

Tartu Ülikool

Usuteaduskond

Üllas Linder

**AJAKIRI USURÄNDUR
aastatel 1952–1991**

Magistritöö

Teaduslik juhendaja prof dr theol Riho Altnurme

Tartu 2006

Sisukord

Lühendid.....	5
Sissejuhatus	6
1. Usuränduri ajalugu	8
1.1. Olukorra iseloomustus.....	8
1.2. Usuränduri algus.....	9
1.3. Majanduslikud võimalused.....	10
1.4. Usuränduri tegijad	11
1.5. Järeldusi.....	13
2. Kodumaa usu elu	14
2.1. Valdav pessimism (1952–1956).....	14
2.2. Kodumaalt tulevaid teateid hakatakse usaldama (1955–1967)	15
2.3. Negatiivseid uudiseid tuleb jätkuvalt (1959–1988).....	17
2.4. Otseste kontaktide tekkimisest Eesti vabanemiseni (1957–1991).....	19
2.5. Järeldusi.....	21
3. Välis-Eesti elu	22
3.1. Kristlaste tegevus.....	22
3.2. Ilmalik tegevus	24
3.3. Järeldusi.....	25
4. Poliitika	26
4.1. Suhtumine valitsejatesse.....	26
4.2. Suhtumine juutidesse ja Iisraeli.....	26
4.3. Suhtumine kommunismi.....	27
4.4. Kommunism ja kristlus	28
4.5. Kristlaste tagakiusamine kommunistide poolt	30
4.6. Usklikud poliitikud.....	31
4.7. Muid poliitilisi teemasid.....	33
4.8. Järeldusi.....	34
5. Õpetus Jumala Sõnast.....	35
5.1. Piibli autoriteet	35
5.2. Piibli eesmärk	36
5.3. Piibel igapäevases elus	37
5.4. Piibli tõlked ja levik	38
5.5. Järeldusi.....	40
6. Jumal	41
6.1. Kristuse-kesksus ja Kolmainsus.....	41
6.2. Jumala omadused	41
6.3. Looja Jumal	43
6.4. Jumala leidmine.....	44
6.5. Järeldusi.....	45
7. Kristoloogia	46
7.1. Mõttelaadi Kristuse-kesksus.....	46
7.2. Jeesuse tulek maailma	46

7.3. Jeesuse jumalikkus ja inimlikkus	46
7.4. Jeesuse omadused.....	47
7.5. Jeesuse surm ja ülestõusmine	48
7.6. Jeesuse mõju.....	49
7.7. Järeldusi.....	50
8. Pneumatoloogia	51
8.1. Püha Vaim kui isik	51
8.2. Püha Vaimu ülesanne	51
8.3. Püha Vaimuga ristimine (täitmine)	52
8.4. Vaimuanded ja Vaimuga täitmise tunnused.....	55
8.5. Tunded ja elamused.....	58
8.6. Haigete tervendamine.....	59
8.6.1. Tervendamise poolt	59
8.6.2. Tervendamise meetod.....	59
8.6.3. Poleemika tervendamise ümber.....	60
8.7. Järeldusi.....	63
9. Soterioloogia.....	64
9.1. Patu mõiste	64
9.2. Pattudest vabanemine	64
9.3. Mis ei päästa	67
9.4. Päästmise mõju.....	69
9.5. Ettemääratus	70
9.6. Taevas ja põrgu.....	70
9.7. Järeldusi.....	70
10. Eklesioloogia	71
10.1. Koguduse olemus ja liikmeskond.....	71
10.2. Koguduse ülesanne	73
10.3. Vaimulikud talitused	74
10.4. Koguduste juhtimine ja kristlaste ühtsus.....	76
10.5. Pühitsus	77
10.6. Palve	80
10.7. Paganamisjon.....	81
10.8. Järeldusi.....	83
11. Eshatoloogia	85
11.1. Kristuse taastulek läheneb	85
11.2. Iisraeli olukord ja Kristuse taastulek	86
11.3. Kristuse taastuleku teised tunnused.....	87
11.4. Lõpuaja sündmused ja Jumala kohus	88
11.5. Valmisolek Kristuse taastulekuks.....	90
11.6. Aja arvutamine	90
11.7. Järeldusi.....	91
Kokkuvõte	92
Allikad ja kirjandus	95
1. Artiklid Teekäija Armuhäälest ja Usurändurist 1952–1991.....	95
2. Teised allikad.....	113

Summary: The Pilgrim Magazine in the Years 1952 to 1991	116
Lisa 1. Usuränduri tähtsamate autorite eluloolisi andmeid	119
Lisa 2. Usuränduri tähtsamate autorite kirjutiste mahtude osakaal ajakirja kogumahust.....	123

Lühendid

A.K.	Asta Kaups
A.R.	Aarand Roos
E.M.	Evald Mänd
EKB	evangeeliumi kristlased-baptistid
EKBÜN	Evangeeliumi Kristlaste-Baptistide Üleliiduline Nõukogu (EKB juhtorgan Moskvas)
K.K.	Karl Kaups
K.R.	Kaljo Raid
L.R.	Linda Reins
O.T.	Osvald Tärk
P.K.	Peeter Kaups
R.K.	Richard Kaups
R.V.	Robert Võsu
TKAH	Teekäija Armuhääl
UR	Usurändur
UT	Uus Testament
VT	Vana Testament
V.V.	Villi Vink

Piiblitekstide puhul on kasutatud Eesti Piibliseltsi 1997. aasta Piibli lühendeid. Eraldiolevaid salme lahutab punkt, järjestikuseid mõttekriips. Sama põhimõtet on kasutatud kirjanduse loetelus lehekülgede eraldamisel.

Sissejuhatus

Mõni aasta tagasi tõi Erich Tökke Vancouverist mulle väliseesti baptistide ajakirja Usurändur köidetud numbrid aastatest 1952–1991. Tekkis mõte, et nendest võiks kirjutada magistritöö. Usurändur on üks nähtusi eesti baptismi ajaloos, usulises ajaloos, pagulusajaloos, ajakirjandusloos ja kultuuriloos ning sellepärast minu arvates väärt tähelepanu.

Magistritöö eesmärgiks on tutvustada ajakirja mõtteviisi ja õpetust. Ajavahemikuks jäigi eelnimetatud 1952–1991, sest 1991. aastal vabanes Eesti taas ning poliitiline olukord ja väliseestlaste suhe kodumaaga muutus põhjalikult. Uurin Usuränduri pagulusperioodi. Perioodi viimases Usuränduris on teade toimetaja Linda Reinsi surmast. Uus periood ja uute toimetajate töö jääks juba järgmistele huvilistele.

Minu töö põhineb Usurändurist loetul. Otstarbekaks osutus ajakirja seisukohad välja tuua autorite sõnastuses või refereeringus. Enamasti on autorid eesti baptismsis tuntud isikud. Valiku puhul eelistasin rohkem kirjutavaid autoreid ja originaalartikleid. Seega minu arusaama Usuränduri seisukohtade kohta ei väljenda ainult peatükkide lõpus olevad kokkuvõtted, vaid kogu tekst. Tänu sellisele käsitlusele võib tööd lugedes saada kerge vaevaga ülevaate ka kõige tähtsamate autorite isiklikest vaadetest. Töös on jutumärkides tsitaadid toodud originaalkujul, parandatud on ainult ilmsed trükivead.

Kuna Usurändur peab end ennesõjaaegse ajakirja Teekäija järelkäijaks, kasutan Toivo Pilli magistritööd Teekäija kohta¹ kahe ajakirja võrdlemiseks. See peaks andma teatud järjepidevuse baptistliku ajakirjanduse käsitlemisel. See võrdlus ei ole siiski töö peaesmärk ja ei ole detailne.

Eesti vaimulikku ajakirjandust on vähe uuritud. On Evar Posti sellealane diplomitöö ennesõjaaegse aja kohta, kus ka baptistlik ajakirjandus käsitlemist leiab² ja Toivo Pilli magistritöö Teekäijast. Usurändurit minu teada seni uuritud ei ole. Usurändur on tuttav eelkõige väliseesti baptistikogudustes ja pärast Eesti

¹ Pilli, Toivo. Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte kajastumine ajakirjas „Teekäija“ kuni 1940. Magistritöö. Tartu Ülikool, Tartu, 1996.

² Post, Evar. Eestikeelne vaimulik ajakirjandus Eesti Vabariigis aastatel 1918–1940. Diplomitöö. Tartu Ülikool, Tartu, 1990, lk 65–70.

taasiseseisvumisprotsessi algust ka Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes. Ajakirja puudulikust tundmisest väljaspool annab märku, et 27 aastat Usurändurit toimetanud Richard Kaupsi nimi esineb väliseesti luterlikus ajalehes Eesti Kirik vaid kaks korda, sedagi eesnimeta (R.Kaups)³ ja baritonilauljana! Eestlaste kirjastustegevust välismaal tutvustavas teoses on Usurändurist üks lause, seegi pooliku infoga: „1953. aastast kuni praeguseni ilmub Eesti Baptistide Ülemaailmse Konventsiooni häälekandja „Usurändur“, mille toimetajad on olnud Richard Kaups, Peeter Kaups ja Asta Kaups.“⁴

Käesoleva töö peamiseks allikaks on Usurändur ise. Töötasin läbi kõik 40 aastakäiku, kokku 245 numbrit. Suures osas on käsitlusest välja jäetud ülevaated koguduste tööst (kes jumalateenistustel jutlustas, laulis jne), nupud, mõtteterad ning luuletused.

Usuränduri aastakäikude lugemisel selgus, et mõned numbrid on puudu. Need aitas muretseda Usuränduri praegune toimetus (toimetajad Asta ja Peeter Kaups) ning Toronto Eesti Baptisti Kogudus (pastor Jüri Puusaag). Nendele ja Erich Tökkele tahaksin avaldada tänu.

Usuränduri lugemisel ilmnes kohe, et käsitleda tuleb ajakirja suhtumist poliitikasse ning olukorda kodumaal ja paguluses. Teoloogiline jaotus (õpetus Jumala Sõnast, õpetus Jumalast, kristoloogia, pneumatoloogia, soterioloogia, eksioloogia ja eshatoloogia) langeb kokku Toivo Pilli magistritööga. Peatükkide sisene jaotus tuleneb vastava teema käsitlemisest Usuränduris. Ajakirjas avaldatud artiklite maht oleks võimaldanud kirjutada eraldi peatükid ka haigete tervendamise ja välismisjonist ning mõnedest olulisematest autoritest (Richard Kaupsi ja Karl Kaupsi vaadetest näiteks), kuid magistritööle ette antud maht seda ei lubanud. Haigete tervendamine on lisatud pneumatoloogia peatükile, sest seda peetakse baptistikogudustes traditsiooniliselt Püha Vaimu töövaldkonnaks.

Töö kirjutamisel oli minu sooviks kajastada väliseesti baptistide mõtteviisi 40 aasta jooksul – kus see on muutunud ja kus püsinud. Tahtsin leida ka teoloogilisi jm diskussioone. Kuidas see õnnestus, näitab kirjapandu.

³ Ajakiri Eesti Kirik koondsisukord 1950–2000. Tallinna Pedagoogikaülikooli Akadeemiline Raamatukogu, Tallinn, 2005, lk 259.

⁴ Valmas, Anne. Eestlaste kirjastustegevus välismaal 1944–2000 I. Tallinna Pedagoogikaülikool, Tallinn, 2003, lk 92.

1. Usuränduri ajalugu

1.1. Olukorra iseloomustus

1934. aastal kirjutab Karl Kaups: „Meie riigi stabiilsuse säilimisega säilib ka usuvabadus Eestis. ... Kui Issanda tulemine peaks viibima, siis sotsialistlik ja kommunistlik võim kaotavad enam ja enam omast mõjust, nii et nemad uskutagakiusavalt tegutseda ei saa. Sel juhul isegi Venemaale tõuseb veel usuvabadusepäike ja kogudustel saab olema rahu ja kosumisaeg.“¹ Eesti ajalugu läks teisiti.

1934. aastal oli Eesti baptistikogudustes üle 7000 liikme.² Baptistide arv vähenes Teise maailmasõja jooksul 18%.³ Läände põgenes „mitmesajapealine eesti baptistide hulk“.⁴ Enne sõda tegutsesid eesti baptistikogudused New Yorgis, Sydneys ja São Paulos. Põgenike suurimaks kogunemiskohaks sai algul Rootsi. 1944 hakati välja andma ajakirja Kodumaa Hääled. Protestiks vägivaldse võimu vastu kodumaal kanti uhkusega pagulase või põgeniku nime. Juba 1946. aastal hakati Rootsist edasi rändama, et Nõukogude Liidust eemale saada. Aastate jooksul sai usklikuks ja ühines kogudustega 500–600 inimest.⁵

Pagulase-seisundi valu on tunda juba ajakirja esimeses numbris. Artur Proos kirjutab, et „kodumaa hääled meie südameis ei ole vaikinud kõikidest tormidest hoolimata.“⁶ Kodumaa, sealsete usklikte, koguduste ja omaste järele tuntakse igatsust. „Nemad ägavad ja ootavad, nad on suures vaevas,“ kirjutab Karl Kaups.⁷

Suhtumine nõukogude võimu ei ole kunagi positiivne. Richard Kaups kirjutab, et „jumalarahva ümber lainetab kohutav punane meri“.⁸ „Kuratlik antikristlik võim lammutas meie riigi ning kõik need väärtused, mis olid meile pühad ja kallid. Arreteeris, tappis ja küüditas metsikult kümneid tuhandeid inimesi. Ülekohtu, pettuse, vale ja vägivallaga liideti meie vabariik despootliku

¹ Kaups, K. Pilke tulevikku. – 50 aastat apostlite radadel. Toimetanud R.Kaups. E.B.K. Liidu kirjastus, 1934, lk 203–204.

² Tammo, Joosep. Kesköö on päeva algus. Eesti EKB Liit, Tallinn, 1998, lk 60.

³ R.V. Ülevaade tööst Eestis. – UR, nr 1/1984, lk 16. Andmed on ka teiste vabakoguduste kohta.

⁴ Proos, Artur. Eesti baptistide tööst ja tegevusest võõrsil. – UR, nr 4/1980, lk 3.

⁵ Kaups, Peeter. 60 aastat eesti vaimulikku tööd paguluses. – UR, nr 1/2005, lk 7–9.

⁶ Tervitusi ja soove. – TKAH, nr 1/1952, lk 4.

⁷ Kaups, Karl. Uueks aastaks. – UR, nr 1/1953, lk 4.

Venemaaga. Ja viimaks tuli meil türanliku võimu eest põgeneda!⁹

1.2. Usuränduri algus

Usuränduri väljaandmiskohaks sai Toronto. Ajakirja esimene number kannab dateeringut august–september 1952 ja nime Teekäija Armuhääl (Pilgrims Voice of Grace). Richard Kaupsi sõnul peab ajakiri ühendama baptistide ennesõjaaegse Teekäija ja priilaste Armu Hääle. Nendega liitus Sidney Eesti Baptisti Koguduse väljaanne Koidikul, mis sellega lõpetas ilmumise. „Teekäijal on armuhääl hinges, sammudes usinasti koidiku poole, mille kuma mägede tagant juba nähtav on.“ Teekäijal ei olnud väike osa Eesti usu- ja poliitilise elu kujundamisel. Rootsis koonduti algul Kodumaa Häälte ümber, kuid teised usklikringkonnad peale baptistide ja priilaste eemaldusid sellest ja hakkasid oma lehti välja andma. Ka Kodumaa Häälled lakkas ilmumast. Läbirääkimised evangeeliumi kristlaste Usk ja Eluga ei andnud tulemusi. Jätkatakse Teekäija, Armu Hääle, Kodumaa Häälte ja Koidikul vaimus ning suunas.¹⁰

Karl Kaups täiendab, et ajakirja selja taha on püütud koondada baptisti- ja priikoguduste liikmeid Kanadas, USAs, Rootsis, Austraalias, Argentiinas, Brasiilias ja igal pool, kus neid elab. Seda võib võtta uue lehena või ka Kodumaa Häältena, kuidas kellelegi on armsam.¹¹ Artur Proos kirjutab, et Kodumaa Häälte väljaandmine lõppes 1951. aasta lõpul, vaheaeg uue lehe ilmumiseni oli kuus kuud.¹² Et ajakirja peetakse Kodumaa Häälte jätkuks, näitab ka see, et seal alanud järgnev jutt, Voldemar Korjuse „Ühe vana võitleja mälestusi“, jätkub uues ajakirjas, kuid mingit kokkuvõtet varasematest osadest ei tehta.¹³

Teekäija Armuhäält ilmub kolm numbrit. 1953. aasta esimesest numbrist saab ajakirja uueks nimeks Usurändur (The Pilgrim). Richard Kaups kirjutab, et enamik soovis nimeks Teekäija Kodumaa Häälled, kuid see osutus liiga pikaks. Et priikoguduse vennad ajakirjaga ühinesid, ühendati kahe ajakirja nimed. Kohe hakkas tulema kirju, milles avaldati rahulolematust. Mõned küsisid selle nime

⁸ (Kaups, Richard). Toimetaja nurk. – UR, nr 1/1954, lk 2.

⁹ Kaups, R. Uueks aastaks ja Eesti Vabariigi aastapäevaks. – UR, nr 1/1977, lk 2.

¹⁰ (Kaups, Richard). Toimetaja nurk. – TKAH, nr 1/1952, lk 2.

¹¹ Kaups, Karl. Lehe ilmumisel. – TKAH, nr 1/1952, lk 3.

¹² Tervitusi ja soove. – TKAH, nr 1/1952, lk 4.

¹³ Korjus, Voldemar. Ühe vana võitleja mälestusi. – UR, nr 2/1953, lk 9–10.

tähendust ja teised leidsid selle sobimatu olevat. Autor rõhutab, et uue nime all ilmub ikka sama ajakiri.¹⁴

Nime muutmine toob hiljem lahkarvamusi. 1971. aastal tähistati ajakirja 20. juubelit (20 aastakäiku, nr 5 on juubelinumber). Viis aastat hiljem leiti, et Usuränduri juubel peab olema aasta pärast, sest esimesel aastal ilmus Teekäija Armuhääl.¹⁵ 1977. aasta 4. numbriga tähistatigi 25. juubelit. Kalendri järgi on aga 25 aastat möödunud esimesest Teekäija Armuhäälest, tiitellehel on 26. aastakäik. Richard Kaups kirjutab, et ilmunud on 152 numbrit, kogutiraaž umbes 170 000 eksemplari.¹⁶ Numbrate arv ei klapi minu arvestusega.

Usuränduri vaimulikud ja poliitilised vaated moodustavad käesoleva töö põhiosa. Ajakiri tahab avaldada sügavaid äratus- ja pühitsussisulisi artikleid.¹⁷ „Jumal hoidku, et meie vaimulikes ajakirjades ei levitataks ülespuhutud ebaõigeid andmeid ja vaimulikku sensatsiooni! See ei mõju tervendavalt.“¹⁸

1.3. Majanduslikud võimalused

Karl Kaups kirjutab, et ajakiri sõltub „Jumalast, usklikest ja lehe tellijatest. Meie algame just usu peale absoluutselt ilma igasuguse kapitalita ja lubadusteta.“ Ta kutsub üles annetama ja leidma tellijaid. Kavas on kuus numbrit aastas, 16 lehekülge number. Eesmärgiks igas kuus üks number. Aastatellimus kaks dollarit, üksiknumber 40 senti. Raskusi võiks see hind tekitada vaid „madala valuutaga“ maades.¹⁹ Esialgu arvestatakse tuhande tellijaga. Kui neid on vähem, tuleb hind üle vaadata. Eesmärk on teha ajakirja odavamalt, tihedamalt, mahukamalt, piltidega.²⁰ Raha vähesus ei lase ootustel teostuda.

Kümne aastaga läheb ajakiri „igasse vaba maailma kaarde laiali, isegi raudeesriide taha“.²¹ Ometi 25. aastapäeva puhul peab Richard Kaups tõdema: „Oleme proovinud ka raudeesriide taha saata, kuid kahjuks kitsast mulgust pole

¹⁴ (Kaups, Richard). Toimetaja nurk. – UR, nr 1/1953, lk 2.

¹⁵ Juubel. – UR, nr 5/1976, lk 2–3.

¹⁶ (Kaups, Richard). Toimetajalt. Mineviku kilde. UR, nr 4/1977, lk 2.

¹⁷ (Kaups, Richard). Toimetaja. – UR, nr 6/1954, esikaane sisekülg.

¹⁸ Aastate vahetusel. – UR, nr 1/1957, lk 2.

¹⁹ Kaups, Karl. Lehe ilmumisel. – TKAH, nr 1/1952, lk 3.

²⁰ (Kaups, Karl). Vahitorn. – TKAH, nr 2/1952, lk 11.

²¹ (Kaups, Richard). Toimetaja. Jõulud. – UR, nr 6/1961, lk 2.

„rändur“ läbi pääsenud.“²² Mahuliselt jääb laeks 1966. aasta kaheksa numbriga. Seitsme numbriga aastaid on rohkem. Ajakirja mahuks on tavaliselt 16 lehekülge (koos kaantega), jõulu- või lisanumbrid on enamasti suuremad. Mahukaim on 44 leheküljega Eesti baptismi 100. juubelile pühendatud number 1/1984.

1963. aastal luuakse Usuränduri toetajate ring viiedollarilise liikmemaksuga. See peab edendama lehe ilmumist ja levitamist. Ikka tahetakse tõsta numbrite arvu.²³ Juhatusse valitakse A.Welin (juhataja), Helgi Medri ja Vaike Hanslep.²⁴ Liikmemaksu tasujatele lubatakse tasuta ajakirja ja vanu numbreid tasuta jagamiseks.²⁵ 1986. aastal kutsub Kaljo Raid eesti usklike gruppe üle maailma tegema aastas kaks korjandust Usuränduri heaks.²⁶

1.4. Usuränduri tegijad

Ajakirja väljaandjaks on impressumis kogu aeg märgitud Estonian Baptist Convention of the World. 1958. aastal kirjutab Karl Kaups, et Ülemaailmse Eesti Baptisti Keskkondise peamiseks ülesandeks sel ajal on hooldada Usurändurit, valida sellele toimetaja, toimetuse liikmed, talitajad ja revisjonikomitee ning esitada rahaline aruanne lehe majanduse kohta. „Need valimised toimuksid siis, kui peaks tekkima selleks vajadus.“²⁷ 1960. aastal muudetakse nimi Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkondiseks²⁸ ja 1991. aastal Välis-Eesti Baptisti Liiduks.²⁹ Ingliskeelne nimekuju on kogu aeg ühesugune. Toronto priikogudusest on Usuränduris aeg-ajalt juttu, aga ajakirja väljaandjatena priilasi kunagi impressumis ei ole. Priilaste esindaja Heino Meiusi nimi on toimetuse koosseisus kuni numbrini 1/1953.

Artiklite autorid on valdavalt Teise maailmasõja ajal Eestist lahkunud pagulased (eranditena võiks nimetada näiteks Osvald Tärki kodumaal, John Kaupsi ja Julius Tammerikku). See on kahtlemata avaldanud mõju ajakirja sisule.

Kogu vaadeldaval perioodil on Usuränduril vaid kaks toimetajat. Nii

²² (Kaups, Richard). Toimetajalt. Mineviku kilde. UR, nr 4/1977, lk 2.

²³ Usurändurist. – UR, nr 4/1963, lk 16.

²⁴ „Usuränduri“ asjus. – UR, nr 7/1963, lk 16.

²⁵ (Kaups, Richard). Toimetaja. Uueks aastaks. – UR, nr 1/1964, lk 2.

²⁶ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 2/1986, lk 8.

²⁷ Kaups, Karl. Ülemaailmse Eesti Baptisti Keskkondise valimised. – UR, nr 5/1958, lk 16.

²⁸ Proos, A. Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkondise koosolek. – UR, nr 1/1961, lk 9.

²⁹ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 5/1991, lk 9.

Richard Kaups kui ka Linda Reins teevad ajakirja kuni surmani. Toimetajate töö tegelikku mahtu kirjutajana ei saa täpselt määrata, sest ilmub ka allkirjata artikleid ja tõlkeid ning teateid.

Richard Kaups alustas Usurändurit kahe palja käega. Kanada baptistid andsid stardiraha.³⁰ Ta tegi ajakirja muude ülesannete kõrval ja ei saanud selle eest erilist tasu. Tema lisakulud püüti katta.³¹ 1954. aastal tekkis mingi kriis. Richard Kaups kirjutab: „Olen üksinda kõike kandma pidanud, mis ajakirja juures on ette tulnud, olles toimetaja-talitaja, direktor ja jooksupoiss.“ Torontos on tekkinud vastuolud ja toimetaja lahkub Kristliku Juudi Misjoni teenistusse Los Angeleses. Ta ei tea, kas saab veel ajakirja edasi toimetada. Vastutuse paneb ta neile, „kes sellise olukorra tekitasid ja aitasid tekitada“.³² Ometi tema töö jätkub. 1958. aastal teatab ta, et paranes palve peale vähist.³³ Raske oleks leida teemat, mida Richard Kaups oma artiklites ei käsitlenud.

Linda Reins teeb abitoimetaja tööd alates nr 4/1963 ja toimetaja tööd alates nr 4/1979. Tema nimi on lugude allkirjades enamasti tõlkijana.

Kogu vaadeldava perioodi on Usuränduri toimetuse liikmeteks Artur Proos (välja arvatud nr 1 ja 2/1967) ning Villi Vink (välja arvatud nr 2/1989 ning 5 ja 6/1990) ning talitajaks Endel Jürimäe (välja arvatud nr 1 ja 2/1958). Kas nimetatud numbrite tegemisest on nad tõesti kõrvale jäänud või on tegemist trükiveaga, seda ma ei tea.

20 ilmumisaastat kokku võttes kirjutab Richard Kaups, et parimad kirjutajad olid Daniel Heinrich Mattson, Karl Kaups ja Hendrik Kokamägi. Nende lahkudes tekkis tühimik. „Teisi kirjutajaid on, ja mõni üksik, kes veel mõne jutluse kirjutab. Kellel on annet kirjutamiseks, palun kirjutage lehele mõni hea artikkel!“³⁴ Mina nimetaksin ka Voldemar Korjust. Tõlgitud artiklite autoritest on mulle silma jäänud Oswald J. Smith Püha Vaimu teemaliste artiklitega. Sellele autorile annab toimetuse väga hea hinnangu.³⁵

15 aastat hiljem nimetab Kaljo Raid Usuränduri 1985/1986. aasta

³⁰ Kaups, Richard. Toimetaja nurk. – UR, nr 2/1954, lk 2.

³¹ Viis usutegu meie keskel. – UR, nr 6/1956, lk 20.

³² Kaups, Richard. Toimetaja nurk. – UR, nr 2/1954, lk 2.

³³ Kaups, R. Auline tervekssaamine. – UR, nr 2/1958, lk 14; Kaups, R. Tervenemine usu ja usupalvete läbi. – UR, nr 3/1958, lk 6–7.

³⁴ (Kaups, Richard). Toimetajalt. – UR, nr 5/1971, lk 3.

tegitajena toimetaja Linda Reinsi, Evald Mändi, Aarand Roosi, Edgar Toompuud ja Osvald Tärki. Juhuslikumalt ilmuvate artiklite autorid on Harry Eller, Ilmar Kaevats, Peeter Kaups, Herbert Kirves, Daniel Heinrich Mattson ja Karl Vaikla.³⁵ Minu hinnangul peaks Kaljo Raid ise ka tegijate nimekirjas olema. Lisaksin veel Taimi Proosi nime.

Usuränduris kasutatakse autorite nimede asemel sageli lühendeid. Mulle arusaadavad enamkasutatavad lühendid on ära toodud lühendite nimekirjas. Kui artikli autorit pole märgitud, kuid see on teada, siis on nimi viidetes sulgudes. Sulgudes on õige nimekuju ka juhul, kui nimi on valesti kirjutatud. Teada olev ja õige nimekuju on ära toodud ka kasutatud kirjanduse nimistus.

Usuränduri tähtsamate autorite eluloolised andmed on lisas 1. Seitsme kõige enam kirjutatud autori poolt kasutatud trükipinnast (originaalartiklid, tõlked, kohandused kokku) annab ülevaate diagramm lisas 2.

1.5. Järeldusi

Leidsin Usurändurist äratus- ja pühitsussisulisi artikleid, piibliseletusi, ajaloolist materjali, mälestusi, reisikirjeldusi, elulugusid ja nekrolooge, temaatilisi artikleid, ülevaateid sündmustest, ilukirjanduslikke lugusid. Vähe, vaid kuus korda, on kasutatud intervjuuvormi.

Lisas 2 käsitletud seitsmest kõige viljakamast autorist on Aarand Roos ealiselt noorim, ta kasvas ja omandas vaated läänes, teised olid 1944. aastaks väljakujunenud isiksused. Sellest tuleneb Usuränduri konservatiivne laad, mis minu silmis on positiivne.

Usurändur on hea ajakiri, kuigi kõik toimetuse soovid ei realiseerunud. Ajakiri on kajastanud stabiilselt oma väljaandjate vaateid, andnud operatiivset infot kogudustes toimuvast, edastanud uudiseid teistest maadest, ilmunud regulaarselt ning püsinud tänaseni. 2006. aastal ilmub Usurändur viis korda aastas 16-leheküljelisena. Toimetajateks on Asta ja Peeter Kaups. Ajakirja alustajatest on toimetuse koosseisus ikka veel Villi Vink.

³⁵ Smith, Oswald J. Püha Vaim. – UR, nr 5/1955, lk 5.

³⁶ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 2/1986, lk 8.

2. Kodumaa usuelu

2.1. Valdav pessimism (1952–1956)

Esimesed teated usuelust kodumaal on ettevaatlikud. Positiivseid teateid ei suudeta usaldada. Nekroloogid on siiski heatahtlikud.

„Jumalateenistusi ja koosolekuid peetakse „mingisugusel“ viisil edasi. Milliste eeskirjade järgi just, see muidugi jääb arusaamatuks. Jutl. L. on Baptisti Liidu esimees edasi ja jutl. T. töötab veel Tallinnas. Viimane olla Moskvast käinud ja seal vast saabunud. Muidugi seda ei öelda, mispärast T. Moskvast käis ja seal viibis.“ Mõned nooremad jutlustajad töötavad kodumaal edasi, „kuid milliselt see kõik toimub, sellest muidugi vaikitakse eeskirjade kohaselt“.¹

Keegi sõjavangist pääsenud eestlane kirjeldab ei tea kus Venemaal peetud puhtpunast „jumalateenistust“. Preester ei teadnud, mis on Uus ja Vana Testament. Eestis anti 1950. aastal igale õpetajale konsistooriumi poolt 84 jutluse teksti. 24 tundi enne jutlust tuli selle number teatada kohalikule MGB volinikule. Et teha koguduse liikmeks olemine majanduslikult võimatuks, on konsistoorium kehtestanud kõrged liikmemaksud ja vaimulike talituste hinnad. Järva- ja Virumaal maksab ristimine 1000 rubla, leeritamine 1500 rubla, laulatus 2000 rubla, matus 1000 rubla. Kõrged trahvid on kirikupühade ajal töölt või ühisaktsioonilt puudumise eest, kui MGB usaldusarstilt tõendit pole – 500 kuni 2500 rubla. „Kui asjaosalisel oli veel varemaid „patte“, siis kadus ta peagi ida suunas.“ „Ainult julgusest ei jätku, et olla tänapäeva Eestis usklik ja täita usuga seoses olevaid kohustusi. Igäiks tehku sellest õiged järeldused!“²

EKBÜNi peasekretär Aleksander Karev esines Stockholmis. Toimetuse seab tema jutu tõele vastavuse kahtluse alla.³ Eestist tulevate teadete suhtes püsib kahtlus: „Selles koguduses, mida teenis viimati jutl. Osvald Tärk ja kuulduste kohaselt veel praegugi teenib...“⁴ Ühele teatele lisatakse märkus: „Raske on aru saada, mis Venemaal tõeliselt sünnib, ühest küljest räägitakse usuvabadusest, ... teisest küljest, nagu „Pravda“ teatab, on alanud kõige ägedam usuvastane

¹ Teateid. – TKAH, nr 1/1952, lk 16. Mainitud on ilmselt Johannes Lipstok ja Osvald Tärk.

² Usuelust N.Liidus. – TKAH, nr 2/1952, lk 16.

³ Teateid. – UR, nr 6/1953, lk 20.

⁴ Turve, Alfred. Mälestuseks. – UR, nr 5/1954, lk 14.

propaganda ja sellega kindlasti usklikke ja kirikute vaenamine. Minu arvates tuleb Venemaa usuelu suhtes olla tõsiselt skeptiline.⁵

1955. aastal annab Karl Kaups ülevaate Eesti baptistikogudustest. Osa andmeid on kirja pandud mälu järgi. Mõnedest räägitakse kui tegutsevatest. Teistest andmed puuduvad või avaldatakse mitmes sõnastuses kahtlusi.⁶

Probleemiks on kirikutegelaste koostöö nõukogude võimuga. Neid on „pidevalt kasutatud ulatuslikult diplomaatiliste missioonide tarvis ja muudeks poliitilisteks ülesanneteks. Kas Nõukogude Eesti luteri kirikupea Kiiveti (peab olema Kiivit) hiljutist külaskäiku Inglismaale ka selles valguses tuleb vaadelda, jääb lugeja enda otsustada.“ Rikutud on baptistide põhimõtet, et kohalik kogudus on kõrgeim autoriteet. Eesti, Läti ja Leedu baptistiliidud on allutatud Moskvast saadetud superintendendile. Usklikkogudused on kokku pandud. „Tallinnas on Oleviste kirik antud arvatavasti ühiskoguduse kasutada, mille moodustavad nende koguduste liikmed, kes kaotasid oma palvelad märtsikuu pommitamise tõttu.“ Õhku jääb küsimus, kui kaugele on koostöös valitsusega mindud. Kveekerite esindajad ei ole mingeid märke sellisest koostööst leidnud. Usklikke juhtkond jätab siira ja südamliku mulje. Külalistele jääb aga palju teadmatuks.⁷

Rootsi Baptistiliidu juhatuse liikmed olid neli päeva Eestis. Toimetus ei ole päris nõus Rootsis ilmunud positiivse artikliga, sest „keerulisi teid mööda“ on tulnud teateid kirikute äravõtmisest Pärnus.⁸ Sama artikkel on järgmises Usuränduris avaldatud. Nimede juures on isanimeinitsiaalid, mis näitab vene päritolu andmeid. „Iga lugeja tehku ise oma järeldused,“ on märkusena lisatud.⁹

2.2. Kodumaalt tulevaid teateid hakatakse usaldama (1955–1967)

Pessimistlike sõnumite vahele hakkab tulema üha rohkem positiivseid. Teatatakse Johannes Lipstoki 70. sünnipäeva tähistamisest (võetud Moskvast ilmuvast Bratski Vestnikust!) ning Oleviste koguduse kolmandast aastapäevast. Neile järgneb matuseteade: „Kodumaalt saabus foto ühest matusetalitusest. Haua juures seisab meile hästi tuntud noorema generatsiooni juht, ja ta ümber hulk

⁵ Sõnumeid vendadelt. – UR, nr 6/1954, lk 22.

⁶ K.K. Kogudused ja tegelased. – UR, nr 1/1955, lk 16–22.

⁷ E.M. Usuelust Venemaal. – UR, nr 6/1955, lk 20–21.

⁸ Teateid. – UR, nr 4/1956, lk 16.

⁹ Strutz, Eric. Reis Eestisse 1956. a. kevadel. – UR, nr 5/1956, lk 13–14.

tuntud matuselisi. ... Nii läheb seal usuelu kuidagi edasi.“¹⁰ Positiivne on teade Harju koguduse 50. juubelist Hiiumaal. „Pildil ... on koguduse jutlustaja ja pool endist nõukogu. Olgu Issand koguduse ja selle tegevusega edaspidi!“¹¹ Jääb mulje, et fotosid usutakse rohkem kui kirjalikke sõnumeid.

Pärnu metodisti kirikus olid õnnistusrikkad koosolekud, kus kõneles vend Oengo Tallinnast. Tema läbi tegi Issand terveks üle 270 inimese. Kärkla palvela muudeti 1949. aastal trükikojaks. Kärkla kogudused on kokku pandud ja peavad koosolekuid endises nelipühipalvelas. Toimus äratusnädal, kus palvetati ka maailma rahu eest. Mitmed said usklikuks. „Usklikud elavad hästi ja rühivad taevase eesmärgi poole. Tagasilangemisi on olnud vähe. Ka ajalikult saadakse hakkama.“ Vabakoguduste töö on elav, kuid luterliku kiriku liikmeskond on oluliselt vähenenud. „Baptistikogudusi tegutseb 89, neist viimane asutati hiljuti Narvas, sügisel pandavat käima baptistiseminar Tärki, Olviku ja Võsuga õppejõududena“¹² (1956–1960 peeti legaalselt usuteaduslikke kaugõppekursusi).

Kodumaal on usuline töö noorte seas keelatud. Ei tegutse pühapäevakoole ega noortekoondisi. Ometi on noori usklikke, eriti linnades. Maalt on noored kolhoosisüsteemi eest linnadesse pagunud. Üliõpilased osalevad „korrespondentskursustel“ usuteaduse alal Tallinnas. Akadeemilise haridusega usklikud on loobunud tasuvast kutsetööst ja hakanud jutlustajateks.¹³

Eesti Baptisti Liit tahab välja anda 75. juubeli albumit. Hiiumaa mitmel palvelal on juubel. Palvelaid remonditakse. Oodatakse uut Vaimu väljavalamist ja ärkamisi ning palvetatakse selle pärast. Nooremad suunduvad linnadesse ja vanemad igavikku. Ilma ärkamiseta kahaneb liikmete arv. Teatatakse ühest luterlikust pastorist, kes olevat elumees, kes vaimustust otsib ka pudelist.¹⁴

Ilmuvad sõnumid Eesti baptismi 75. aastapäeva tähistamisest.¹⁵ Teade Aleksander Sildose õnnistamisest vanempresbüteriks on koos teatega Oleviste kiriku maksustamisest 60 000 rublaga aastas, „kogudusele teeb tõsist raskust

¹⁰ Teateid. – UR, nr 3/1955, lk 15.

¹¹ Teateid. – UR, nr 4/1956, lk 15.

¹² Teateid. – UR, nr 4/1957, lk 15–16.

¹³ Jutuajamine noortetöö üle Evald Mänd – Ain Kalmusega. – UR, nr 6/1958, lk 7.13.

¹⁴ Teateid. – UR, nr 2/1959, lk 16.

¹⁵ Teateid. – UR, nr 5/1959, lk 16; nr 1/1960, lk 14–15.

sellest üle saada“.¹⁶ Tõlkeartiklis kiidetakse baptistide tööd Nõukogude Liidus. Autor arvab, et nõukogude võim sallib usku, kuid samas kirjutab töö takistamisest.¹⁷ Soome nelipühilased külastasid Tallinna. Olevistes olid kõik kuulajad üle 20 aasta vanad, sest nooremad ei tohi kirikus käia.¹⁸

Teatatakse usuvastase tegevuse intensiivistumisest. Kõik kogudused peavad oma rahalised sissetulekud viima riigipanka, pank peab koguduste arveid ja toimetab nende rahalised tehingud. Igal kogudusel peab olema ametlik jutlustaja, kelle koht on tasuline ja palka makstakse iga kuu riigipangast koguduse arvelt. Vaimulikud ei tohi muud palgalist tööd teha ega vaimulike talituste eest eritasu võtta. Samas sõnumis teatatakse EKB koguduste konverentsist Tallinnas. „Vendadel olnud suur rõõm kohata Baptisti Maailmaliidu peasekretär Nordenhaugi ühes kolme teise vennaga, kes neid külastasid.“¹⁹

2.3. Negatiivseid uudiseid tuleb jätkuvalt (1959–1988)

Kellegi kodumaalt tulija jutustuse järgi on Eestis puudus toiduainetest ja küttest. Rõivad on väga kallid, jalatsitega on raskusi. Tallinn on venelasi täis. Linnas on juurde ehitatud igasuguseid barakke ja ka mõningaid suuremaid ehitisi. Eestlased venelastega läbi ei käi, välja arvatud mõned erandid. Pärast Stalini surma on režiim veidi leebem, massilist küüditamist ei esine enam. Kirjade kirjutamist välismaale virgutatakse, et näidata oma „suurt vabadust“, pakkide saamist „vaatavad kommuud pahaselt“. Kirjad käivad kõik tsensuurist läbi. Isamaalikkus elab edasi, eriti noortes. Eesti Vabariigi aastapäeval ilmuvad noored tihti tänavale, sinimustvalge lint rinnal, ja seda esineb massiliselt. Noored laulavad isamaalaule. Komnoorte organisatsioonidest on noored vähe huvitatud, või siis teevad seda teatud tagamõttega. Ka kiruvad inimesed vahel avalikult kommunistlikku korda, kuid see lõpeb halvasti. Tallinnas on kirikuis käimine massiline. Jõulujumalateenistusel ei lubata kasutada kuuske. EKB kogudustel on õnnestunud välja anda piiblilugemise kalender. See algab riiklike pühadega, kuid sees on ka kõik kiriklikud pühad. Ära on märgitud Eesti baptismi 75. aastapäev,

¹⁶ Teateid. – UR, nr 6/1964, lk 15.

¹⁷ Ören, dr. Koguduste elu Nõukogude Liidus. – UR, nr 2/1966, lk 15.

¹⁸ Teateid. – UR, nr 3/1966, lk 16.

¹⁹ UR, nr 3/1967, lk 12 (nupp).

mida vist ka pühitseti. Juttu on ka teistest uskkondadest. „Kõigest eeltoodust nähtub, et kommunism ei ole suutnud usku ja isamaalisust inimhingedest välja juurida.“²⁰

Paljudelt tulihingelistelt kuulutajatelt on võetud kõnelemisload ja mitmed nendest on kadunud „põranda alla“. Koguduste tegevust juhib Johannes Lipstoki asemel nüüd venelane Levindanto. Põhjuseks nimetatakse Moskvast keskkomiteest tulnud käsku, milles nõuti propagandatöö parandamist ja võitlusseastumist mahajäämuse meeleoludega, kodanlik-natsionalistliku hoiakuga, vaenulike avaldustega ja muude selliste kommunismile ohtlike nähetega. Järgneb refereering „Eesti kompartei agitatsiooni- ja propagandaülevaade Unduki“ (ilmselt Undusk) artiklist Nõukogude Naises.²¹

Tiit Niilot ei lastud usu pärast põllumajandusakadeemia lõpuksamitele. Oleviste kirik on võetud võimude poolt erilise valve alla, arvatavasti seepärast, et sealseil jumalateenistusel oli kirik tihti rahvast täis. Selles kirikus esinesid seni noorte pillikoorid. Nüüd on nende esinemine täielikult keelatud.²² Tallinnas keelati üliõpilasel T.N.-l osa võtta lõpuksamitest, sest ta külastas baptisti koosolekuid. Sõnum on Noorte Häälest ajakirja Mission vahendusel. „See on ühtlasi hoiatuseks igale üliõpilasele, et nad loobuksid usulisest tegevusest.“²³

Kirikud ja vaimulikud on jälle Eestis tagakiusamise objektiks. Toimub huligaanide rünnakuid kirikutesse. Kirikutele ja kiriku ametnikele on kehtestatud suurendatud tulumaksu määrad. Mitmesugustel ettekäändel vähendatakse kirikute arvu. Tallinnas on lammutamisele määratud luterlik Jaani kirik, õigeusu Siimeoni kirik ja üks baptisti kirik, tõenäoliselt Kalju oma.²⁴ Vinnis toimus avalik vaidluskoosolek baptistide (Arder) ja teadusliku ateismi lektorite (Mitt ja Oja) vahel. Ateistid laimasid jutlustajaid. Kiputi kallale ka Kaupsidele.²⁵

Eestis on toimunud suured läbiotsimised ja arreteerimised. Konfiskeeriti kirjandust, paberit ja kirjutusmasinaid, võeti kirjaproove ja masinad registreeriti. Usuelu Venemaal ja osaliselt ka Eestis on kahesugune. Kiidetakse registreerimata

²⁰ (Kaups, Richard). Toimetaja. Kodu-Eestist saabunu jutustab. – UR, nr 3/1959, lk 9.

²¹ Teateid. – UR, nr 4/1960, lk 15–16.

²² Üht-teist. – UR, nr 6/1960, lk 15.

²³ Teateid. – UR, nr 4/1961, lk 16.

²⁴ Teateid. – UR, nr 2/1962, lk 16.

²⁵ Teateid. – UR, nr 5/1964, lk 16.

kogudusi, „ametlikud kogudused muudetakse kuulekaiks Kremlile“.²⁶

Siia peab lisama selgituse, sest registreerimata koguduste teema on eestlastele vähe tuntud. Osa usklikke lõi EKBÜNist lahku ja tekkis registreerimata EKB liit. Sellel oli Eestis ainult venekeelseid kogudusi (üks tegutseb Valgas tänaseni). Vastasseis EKBÜNiga oli terav. EKB Kirikute Nõukogu (registreerimata liidu) esimees Gennadi Krjutškov ütleb, et võimudel on kolme liiki esindajaid: usuasjade nõukogu volinikud, KGB volinikud usuküsimustes ja EKBÜNi volinikud, keda nimetatakse vanempresbüteriteks. „Ühinedes EKBÜNiga, ühineksime me nende kaudu KGBga ja lahutaksime end igaveseks Jumalast.“²⁷ 1985. aastal üritab EKBÜNi peasekretär Aleksei Bõtškov lõhenemise teemast üle libiseda, rääkides üldsõnaliselt edasimineku ootusest Jumala rahva ühinemisel.²⁸ 2000. aastal ütleb ta, et omal ajal sai tehtud vigu. „Me peame vendi mõistma ja vastu võtma, sest nemad võtsid raskel ajal enda peale suure koorma ja tõstsid häält südametunnistuse ja usuvabaduse kaitseks.“²⁹

Surve kogudustele jätkub. „Nüüd on kommunistid lasknud valmistada filmi „Emissarid“ ja näitavad seda Venes ja Eestis, kuidas turistid šmugeldavad usulist kirjandust N. Venesse saabudes. Rünatakse Wurmbranti ja Vagat, kes balloonides, plastikkittides ja pudelites saadavad vaimulikku kirjandust Balti mere randadele.“³⁰ Usklikud tegutsevad „nende võimaluste piirides, mis neil on, kuid kõva kontrolli all“.³¹

Viimane negatiivne artikkel ilmub 1988. aastal ja ei ole siis enam ajakohane.³² Edasised artiklid on juba positiivsetest muutustest.

2.4. Otseste kontaktide tekkimisest Eesti vabanemiseni (1957–1991)

1957. aastal ilmub intervjuu kodumaalt saabunud inimesega,³³ järgmisel

²⁶ Teateid. – UR, nr 5/1975, lk 15.

²⁷ Slovo ottšota G.K.Krjutškova – predsedatelja Soveta tserkvei EHB. – Vestnik Istinõ, nr 2/2003, lk 25–26. Aruanne esitati üleliidulisele nõupidamisele 22.05.1976 magnetlindil.

²⁸ Bõtškov, Aleksei. 100 aastat esimesest kongressist ja 40 aastat EKBÜN loomisest. – Logos, nr 1/1985, lk 14.

²⁹ (Linder, Üllas). Enne ja nüüd. – Kuulutaja, nr 7(129)/2000, lk 7.

³⁰ N.Venes ja Eestis ollakse väga kurjad kahele mehele. – UR, nr 1/1976, lk 13.

³¹ Teateid. – UR, nr 5/1976, lk 15.

³² Roos, Aarand. Pea kinni, mis sul on! – UR, nr 4/1988, lk 6–8.

³³ Jutuajamine hiljuti kodumaalt saabunud õ. Elisabeth Viidikuga. – UR, nr 6/1957, lk 10–11.

aastal esimene kodumaalt pärit jutlus.³⁴ 1967. aastal kirjutab Evald Mänd, et tema õde Juta on teinud paar külaskäiku kodumaale.³⁵ Samal aastal kõnelesid Göteborgi eesti uskllike grupi 20. aastapäeval Eduard Paesüld Tallinnast ja Arpad Arder Rakverest.³⁶ 1968. aastal tegi Aleksander Kuum Tallinnast ringreisi Kanadas ja USAs.³⁷ 1969. aastal osales Torontos konverentsil Robert Võsu, kes oli kaks kuud Kanadas ja USAs.³⁸ Temast sai järgmine EKB liidu vanempresbüter Eestis. Tundub, et kontaktide tekkimine mõjutas sõnumite tooni.

Evald Mänd annab hea hinnangu „kolmanda põlvkonna“ usujuhtidele Eestis, kelle teadmisi vajab ka Venemaa. „Neljas põlvkond“ pole saanud süstemaatilist teoloogilist haridust, kuid on kasvanud ja küpsenud elukoolis ja õppinud „korrespondentsi“ teel usuteadust. Neil on pühitsuslikult terve ja õige vaimulik suund. „Võib-olla peaksime õppima kodumaa kogudustelt, kuidas säiluda aegade tormis.“³⁹ Lähikäimine kodumaaga tiheneb. Kodumaa jutlused on piiblikesked, sest muu pole võimalik. Kodumaa uskllike info mujal toimuvast on kahjuks ühekülgne ja nad usaldavad valesid isikuid läänest. „Isikud, kelle osatähtsus pole mingil viisil määrav, on seal suurkujudeks ülendatud. Usulised voolud, mil on vaid ajutine iseloom, ülistatakse suunaandvateks.“⁴⁰

Robert Võsu kirjutab kodumaast ja külaskäigust Rootsi. Artikli juures on EKB presbüterite laiendatud nõukogu pilt.⁴¹ Sama autor kirjutab süsteemse ülevaate Eesti baptismist selle 100. juubeliks.⁴² Uudiseid tuleb lauluraamatu väljaandmisest,⁴³ Hiiumaa ärkamise 100. juubelist,⁴⁴ Billy Grahami külaskäigust Tallinna,⁴⁵ Eesti baptismi 100. juubeli tähistamisest,⁴⁶ Helari Puu ordineerimisest Kohilas,⁴⁷ Ridala uue palvela avamisest⁴⁸ jm.

³⁴ Oengo, H. Armastus. – UR, nr 2/1958, lk 3–4.

³⁵ Mänd, E. Juta Borg. – UR, nr 5/1967, lk 14–15.

³⁶ Teateid. – UR, nr 6/1967, lk 15.

³⁷ Teateid. – UR, nr 4/1968, lk 16.

³⁸ Võsu, Robert. Tervitusi kodumaalt. – UR, nr 5/1969, lk 4.

³⁹ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 5/1971, lk 7.

⁴⁰ Ibid., UR, nr 6/1972, lk 10.

⁴¹ Võsu, Robert. Armas „Usurändur“! – UR, nr 6–7/1971, lk 10–11.

⁴² R.V. Ülevaate tööst Eestis. – UR, nr 1/1984, lk 15–21.

⁴³ Teateid. – UR, nr 5/1976, lk 15.

⁴⁴ R.V. Hiiumaa ärkamise 100-aastane juubel. – UR, nr 2/1982, lk 15.

⁴⁵ Billy Graham Tallinnas. – UR, nr 6/1984, lk 16; nr 1/1985, lk 15.

⁴⁶ Teateid. – UR, nr 2/1985, lk 15.

⁴⁷ Kohila kogudusest. – UR, nr 6/1985, lk 14–15.

⁴⁸ A.K. Avati Ridala uus palvela. – UR, nr 5/1988, lk 15.

Eesti vabanemisprotsess kajastub Usuränduris kohe. Kaljo Raid kirjutab palvelate ehitamistest ja tagastamistest, aga ka neist usklikest, kes tahavad teistest lahku lüüa. „Siin võiksime ehk midagi õppida mitteusklikelt – kuuldavasti olevat eesti rahvas praegu üksmeelsem kui kunagi varem sõjajärgseil aastail.“⁴⁹ Ta teatab vabadest jõuludest kodumaal, jumalateenistuste raadio- ja teleülekannetest.⁵⁰ Ülo Meriloo kirjutab ülevaate uutest oludest Eesti kogudustes.⁵¹ Ilmub esimene ümbertrükk kodumaisest kristlikust ajakirjandusest (kristlikust lehest Kuulutaja).⁵² Peeter Roosimaa teatab usuteadusliku seminari taasavamisest.⁵³

1991. aasta lõpul võib Karl Vaikla rõõmu tunda Eesti iseseisvumisest: „Usklikud on aastaid palunud türannia ja ülekohtu pärast, mille haardes ka meie kodumaa on äganud. Jumal on palveid kuulnud, imedest, mis on sündinud ja sündimas, võime ise tunnistada. See pole inimeste töö ega tarkuse tulemus, vaid au tuleb anda Jumalale, kes kõike valitseb ja juhib.“⁵⁴

2.5. Järeldusi

Usuränduri kodumaa-käsitlus sõltub läände jõudnud sõnumitest ning muutub aegade muutudes tõrjuvast positiivseks. Toimetajal oli saabuvaid sõnumeid ilmselt raske kontrollida. Tema isiklik kogemus nõukogude võimust rääkis negatiivsete teadete uskumise kasuks. Näiteks suured maksud luterlikus kirikus ei olnud üldised.⁵⁵ Teade, et Tiit Niilol ei lastud lõpetada EPAt, vastab tõele.⁵⁶

Minu eesmärk ei ole kontrollida kõigi teadete õigsust, vaid kajastada ajakirja mõtteviisi. Positiivsete ja negatiivsete sõnumite eraldamine, kuigi nad esinevad üheaegselt, on vajalik üldpildi saamiseks. Saadud periodiseerimine on tinglik. Ülesehitus erineb Richard Kaupsi omast,⁵⁷ kuid tema käsitleb sündmuste ajalugu, mina sündmusi kajastavaid artikleid.

⁴⁹ Raid, Kaljo. Jõulumõtisklus. – UR, nr 6/1988, lk 8.

⁵⁰ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 2/1989, lk 8–9.

⁵¹ Meriloo, Ülo. Tervitusi Kodu-Eestist! – UR, nr 3/1989, lk 14–15.

⁵² Pilli, Toivo. Robert Võsu – 75. – UR, nr 4/1989, lk 14–15.

⁵³ Roosimaa, Peeter. Eesti Jutlustajate Seminar. – UR, nr 1/1990, lk 10.

⁵⁴ Vaikla, K. Ränduri mõtisklusi. – UR, nr 6/1991, lk 13.

⁵⁵ EELK Valga Peetri-Luke koguduse annetused-korjandus. Alates 1947. aastast (kassaraamat).

⁵⁶ (Linder, Üllas). Önn on olla Jumalale ligi. – Kuulutaja, nr 2(184)/2005, lk 6.

⁵⁷ Kaups, Richard. Hea Sõnum ja Eesti baptisti kogudused. Santa Barbara, 1974, lk 128–140.

3. Välis-Eesti elu

3.1. Kristlaste tegevus

Evald Mänd kirjutab: „Kaotatud kristlus on suurem traagika kui kaotatud rahvuslus. ... Tungi pühapäeva sentimentaalse võlts-isamaalikkuse ja vääruse Kilplast sügavamale, et sa võiksid kohata oma Lunastajat tõeliste usuliste elamuste pühal maal!“¹ Karl Kaups leiab, et ka tänapäevane inimene ja eesti põgenik ei leia oma hingele rahu ja südamele armu teisiti kui Jumala kutse vastuvõtuga, mida ta esitab Jeesuse läbi.²

Hendrik Kokamägi võrdleb eestlaste pagulust juutide omaga ning seab eeskujuks Taanieli ja Nehemja.³ Eestlased on mööda maailma laiali paisatud ja miski maine ei taha neid enam rõõmustada. Sellepärast peaks kaduvate asjade asemele astuma kadumatud väärtused.⁴ Evald Mänd mõtiskleb Ps 137 ainetel ja lõpetab lausega: „Võtame kandle remmelgatelt ja laulame uuesti laulu Jumalale.“⁵ Nimetähtedega märgitud autor on veendunud, et isegi tagasivõidetud kodumaa ei annaks vajalikku rahu ja selgust. Lahendust näeb ta Jeesuses.⁶

Karl Kaups seletab kodumaa kaotust vaimulikult – eestlasi on tabanud Jumala karistus jumalasalgamise ja jumalakartmatute eluviiside pärast.⁷ Samal arvamusel on Verner Heljula, pahandades nendega, kes kiruvad Jumalat, miks ei vabasta ta kodumaad ja ei too Siberi sunnitöölaagritest küüditatuid tagasi.⁸

Karl Kaupsi arvates on Jumal eesti usklike paguluses majanduslikult õnnistanud. Ta peaks olema selle varanduse peremees, et ta ei peaks ütleva: „Sina meeletu!“⁹ Ka Evald Mänd kirjutab, et eestlaste elatustase on kõrge ja rahvas õnnelik. Enamikul on isiklik auto ja oma maja. Usualal püütakse säilitada kodumaisi traditsioone.¹⁰ A.Allik näeb edul ka negatiivset külge – põgenemisele järgnenud vaimulikkus asendus peatselt majandusliku ülesehitamisega ning

¹ Mänd, Evald. Tundmatu karjane. – TKAH, nr 3/1952, lk 10.12.

² Kaups, K. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 2/1953, lk 9.

³ Kokamägi, H. Issand, kas nüüd? – UR, nr 1/1953, lk 6–7.

⁴ Kokamägi, H. Jõulud, mida ootame. – UR, nr 6/1953, lk 2.

⁵ Mänd, E. Pagulane ja usk. – UR, nr 2/1954, lk 9–10.

⁶ A.E. Rahuldusallikas. – UR, nr 6/1954, lk 4.

⁷ Kaups, Karl. Valutava südamega. – UR, nr 4/1954, lk 14.

⁸ Heljula, V. Kuule Jumala kutset. – UR, nr 5/1955, lk 2.

⁹ (Kaups, Karl). Vahitorn. – TKAH, nr 3/1952, lk 15.

¹⁰ E.M. Noorte suvilaagrist. – UR, nr 5/1953, lk 13.

rahvusliku ja kultuurilise tegevusega.¹¹

Karl Kaups arvab, et ilmaliku kirjanduse ja ajakirjanduse väljaandmine aitab kaasa eestluse ja emakeele säilimisele. Vaimulikku kirjandust on ilmunud vähe. Eestlust ja eesti keelt aitab säilitada emakeelne Piibel.¹² Vähe on lauluraamatuid.¹³ Gustav Ernesaks Brasiiliast kurvastab, et eesti perekondades on eesti keel kadumas, „mis omal ajal oma ilusa kõla poolest sai teise auhinna“. Ta kutsub võtma eeskujuks juute, kes säilitavad oma keele ja rahvuse.¹⁴

Pagulastele on selgeks saanud, et kodumaast jäädakse eemale kauaks.¹⁵ Karl Kaups kirjutab, et paljud abielud purunesid ja tekkisid uued, sest üks pool jäi kodumaale. Lahendust ta ei paku.¹⁶ Evald Mänd arvab, et kirikunoored säilitavad eesti keele kõige kauem.¹⁷ Villi Vink kirjutab, et noorte üleminek inglise keelele on ka kogudustele probleemiks. „Eesti vaimuliku töö säilitamiseks pole nii oluline väliselt kauni kiriku ehitamine kui lastes emakeele säilitamine.“¹⁸

Karl Kaups toob eeskujuks Julius Tammeriku Brasiiliast, kellel pole peale São Paulo koguduse liikmete 50 aastat eestlastega sidemeid olnud. Ta on ustav jumalariigi töös ning edukas majanduselus. Kodune keel on naise tõttu saksa keel ja eluaseme tõttu portugali keel. Valdab veel vabalt eesti keelt kõnes ja kirjas.¹⁹

Teatatakse usklike osavõtust Eesti Vabariigi aastapäevade tähistamistel. Ühele sõnumile on lisatud: „Vaimulik mõju oli hea.“²⁰ Usklikud on aktiivsed Eesti tutvustajad. Toronto Eesti Baptisti Koguduse koor ja mandoliiniorkester on esinenud Kanada baptisti kirikutes ja eristel koosolekutel, esindades „meie kannatavat kodumaad ja raudeesriide taga kannatavaid vendi“.²¹ Arnold Mitt Brasiiliast oma nelja lapsega osales Baptistide Maailmaliidu noortekonverentsil Rio de Janeiros. Raudeesriide tagustest maadest esindajad puudusid.²²

Kõik aktsioonid ei õnnestu. 1975. aastal otsitakse Kanada kirikutelt abi

¹¹ Allik, A. Mõtteid kodumaalt lahkumise aastapäeval. – UR, nr 4/1972, lk 2.

¹² (Kaups, Karl). Vahitorn. – TKAH, nr 3/1952, lk 14.

¹³ Ibid., UR, nr 1/1953, lk 10–11.

¹⁴ Ernesaks, Gustav. Vaimulikust kirjandusest. – UR, nr 2/1961, lk 16.

¹⁵ 10 aastat. – UR, nr 5/1954, lk 9.

¹⁶ Kaups, K. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 4/1958, lk 5.

¹⁷ Jutuajamine noortetöö üle Evald Mänd – Ain Kalmusega. – UR, nr 6/1958, lk 7.

¹⁸ Vink, V. Hinnang. – UR, nr 6/1963, lk 5.

¹⁹ K.K. Julius Tammeriku kiri. – UR, nr 5/1953, lk 5.

²⁰ Teateid. – UR, nr 3/1953, lk 16.

²¹ Teateid. – UR, nr 1/1953, lk 15.

²² R.K. Baptisti noored Rios. – UR, nr 6/1953, lk 19.

Balti vabariikide kirikutele. Vastuses öeldakse, et see küsimus kuulub Kirikute Maailmaliidu kompetentsi. „Kahjuks on see organisatsioon punaselt häälestatud ja meil ei ole sealt poolt mingit abi loota!“²³

Pagulased teevad reaalselt tööd oma olukorra parandamiseks. Õigeuskiriku ülempreester Aleksander Jürisson on aidanud eesti põgenikke Saksamaalt USAsse ja kirjutanud sellest brošüüri. On ära toodud arvud, kui palju mingi kirik inimesi üle ookeani aitas.²⁴ 1957 saabus Kanadasse 221 eestlast, nende seas mõned usklikud. Esimese meeskodanikuna õnnestus Eestist tulla 76-aastaselt usklikul kapten F.Timmelmännil Hiiumaalt, kelle tütar kaks aastat isa väljanõudmisega vaeva nägi.²⁵

Usurändur avaldab pidevalt ülevaateid paguluses töötavate eesti baptistikoguduste tegevusest, järjekindlalt käsitletakse Toronto Eesti Baptisti Koguduse ja Vancouveri Eesti Ühendatud Baptisti Koguduse tööd. Koguduste tegevusest selles töös kokkuvõtet ei ole. Ülevaateid väliseesti koguduste tööst on kirjutanud näiteks Artur Proos²⁶ ja Kaljo Raid.²⁷

3.2. Ilmalik tegevus

Ilmalikud pagulasliidrid püüavad ajada asju ilmalikult, mis usklikele ei meeldi. Evald Mänd kirjutab: „Meie ei kahtle nende tegelaste patriootluses, kes mängivad riigijuhtimist ja kalduvad oma innukuses naeruväärsustesse. Küll aga küsitleme meie, kas iga nende samm on kainelt mõistuslik. Pime armastus on mõnegi rahva viinud hukatuse äärele, kuid kaine mõistus on päästnud olukordi, mis esmalt tundusid lootusetud.“²⁸ Erich Tökke sõnul püüavad eesti rahvajuhid ja kultuuritegelased teatri ning tantsuga kodumaad orjaikke alt vabastada ning arvab, et vaenlane seda ei kard. ²⁹

Pikk pagulusaeg toob kaasa kodumaa vabanemise teede ümberhindamise. Kaljo Raid kirjutab 1972. aastal: „Enam ei kõnele me kolmandast võimalusest, Atlandi deklaratsioonist ja Narva taha saadetud inglise dessantvägedest, pigemini

²³ Teateid. – UR, nr 5/1975, lk 15.

²⁴ (Kaups, Karl). Vahitorn. – UR, nr 4/1953, lk 11.

²⁵ Teateid. – UR, nr 4/1958, lk 16.

²⁶ Proos, Artur. Eesti baptistide tööst ja tegevusest võõrsil. – UR, nr 4/1980, lk 3–4.

²⁷ Raid, K. Välis-Eesti külv. – UR, nr 1/1984, lk 38–40.

²⁸ Mänd, Evald. Mõistusega armastamine ja südamega mõtlemine. – UR, nr 3/1953, lk 4.

saavad rõhutatud eesti kultuuri viljelemine võõrsil, me riigi tutvustamine uuele asukohamaale ja Kodu-Eesti moraali tõstmine. Mõni näeb isegi nn. Paasikivi liinis ja satelliitstaatuses midagi positiivset.³⁰ Evald Mänd ütleb, et ainult üliinimlikult suured rahvusvahelised murrangud võivad tuua muudatusi poliitilisel malelaual ja neid pole kuskil veel näha.³¹

Richard Kaups kirjutab 1977. aastal: „Meie rahvuskomiteed kutsuvad meid üles võitlema meie riigi iseseisvuse taastamise eest. See on hästi! Nad soovivad pöörduda riigijuhtide ja konverentside poole, s.o. inimeste, aga mitte Jumala poole. Kuski üleskutses ei esine sõnagi Jumalast ning Tema abist. Päril selge on, et inimestele lootmine ei vii meid sihile, nad ei saa meid aidata!“³²

Kui Eesti olud muutuma hakkavad, reageeritakse sellele kohe. 1989. aasta algul rõõmustab Kaljo Raid sinimustvalge lipu kasutuselevõtu, isamaaliku tähendusega ausammaste taastamise, mineviku avalikustamise, rahva otsustamisõiguse suurenemise ja välisilmaga läbikäimise paranemise üle. Muidugi ka vaimuliku arengu üle.³³ Ja 1991. aasta lõpus võib ta kirjutada: „Vaba Eesti, Eesti Vabariik on taassündinud! Jumal on vägev ja valitseja Jumal, Ta on imede Jumal, kiitust ja tänu Ta nimele!“³⁴

3.3. Järeldusi

Usurändur annab pildi väliseesti baptistide vaatest usulistele ja rahvuslikele küsimustele. Ajakirja mureks on silmanähtavalt usuasjad. Huvi muu pagulaspoliitika vastu tundub olevat üsna väike ja selle efektiivsuses kaheldakse. Käsitlus läheb kaasa sündmuste arenguga.

Muudest allikatest võiks nimetada Richard Kaupsi³⁵ ja Peeter Kaupsi³⁶ kirjutatud. Viimane on käsitletava perioodi väline Usuränduri artikkel. Esimeses on juttu ka Usuränduri-eelsest ajast korduvate viidetega Kodumaa Hällele artiklitele. Mõlemad käsitlevad usulist arengut, mitte ilmalikku pagulaspoliitikat.

²⁹ Tõkke, Erich. Issanda teedel. – UR, nr 4/1954, lk 3.

³⁰ Raid, Kaljo. Jumal meie poolt. – UR, nr 4/1972, lk 3.

³¹ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 6/1972, lk 9.

³² Kaups, R. Uueks aastaks ja Eesti Vabariigi aastapäevaks. – UR, nr 1/1977, lk 2.

³³ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 1/1989, lk 9.

³⁴ Ibid., UR, nr 6/1991, lk 8.

³⁵ Kaups, Richard. Hea Sõnum ja Eesti baptisti kogudused. Santa Barbara, 1974, lk 123–127.

³⁶ Kaups, Peeter. 60 aastat eesti vaimulikku tööd paguluses. – UR, nr 1/2005, lk 7–9.

4. Poliitika

4.1. Suhtumine valitsejatesse

Paulus ja Jeesus hindasid kõrgelt ülemusi ning nende korraldusi. Neid korraldusi tuleb täita määrani, mida lubab südametunnistus. Sellest, mis läheb vastu südametunnistust, tuleb keelduda.¹

Karl Kaups kirjutab, et Jumal annab ülemuse ja valitsuse ning sallib neid niikaua, kuni nende aeg on täis. Usklik inimene maksab oma maksud ja tollimaksud. Ta suhtub austavalt ülemusse ja austab Jumalat. Ta ei tee revolutsiooni ja jälgib oma südametunnistust. Erilist valgust Jumalalt vajab ta vandeandmise ja relva kandmise osas. Nende asjade pärast on vennad karistusi kandnud ja isegi surma läinud. Siin ei saa üks inimene teisele eeskirju teha. Kiita tuleb riigikorda, kus neis asjus jäetakse kodanikele südametunnistuse vabadus.²

Osvald Tärk kirjutab, et olgu riik kapitalistlik või sotsialistlik, inimene on vaba ainult niikaua, kuni ta allub maksvale korrale. Käsk ei olegi koorem, niikaua kui inimene seda täidab, aga sel momendil, kui ta seadustest tahab üle astuda, tunneb ta end kitsendatuna.³

4.2. Suhtumine juutidesse ja Iisraeli

Karl Kaups ei süüdistajuute Jeesuse surmas.⁴ Suhtumine ei ole ainult juute soosiv. Ta tunneb kaasa ka araablasele.⁵ Käsitlus ei ole tavaliselt puhtpoliitiline, vaid koos vaimuliku osaga.⁶

Billy Graham kirjutab 1957. aastal sündmustest Ungaris, Poolas ja Lähis-Idas. Keegi araabia professor väitis, et Kolmas maailmasõda algavat Lähis-Idas järgmise viie aasta jooksul.⁷ Anonüümne autor on pehmema käsitlusega: „Vastuseis araablaste poolt, nii äärmine ja haiglane kui see ka on, ei ilmuta otsekohest viha juutide kui inimeste vastu. See vaen on sihitud sionismi kui usulise organisatsiooni ja Iisraeli riigi kui poliitilise üksuse vastu. Juuda mehega

¹ Paltz, E. John Bunyan. – UR, nr 4/1962, lk 7.

² Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 2/1963, lk 6–7.

³ O.T. Vabaduse käsk. – UR, nr 5/1976, lk 4.

⁴ Kaups, K. (P.Jasper järgi). Ons juudid süüdi Jeesuse surmas? – UR, nr 2/1953, lk 5–6.13.

⁵ K.K. (Henry Strongi järgi). Märkmeid Palestiinast. – UR, nr 3/1954, lk 10–11.

⁶ Kaups, K. (Harold Proppe järgi). Iisrael ja Palestiina. – UR, nr 3/1960, lk 11–12.

võiks araablane elada rahulikus vahekorras.⁸

Avaldatakse teade selle kohta, et „eesriidetagustes riikides“ kiusatakse juute taga. Kommunism jätkab Hitleri taktikat ja meetodeid.⁹

1967. aasta Iisraeli-Araabia sõjale reageerivad kohe Richard Kaups¹⁰ ja Evald Mänd.¹¹ Hiljem käsitleb Richard Kaups Iisraeli olukorda üldises poliitilises kontekstis.¹² Theodore H.Epp kirjutab, et Ameerika suhtumine Iisraeli ja juutidesse oli seni hea ja Jumal õnnistas sellepärast Ameerikat, kuid nüüd sunnitakse Iisraelile peale halba lepingut.¹³ Anonüümne autor kirjutab: „Kuna meie tunneme Teda, kes tegi töotuse, siis me toetame iisraeli rahvast ja nende maad nende Jumalast antud, Jumalast töötatud ja Jumalast määratud õiguses oleleda. Iga isik või rahvaste grupp, kes on selle õiguse vastane, ei võitle ainult Iisraeli vastu, vaid Jumala enese ja aja vastu.“¹⁴

4.3. Suhtumine kommunismi

Evald Mänd kirjutab vasakpoolsetest meeleoludest Ameerikas ja kommunismi palge avalikuks tulekust.¹⁵ Billy Grahami hüüdlause on „Ameerika Kristusele, muidu võidab kommunism“.¹⁶ Voldemar Korjus meenutab, kuidas pärast Vene revolutsiooni palvetati kommunismi hävitamise pärast ja arvab, et see palve peaks olema ka kaasajal iga uskliku südames igal päeval. „Jumal võib aidata, kui inimeste jõud ja tarkus lõpeb.“¹⁷ Verner Heljula muretseb kommunistliku propaganda edu pärast.¹⁸ Maailm seisab valiku ees: kas Kristus või kommunism.¹⁹

Juhan Truu arvab, et metsikuste ja korralageduste põhjuseks Aafrikas on kommunistlik kihutustöö. „Kui ristiusk siin oma ohvrimeelsust ei näita, siis ei jäta

⁷ Graham, Billy. Aegade tunnused. – UR, nr 4/1957, lk 3–4.

⁸ Sõnumeid kristlikust maailmast. – UR, nr 6/1957, lk 5.

⁹ Teateid. – UR, nr 4/1956, lk 16.

¹⁰ R.K. Palestiina Piibli ennustusis. – UR, nr 5/1967, lk 8–10.

¹¹ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 6/1967, lk 8–9.

¹² Kaups, R. Töötatud maa. – UR, nr 4/1975, lk 8–10.

¹³ Epp, Theodore H. Nimeta pattu patuks! – UR, nr 4/1978, lk 2.

¹⁴ Miks on Iisrael nii tähtis? – UR, nr 5/1980, lk 13.

¹⁵ Mänd, Evald. Lahing laenatud mõõgaga. – UR, nr 2/1953, lk 10–11.

¹⁶ (Kaups, Richard). Toimetaja nurk. – UR, nr 2/1953, lk 2.

¹⁷ Korjus, V. Ühe vana võitleja mälestusi. – UR, nr 2/1958, lk 12.

¹⁸ Heljula, V. Minu igatsus. – UR, nr 6/1954, lk 19.

¹⁹ Heljula, V. Kuule Jumala kutset. – UR, nr 5/1955, lk 6.

kommunism vaenulikkust inimeste vahel külvamata.²⁰ Marie Evard kirjutab: „Paluge ka selle musta neegrirahva eest. Nemad ei saa veel õieti aru, milles asi seisab, ja kommunistid kasutavad ära nende rumalust Aafrika National Congress'i kaudu.“²¹

Richard Kaups kirjutab misjonitööst ja kommunistide võimutsemisest Vietnamiis.²² Ta muretseb, et kunagi nii konservatiivne Rootsi on nüüd „punaste sõbralik ja Ameerika vaenuline“.²³ Kommunism on lõhestanud maailma kaheks (ida ja lääs) ning ründab pidevalt rahulikke riike ja maid. Läänemaailma juhid olid lühinägelikud ja lasid end Stalinist petta. Samuti toimus kommunistide poolt relvastatud jõududega Hiina, Kuuba ja Indo-Hiina ülevõtmine. „Imelik, kuidas UNO ja läänemaailm vaatavad vaikides pealt ja lasevad kõik rahulikult sündida!“²⁴ Ta ei ole nõus pingelõdvenduspoliitikaga. „Sõlmitakse lepinguid mässavate punaste ja roimaritega, lootes, et see toob rahu. Nii kuidas Jumal ja kurat ei saa kunagi rahu kõrvuti elada, nii ei saa ka punastega püsivat rahu olla!“ Ta loodab, et eesti usklikud on veel nii vanamoelised, et ei looda Washingtonile ega Helsingile, vaid elavale Jumalale.²⁵ Lihtsameelsed usuvad valepropagandat ja haaravad relvad ning mässud, revolutsioonid ja hirmus tapmine järgneb sellele.²⁶

Aarand Roos ei usalda Nõukogude Liitu: „Üheks suurimaks rahunõudlejaks on aga riik, kes õhutab naabermaades vastavaid meelevaaldusi ja protestirongkäike, kuid keelab neid omaenda piirides, kus ta nuhtleb patsifiste rangelt.“²⁷

4.4. Kommunism ja kristlus

Kristlaste ja kommunistide koostööd taunitakse. Nõukogude Liidus kasutatakse vaimulikke valepropaganda heaks. Vene kirikujuhid protestivad Koreas bakterrelva kasutamise vastu, Izvestijas oli EKB üleskutse. Tegelikult on

²⁰ (Truu, Juhan). Õp. Juhan Truu kiri Aafrikast. – UR, nr 6/1953, lk 18.20.

²¹ Teateid. – UR, nr 2/1960, lk 13.

²² R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 5/1965, lk 10–11; nr 6/1965, lk 9–10.

²³ Kaups, R. Elamusi ja muljeid. – UR, nr 5/1973, lk 13.

²⁴ Kaups, R. Käesoleva aja kriisid ja maailma probleemid. – UR, nr 5/1975, lk 4.

²⁵ (Kaups, Richard). Toimetajalt. – UR, nr 1/1976, lk 2.

²⁶ Kaups, R. Käige kui valguse lapsed. – UR, nr 1/1979, lk 6.

²⁷ Roos, Aarand. Taeva sõjavägi. – UR, nr 6/1983, lk 5.

tegemist valega. Valepropaganda suurendab sõjaohtu.²⁸ Canterbury toompraost kuulutas, et ristiusu ja kommunismi süntees toovad õnnistust kogu inimkonnale. Ta nimetas kommunismi elavaks usuks, mis mõjutab miljonite inimeste elusid ja jääb maailma pidevalt püsima.²⁹ Liberaalsel usuteadusel on vaimusugulus kommunismiga, sest mõlemad eitavad Jeesust ja ratsutavad veripunase metsalisega.³⁰ Kanada Ühendatud Kiriku kirikukogu arvates on mõnedel maadel kommunistlik partei üks vähestest gruppidest, kes on aktiivselt ja siiralt huvitatud vaeste saatusest. Vahe kristluse ja kommunismi vahel on vaid teoloogiline ja filosoofiline ning mitte majanduslik, sest maailm ei tunne kristlikku majandust.³¹

Kirikute Maailmaliit valis uue peasekretäri, kes „laskus poliitikasse (mis ei ole kiriku asi)“, nõudes Vietnami sõja lõpetamist ja Hiina Rahvavabariigi vastuvõtmist ÜROsse.³² Teoloogide debatil Genfis kristluse osatähtsuse kohta ühiskonnas saadeti USA presidendile telegramm, kus nõuti Põhja-Vietnami pommitamise ja sõjategevuse lõpetamist ning vägede äratoomist Lõuna-Vietnamist. „Teiste sõnadega, las kommunistid neelata L.-Vietnami. Mis on pastoritel tegemist poliitikaga ja sõjaga? Nad vaadaku oma karja järele!“³³ Wittenbergis, usupuhastuse lähtepunktis, dekoreeriti äriaknaid Lutheri ja Lenini piltidega, kes vaatasid üksteist üle lahtise Piibli. Ja loosungid kinnitasid: „Sotsialism võidab maailma.“³⁴ „Kahju, et Kirikute Maailmaliit läheb enam ja enam punaste sõiduvette. Nii täitub Ilmutusraamatu ennustus.“³⁵

Baptistide Maailmaliidu kongressil süüdistati baptiste koostöös kommunistliku propagandaga. Maailmaliidu president tõrjus süüdistuse tagasi.³⁶ Nõukogude Liidus on palju kõrgema haridusega usklikke, eriti baptiste. Ateistliku propaganda seisukohast on baptistid kõige ohtlikumad.³⁷

Rootsi tegelikkus näitab, et elav usuolu vabastab kommunistlikest

²⁸ K.K. Propaganda ja rahu. – UR, nr 1/1954, lk 9.

²⁹ Canterbury. – UR, nr 5/1959, lk 15.

³⁰ R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 4/1964, lk 5.

³¹ Teateid. – UR, nr 1/1965, lk 16.

³² Teateid. – UR, nr 3/1966, lk 16.

³³ Teateid. – UR, nr 6/1966, lk 16.

³⁴ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 1/1968, lk 9.

³⁵ Teateid. – UR, nr 3/1976, lk 16.

³⁶ Baptistid liikvel. – UR, nr 3/1961, lk 10.

³⁷ Kristlik tunnistus aeglustab punaste ateistlikku sundi. – UR, nr 4/1962, lk 4.

mõjutustest.³⁸ FBI juhi J. Edgar Hooveri arvates on terava rassiprobleemi taga kommunistid ning Ameerikat võib päästa tõeline usuline ja moraalne ärkamine.³⁹

Billy Graham rõhutab kristlaste ühinemise vajadust liiduks kommunismi vastu, muidu see võidab ja vallutab ka Ameerika.⁴⁰ Kuni Nõukogude Liidu valitsus on ateistlik, on väga vähe lootust edukaks läbirääkimiseks. Kunagi ei saa olla rahu, kui valitseme väljaspool Jumalat ja Kristust, kes on rahuvürst.⁴¹ Ta ei saa aru Ameerika välispoliitikast. Vietnami ja Laoses kaotatakse inimelusid ning lennukeid, kuid Kuubal lastakse olla rahus ja teha kommunistlikku propagandat ning õõnestada Lõuna-Ameerika elu-olu.⁴²

Evald Mänd hoiatab kommunismi ja vene rahva samastamise eest. Kümme protsenti vene rahvast on alaliselt vangilaagris sellepärast, et nad vihkavad kommunismi.⁴³ Ta vastandab marksismi ja kristlust: „Ja kui näiteks kristlikus maailmas ühe lapse elu päästmiseks sageli kulutatakse tuhandeid dollareid, võib aga marksistlik kommunism ohverdada silma pilgutamata kümme miljonit inimest põllumajanduse kollektiviseerimiseks.“⁴⁴

Seostatakse katoliiklust ja kommunismi. Julius Tammeriku arvates on ühtviisi halvad mõlemad.⁴⁵ Samas meelsuses oli misjonijuht Hans Raud. Tema „töö oli täiesti konservatiivne ja piibliusklik, olles teataval määral suunatud katoliikluse ja kommunismi vastu ja patuste päästmisele.“⁴⁶ Teates Nikita Hruštšovi väimehe kohtumisest paavstiga on kommentaar, et see on vist esimene kord, kus ateistliku maailma esindaja otsib kontakti Rooma kirikuga. Kas see ei vihja Ilm 17,4–5?⁴⁷

4.5. Kristlaste tagakiusamine kommunistide poolt

Ilmub kirjutis usklikest vangilaagrites.⁴⁸ 32 kristlast Siberist üritas USA saatkonna abiga Nõukogude Liidust lahkuda, kuid ei saanud abi. Kuuldavasti

³⁸ Sõnumeid vendadelt. – UR, nr 6/1954, lk 23.

³⁹ UR, nr 4/1964, lk 14 (nupp).

⁴⁰ R.K. Billy Graham Torontos. – UR, nr 2/1954, lk 5.

⁴¹ Teateid. – UR, nr 5/1961, lk 16.

⁴² Suur Ameerika baptistide konverents. – UR, nr 5/1964, lk 8.

⁴³ E.M. Usuelust Venemaal. – UR, nr 6/1955, lk 21.

⁴⁴ Mänd, Evald. Lunastus. – UR, nr 2/1956, lk 7.

⁴⁵ K.K. Juulius Tammeriku kiri. – UR, nr 1/1954, lk 8.

⁴⁶ K.Kaups, K. In memoriam. President RAUD surnud. – UR, nr 4/1954, lk 15.

⁴⁷ Teateid. – UR, nr 3/1963, lk 16.

juhitakse kogudusi kõrgemalt poolt kommunistlikus vaimus. Usklikud, kes selle suunaga kaasa ei lähe, lahkuvad kogudustest ja moodustavad omaette väiksemad grupid. Valitsus peab neid illegaalseiks, arreteerib ja saadab Siberisse sunnitööle. TASS nimetas põgeneda tahtjaid kriminaalkurjategijaiks ning lisas, et partei ja valitsus ei jäta neile kätte tasumata.⁴⁹ Baptistide Maailmaliidu peasekretär päris Vene saatkonnalt Washingtonis aru nende inimeste kohta ja küsis, miks esineb Nõukogude Liidus usklike tagakiusamist.⁵⁰ Kuubal arreteeriti 40 baptistijutlustajat, keda süüdistatakse spioneerimises USA kasuks. Kaks kolmandikku jutlustajatest on arreteeritud ja vaimulik tegevus maha surutud.⁵¹ Ilmub teade kahe Vene naisbaptisti vangimõistmisest ebaseadusliku usuõpetuse andmise eest lastele.⁵² Vastupidine teade tuleb Indoneesia kommunistidest ja nende tagakiusamisest pärast riigipööret.⁵³

Evald Mänd kirjutab registreerimata baptistide tööst Nõukogude Liidus. Info vähesuse tõttu ta isiklikku seisukohta ei avalda.⁵⁴ Karl Vaikla kirjutab, et Issanda kogudusele on olnud kõrgeagadeks, kui tagakiusamine ajas Jumala rahva palvetama ja palvevastused tõid au Jumalale.⁵⁵

4.6. Usklikud poliitikud

Positiivselt suhtutakse USA presidenti Dwight Eisenhowerisse tema ametisseastumisest peale.⁵⁶ President soovib kirikute eestpalveid.⁵⁷ Poliitikute palvushommikusöögi kirjelduses on tsitaadid erinevatesse uskkondadesse kuuluvate poliitikute sõnavõttudest. „Sõda ja kardetav kommunismipahe tõendavad, et palves ei ole midagi naiselikku või võltsi.“⁵⁸ President Eisenhower sai lapsena palve läbi terveks. Tema korraldusel pidid kõik valitsuse istungid algama palvega.⁵⁹ Üks abi leidis presidendi kabinetis palvetamast. Toimetus

⁴⁸ Huhn, Otto von. Uurali ja Jäämere vahel. – UR, nr 5/1957, lk 10–12.

⁴⁹ Teateid. – UR, nr 2/1963, lk 16.

⁵⁰ Teateid. – UR, nr 3/1963, lk 16.

⁵¹ Teateid. – UR, nr 5/1965, lk 16.

⁵² Teateid. – UR, nr 6/1966, lk 16.

⁵³ Märkmeid Indoneesiast. – UR, nr 5/1968, lk 15.

⁵⁴ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 3/1969, lk 9–10; nr 4/1969, lk 8.

⁵⁵ Vaikla, K. Ränduri mõtisklusi. – UR, nr 6/1991, lk 13.

⁵⁶ R.K. USA president (Ike) astus ametisse. – UR, nr 3/1953, lk 7.

⁵⁷ Teateid. – UR, nr 4/1953, lk 16.

⁵⁸ Hommikueine Washingtonis. – UR, nr 4/1954, lk 8.

⁵⁹ Suurte tunnistusi. – UR, nr 3/1956, lk 2.

kutsub kõiki lugejaid üles eestpalvetele president Eisenhoweri eest.⁶⁰

Kanada peaminister John Diefenbaker on sügavalt usklik ja kuulub baptistikogudusse.⁶¹ Peaminister andis nõusoleku olla Torontos peetava Baptistide Maailmaliidu noortekonverentsi aupatrooniks.⁶² Diefenbaker tegi korralduse, et riiklikel vastuvõttudel ja pidusöökidel ei kasutataks alkohoolseid jooke. Ta on olnud pühapäevakooli õpetaja oma koguduses.⁶³

Kanada Alberta provintsi peaminister Ernst C.Manning on ordineeritud baptistijutlustaja, piiblikooli õpetaja ja raadiojutlustaja. Libeeria asepresident dr William Richard Tolbert Jr on ordineeritud baptistijutlustaja.⁶⁴ Evald Mänd kohtus endise Esindajatekoja liikme, presidentide nõuandja ja Lõuna Baptistiliidu presidendi Brooks Haysiga. „Usk on nagu küünal, mis peab seisma küünlajalal kõikide ees.“⁶⁵ Jimmy Carteri valimist presidendiks kommenteeritakse negatiivselt. Ta ei suuda oma lubadusi täita. „Ehkki ta peaks olema usklik ja baptist, ei rääkinud ta midagi Jumala abist, vaid oma asepresidendist, uuest valitsusest ja kongressist.“⁶⁶

Korduvalt on juttu Billy Grahami kohtumistest poliitikutega. Ta käis vastuvõtul president Eisenhoweri juures. Tema koosolekust võttis osa asepresident Richard Nixon, kes võttis sõna ja soovis talle edu ja õnnistust.⁶⁷ Billy Graham kohtus president Kennedyga. Üleskutse: „Palvetage USA presidendi pärast!“⁶⁸ Presidendi palvushommikusöögil peetud kõnes viitas Billy Graham Kuuba kriisile.⁶⁹ Billy Grahamil olid kohtumised tapetud president John Kennedyga ja uue presidendi Lyndon Johnsoniga. Mõlemaga olid vaimulikud kohtumised.⁷⁰ Billy Graham jutlustas Lyndon Johnsoni ametiseseadmisel.⁷¹

⁶⁰ Palvetav president. – UR, nr 2/1958, lk 9.

⁶¹ UR, nr 7/1957, lk 8 (nupp).

⁶² Peaminister Diefenbaker tervitab baptistlikku noorust. – UR, nr 2/1958, lk 9.

⁶³ UR, nr 4/1960, lk 2 (nupp).

⁶⁴ Teateid. – UR, nr 2/1962, lk 16.

⁶⁵ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 2/1967, lk 9.

⁶⁶ Maailm on Jumalast praegu maha jäetud. – UR, nr 1/1977, lk 9–10.

⁶⁷ UR, nr 5/1957, lk 9 (pealkirjata lehekülg).

⁶⁸ Teateid. – UR, nr 3/1961, lk 16.

⁶⁹ Kaups, R. (Billy Grahami järgi). Damoklese mõök. – UR, nr 5/1963, lk 2.

⁷⁰ Teateid. – UR, nr 2/1964, lk 16.

⁷¹ Teateid. – UR, nr 3/1965, lk 16.

4.7. Muid poliitilisi teemasid

Villi Vink toob näited poliitikast ja rahukonverentsidest ajakirjast Elukevad ning võrdleb neid kaasajaga – räägitakse desarmeerimisest, kuid kulutatakse suuri summasid relvastumisele. „Veel kunagi pole selline hullumeelne mõõgatagumine ilma mõõka proovimata jäänud.“⁷²

Richard Kaups peab 1972. aastal väga oluliseks, kes saab USA presidendiks. „Tuleb sinna riigikorra uuendaja, karvaste ja äärmuste retsepti järgi, tähendaks see vist sise- ja välismisjoni lõppu. Sest Jumala riiki ehitatakse ja levitatakse peamiselt USA tõsiusklike palvete ja ohvritega. Keelatakse dollarite väljasaatmine, on välismisjonil peagi lõpp. ... et presidendiks saaks mees, kes toimiks tõelises jumalakartuses, usklike esiisade printsiibi järgi. Sellest oleneb ka naabermaade hüvang.“⁷³

Toon siin näiteid aastate jooksul käsitletud poliitilistest teemadest. Usklikud peaksid poliitiliselt rohkem koonduma ja riigikogusse rohkem usklikke valima (jutt on Brasiiliast).⁷⁴ Lugu Kongo kriisist.⁷⁵ Poliitiline taevas on üpris pime ja halbaennustav, aatomisõda näib kohutav.⁷⁶ Etioopia keiser Haile Selassie käis Kerenis, kus misjonär Esther Sirotkin töötab. Iseloomustus keisrile on positiivne.⁷⁷ Sakslased on pahased jaotatud Saksamaa pärast ja ütlevad, et nii see jääda ei või, kord tuleb ikkagi lahendus. See on rahutuse- ja sõjakolle.⁷⁸ Aleksandr Solženitsõni romaani „Üks päev Ivan Denissovitši elust“ tegelasteks on ka kaks eestlast ja üks vene baptist.⁷⁹ Küprose kristlased ei ole oma ülesannete kõrgusel, sest vihkavad türklasi.⁸⁰ Kõikjal, kus kolhoosisüsteem on kehtimas, on toidupuudus ja nälg.⁸¹ USA usulised juhivad tegid töölistepüha puhul üleskutse loobuda igasugusest rassilisest diskrimineerimisest.⁸² Stalini tütar Svetlana on

⁷² Vink, V. Koltunud lehekülgedelt. – UR, nr 1/1961, lk 10–11. Ajakiri ilmus Eestis 1911–1914 ja 1917–1940.

⁷³ (Kaups, Richard). Toimetajalt. Palvetamisest. – UR, nr 5/1972, lk 2.

⁷⁴ Teateid. – UR, nr 6/1954, lk 24.

⁷⁵ K.K. Kongo tuulte pöörises. – UR, nr 6/1960, lk 12–13.

⁷⁶ (Kaups, Richard). Toimetaja. Uue aasta soove. – UR, nr 1/1961, lk 2.

⁷⁷ Misjonär Esther Sirotkin kirjutab. – UR, nr 5/1962, lk 8.

⁷⁸ R.K. Muljeid Euroopa-matkalt. – UR, nr 5/1962, lk 14.

⁷⁹ Üks päev Stalini orjalaagris. – UR, nr 5/1963, lk 16.

⁸⁰ Muul, Valdur. Kas oleme oma ülesande väärilised? – UR, nr 1/1965, lk 4.

⁸¹ R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 1/1965, lk 6.

⁸² Teateid. – UR, nr 7/1966, lk 16.

kommunismis pettunud ja ka Jumalat otsinud.⁸³ Relvastumine ei aita rahva püsimisel, kui moraal on madal.⁸⁴ Pääste ei tule Moskvast, Roomast ega Washingtonist, vaid Jumalalt.⁸⁵ Idi Amini hirmuvalitsus ja selle lõpp.⁸⁶ Nebukadnetsari unenägu suurest kujust räägib kümnest riigist. 1. jaanuaril 1981 liitub Euroopa ühisturuga Kreeka. Siis on Vana-Rooma riigi piirides kümme riiki, mille vahetõrje on nagu raua ja savil.⁸⁷ Saksamaa on ühendatud.⁸⁸ Aleksiusse valimise puhul patriarhiks nimetatakse, et tema poliitilised vaated ühtuvad Gorbatšovi uuenduspüüetega.⁸⁹ Kodakondsuse nullvariant ei kõlba Eesti Vabariigile.⁹⁰

4.8. Järeldusi

Usurändur ei jälgi poliitilisi sündmusi järjekindlalt. Huvi pakub kristlike poliitikute tegevus. Käsitlus ei ole enamasti puhtpoliitiline, vaid sündmustele antakse hinnang uskliku inimese positsioonilt.

Lähis-Ida sündmuste käsitlus on Iisraeli-sõbralik. Kommunistlikku maailmavaatesse ja süsteemi ning kristlaste ja kommunistide koostöösse suhtutakse ainult negatiivselt.

Poliitika käsitlemisel on Teekäija ja Usurändur väga erinevad. Teekäija sekkus harva ümbritseva elu nähtustesse. Usurändur ei ole apoliitiline, see oleks tegijate pagulaseseisundit arvestades koguni kummaline.

⁸³ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 5/1967, lk 6–7.

⁸⁴ Raid, K. Õigus rahva relvana. – UR, nr 4/1969, lk 2–3.

⁸⁵ (Kaups, Richard). Jõulud ning aastalõpp. – UR, nr 6/1975, lk 2.

⁸⁶ Õunpuu, Marie. Uganda – hirm ja lootus. – UR, nr 6/1979, lk 13–14.

⁸⁷ Eller, Harry. Praegusaja tõsidus. – UR, nr 5/1980, lk 5.

⁸⁸ Roos, Aarand. Ühendamine. – UR, nr 1/1991, lk 10.

⁸⁹ Vaimulikust maailmast. – UR, nr 1/1991, lk 15.

⁹⁰ Roos, Aarand. Kojumine, kojutulek. – UR, nr 6/1991, lk 6.

5. Õpetus Jumala Sõnast

5.1. Piibli autoriteet

Juba ajakirja esimeses numbris rõhutab Heino Meiusi kirjutatud Sõna tähtsust.¹ Hendrik Kokamägi arvates ei tohi juuksekarva või tolmu kübemekese võrra Piibli liinilt kõrvale kalduda.² Kaljo Raid kinnitab, et Piibli autoriks on Jumal³ ja baptistide ainus usutunnistus ning kõrgeim autoriteet on Piibel.⁴ Daniel Heinrich Mattson rõhutab: „Elukogemused on läbi aegade näidanud: kui kogudus on seisnud sellel alusel, et Piibel sisaldab ainult Jumala Sõna, siis on ta elu olnud võidurikas. Kui on aga esinenud kahtlusi, on need koguduse vaimulikku tervist õõnestanud ja ta jõuetuks teinud.“⁵ Peeter Kaups kirjutab: „Tunnustame Pühakirja täielikku autoriteeti. ... Usume, et Piibilil on lõplik autoriteet kõikides vaimulikkudes küsimustes. Usume, et inimene, kes uurib Piiblit Püha Vaimu juhtimisel, leiab sealt kõik vajaliku tarkuse ja teadmised, et elada püha elu kui Jumala laps.“⁶ Jüri Puusaag peab õigeaks Jumala Sõna tingimusteta uskumist.⁷

Väga resoluutne on Karl Vaikla: „Mis selles öeldakse inimese ja Jumala, patu ja kohtu kohta, on tõde; mis öeldakse ajaloo, geograafia või teaduse kohta, on samuti tõde; Piibel on raamat, mida võime täielikult usaldada!“⁸ Sellest lähtub Piibli tõlgendamine. Hendrik Kokamägi sõnul sai maailm Kristuse sündimist oodata 4000 aastat.⁹ Bernhard Lige arvates on evolutsiooniõpetus suurim kuritegu Jumala ja rahva vastu.¹⁰

Charles Haddon Spurgeon võitles moodsa usundi ja Piibli arvustamisega. Ta tunnustas tervet pühakirja.¹¹ Billy Graham leidis kunagi Piiblist palju vasturääkivusi ja paradokse ning oli väga mures. Pärast palvet selle pärast võtab ta iga asja Piiblis nagu fakti.¹² Piibel on talle eksimatute ennustuste raamat, mis

¹ Tervitusi ja soove. – TKAH, nr 1/1952, lk 4.

² Kokamägi, H. Nelipühiks – Jeruusalemma! – UR, nr 3/1954, lk 3.

³ Raid, Kaljo. Piibel – kuuskümmend kuus raamatut, üks autor. – UR, nr 3/1966, lk 3.

⁴ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 5/1985, lk 9.

⁵ (Mattson, D.H.). Matsson, D.H. Ürgkristlikke jõuallikaid. – UR, nr 3/1982, lk 3.

⁶ Kaups, Peeter. Baptisti koguduse põhimõtted. – UR, nr 4/1984, lk 11.

⁷ Puusaag, Jüri. Usus või nägemises? – UR, nr 1/1991, lk 4.

⁸ Vaikla, K. Ränduri mõtisklusi. – UR, nr 4/1991, lk 13.

⁹ Kokamägi, H. Jõulud, mida ootame. – UR, nr 6/1953, lk 2.

¹⁰ Lige, Bernhard. Jumalakartus. – UR, nr 2/1975, lk 7.

¹¹ K.K. Vürst jutlustajate seas. – UR, nr 6/1954, lk 18.

¹² R.K. Billy Graham Torontos. – UR, nr 2/1954, lk 6.

ennustab sündmusi, enne kui need toimuvad ja kirjutab ajalugu, enne kui see aset leiab.¹³ Raskused on Piiblis kaalukamad pealiskaudsetele lugejatele, mitte põhjalikele uurijatele ning suured jumalamehed ei leia Piiblis vigu, arvab Clyde Narramore.¹⁴ Jessie Penn Lewis kirjutab: „Meie ei või kunagi arvustada Jumala Sõna, põhjenedes oma kogemustele, kuna Jumala Sõna on tõde, ükskõik milline meie kogemus ka oleks.“¹⁵

Piibli autoriteeti kinnitavate artiklite seas on ka üks selleks sobimatu tekst. Kasutatud on vaga legendi, kuidas arvuti abil tõestati päikese ja kuu seismajäämine (Jos 10) ning varju tagasimineku päikesekellal (2Kn 20 ja Js 38).¹⁶ Sama legendi teine kuju ilmub viis aastat hiljem.¹⁷ Legendi kuulsin 1970. aastatel ka Eestis ja nägin selle kirjutusmasinal paljundatud varianti. Kaasajal on selle uut versiooni levitatud interneti teel. Seega on seda legendi uskunud üsna palju inimesi ja ei saa väga pahaks panna, et Usuränduri toimetaja seda tõena võttis.

40 aasta jooksul ilmus kaks artiklit, kus piibliteksti absoluutne autoriteetsus kahtluse alla seatakse. Esimeses kasutatakse ja ei lükata selgesõnaliselt ümber osa teoloogide väiteid, et Paulus ei ole 1Kr 14,33–36 autor¹⁸ ning teises on kahtlus, kas Paulus kirjutas oma juhised täpseks järgimiseks kaks tuhat aastat hiljem.¹⁹

5.2. Piibli eesmärk

Piibli eesmärgi sõnastab piltlikult Karl Kaups: „Laevadele ja autodele seatakse teetähised, majadele hädatrepid. Ja Jumala Sõna näitab selget teed, kuidas õndsaks saada.“²⁰ Kaljo Raid kirjutab, et Piibli sisuks on Jumala ja inimese vahekorra kirjeldamine, selgitamine ning lahendamine.²¹ Piibli keskne isik on Jeesus. Tema isik ja Piibel kas seisavad või langevad koos.²² Osvald Tärk näeb Piiblit mitte ainult infoallikana Jumalast, vaid ka loova, eluandva, äratava,

¹³ Graham, Billy. Kristus tuleb taas. – UR, nr 4/1963, lk 3.

¹⁴ Narramore, Clyde. Miks psühholoog usub Piiblit? – UR, nr 3/1961, lk 8.

¹⁵ Penn Lewis. Vahe sõnade ja elu vahel. – UR, nr 1/1965, lk 7.

¹⁶ Puuduv päev – UR, nr 1/1971, lk 7.

¹⁷ Vana Testament abistab maailmaruumi uurijaid. – UR, nr 2/1976, lk 9.

¹⁸ Roos, Aarand. Ja õed tunnistavad. – UR, nr 2/1988, lk 6.

¹⁹ Naistest Pauluse kirjades. – UR, nr 3/1988, lk 12.

²⁰ Kaups, Karl. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 5/1961, lk 6.

²¹ Raid, Kaljo. Piibel – kuuskümmend kuus raamatut, üks autor. – UR, nr 3/1966, lk 4.

²² Raid, K. Mispärast te mõtlete paha? – UR, nr 5/1973, lk 7.

tervendava ja uuendava puhastava jõuna.²³

Teised autorid kirjutavad, et Piibel on peamine Püha Vaimu instrument, mille kaudu ta töötab.²⁴ „Ei inimlik mõistus ega inimlik mõtteteadus või meile näidata teed igavesse ellu; ainult Piibel võib, Piibel õpetab meile Päästjast, Issandast Jeesusest Kristusest, kes kannatas ja suri meie pattude eest. Jeesus ütleb: „Need tunnistavad minust.“²⁵

5.3. Piibel igapäevases elus

Karl Kaups kirjutab, et toimetus paneb rõhku Jumala Sõna seletamisele. See on õpetuse ainus allikas ja juhtnõör.²⁶ Valdur Muul kinnitab: „Ei ole mõeldav, et me oleksime maa sool, kui meie Püha Kirja lugemine ja palveelu on hooletuses.“²⁷ H.Sälg ütleb, et Piibel on elu tarvitamisõpetus. Seda peab mitte üksnes tundma, vaid ka kasutama.²⁸ Billy Grahami arvates pole Piibel riulile panemiseks. See on sõjariist, mis aitab vaenlast võita.²⁹ Evald Männi sõnul usuvad baptistid, et igal usklikul on küllaldaselt Püha Vaimu juhtimist, et pühakirja tõlgendada oma isiklikuks vajaduseks.³⁰

Georg Mülleri arvates peaksid usklikud tegelema kirjutatud Sõnaga, mitte iseenesega ja oma tunnetega. Tuleb uskuda, mida Jumal on ütelnud ja oma soovid viia kooskõlla Jumala Sõnaga.³¹ Osvald Tärk annab õpetuse: „Loe Jumala sõna nii, et sa ei hakka sellega vaidlema! See, mis Sõnas on keelatud, olgu ka sulle keelatud ja Sõna käsk olgu ka sulle käsuks! ... Pea meeles, et Jumala sõna on sinust targem, õiglasem ja püham. Selle diagnoos on alati õige. Seda saad tähele panemata jätta ainult oma õnnistuse arvel.“³² Edgar Toompuu arvates tuleb Sõna valgel kontrollida tundelise elamuse ehtsust.³³

Pühakirja kasulikust mõjust tuuakse näiteid. Eestikeelne Piibel aitab

²³ O.T. Puhtad sõna pärast. – UR, nr 3/1973, lk 3.

²⁴ Rahvusvaheline piiblitlugemise ring. – UR, nr 2/1957, lk 8.

²⁵ Igavene elu ja kus seda leida. – UR, nr 2/1961, lk 2.

²⁶ Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – TKAH, nr 2/1952, lk 6.

²⁷ Muul, Valdur. Kas oleme oma ülesande väärilised? – UR, nr 1/1965, lk 4.

²⁸ Sälg, H. Usuteest. – UR, nr 4/1968, lk 5.

²⁹ Graham, Billy. Nõuanded noortele usklitele. – UR, nr 3/1972, lk 12.

³⁰ Mänd, Evald. Mõtteid baptistide pärandist. – UR, nr 4/1980, lk 5.

³¹ Müller, Georg. Tõeline usk. – UR, nr 2/1974, lk 7.

³² O.T. Puhtad sõna pärast. – UR, nr 3/1973, lk 4.

³³ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 6/1977, lk 12.

säilitada eestlust, eesti keelt ning usuelu.³⁴ Üks india suguharu sai endale omakeelse Piibli ja õppis lugema. Tulemusena paranes nende kultuur ja majandus.³⁵ Kaks noort mustlast Bulgaarias varastasid Uue Testamendi, üks neist hakkas seda lugema ja sellest algas ärkamine.³⁶ Korea kristlaste suure edu saladuseks on nende Piiblis juurdumine.³⁷

Siia võiks lisada veel näite vanainimesest, kes on jäänud pimedaks ja rõõmustab nüüd peas olevate pühakirja kohtade ja laulusalmide üle. Teate juures on üleskutse: „Korjakem ka meie mett, kuni on õige aeg.“³⁸

5.4. Piibli tõlked ja levik

Kaljo Raid kirjutab ülevaates ingliskeelsetest Piibli tõlgetest: „Arvestades veel seda, et eestikeelses Piiblis on tõlke puudulikkuse tõttu mitmed kohad segased ja ka põhjendamatult ebaesteetilised, siis seda rohkem soovitaksime lugejat tutvuda kas või ühe ingliskeelse tõlkega. Muidugi meie ei propageeri eesti Piibli kolikambri heitmist. Hoopis vastupidi, me võtame aksioomina lauset „iga eestlane lugegu eesti Piiblit“.“³⁹ Täpse tõlkimise vajadusest räägitakse teates USAs ilmunud konkreetselt nimetamata tõlkest, mida konservatiivsed ja fundamentaalsed piibliusklikud tembeldavad liiga modernistlikuks.⁴⁰

Kõige rohkem räägitakse muidugi eestikeelsest Piiblist. 1956. aastal ilmub kaks artiklit. Esimene on uue tõlke ja trüki vajadusest. „Küsimus muutus päris lootusetuks siis, kui punapiiskop J. Kiivit külastas Inglismaad. Kõik lootused Vana Testamendi tõlkimiseks ja trükkimiseks kadusid täiesti. Kuid sellele kõigele tuli 1955. a. lõpu poole äkki muudatus.“⁴¹ Teine artikkel käsitleb tõlkekomisjoni tööd ja toob tõlkenäite.⁴² 1958. aastal on jälle Piibli tõlkimisest väike artikkel⁴³ ja lühiteade⁴⁴, mis toetuvad Ervin Roosi teadetele. Aasta lõpus kurdab Ervin Roos, et Briti Piibliselts ei anna UT tõlkimiseks raha, sest 6000 eksemplari on veel laos.

³⁴ (Kaups, Karl). Vahitorn. – TKAH, nr 3/1952, lk 14.

³⁵ Rahvusvaheline piiblitõlgete ring. – UR, nr 2/1957, lk 2.

³⁶ Jumala tegevus mustlaste hulgas. – UR, nr 1/1957, lk 6–7.

³⁷ Jeesuse kogudus Koreas. – UR, nr 4/1957, lk 9.

³⁸ Teateid. – UR, nr 1/1953, lk 15.

³⁹ Raid, Kaljo. Jumala Sõna inglise keeles. – UR, nr 3/1953, lk 10.

⁴⁰ Teateid. – UR, nr 4/1953, lk 16.

⁴¹ Piibli uus tõlge 1958. a. – UR, nr 3/1956, lk 13.

⁴² Aunver, J. Piibli uustrükk ettevalmistamisel. – UR, nr 6/1956, lk 23.

⁴³ Piibli tõlkimisest. – UR, nr 1/1958, lk 15–16.

Uue piiblitõlke saamiseks tuleks need ära osta. Hind on ainult 2,5 Rootsi krooni, „mis pole ju kellegi raha“.⁴⁵

Kui 1968. aasta piiblitõlge ilmub, tuleb varsti esimene kriitiline artikkel. Selle autor peab vajalikuks suuremate uskkondade esindajatest tõlke parandamise komisjon kokku kutsuda. Samas tänab ta kõiki, kelle kaasabil uus Piibel eriolukorras teoks sai.⁴⁶

Evald Mänd arvab, et uue tõlke trükiarv on liiga väike. „Kodumaal on jumalasõna nii kalliks ja haruldaseks muutunud, et piibli rebitud osad asendatakse käsitsi kirjutatud lehtedega. Tulevaste jutlustajate varustamiseks kogutakse neid annetuste korras kodudest ja eraisikutelt. Kui uut piiblit oleks piisavamalt ilmunud, ulataks mõni eksemplar ka vahest ehk kogemata kodumaale.“⁴⁷

Ilmub artikleid tõlkeküsimustest. Gustav Härm räägib sõna „leping“ vastu uues piiblitõlkes.⁴⁸ Eelkõige „Uue Inglise Piibli“ aadressil tehtud kriitika paneb tundmatu autori mõtlema ka eestikeelsest Piiblist: „Pea nentima, et me uue Piibliga pole asi sugugi parem. Selles esineb palju muudatusi ja väljajätmisi, mis esinevad me vanas Piiblis ja teistes tõlgetes.“⁴⁹ Aarand Roosi häirib, et eesti keeles on palju erinevaid Meie Isa palve sõnastusi.⁵⁰

Ervin Roosi sünniaastapäev ajendab kirjutama tema kaastööst piiblitõlkekomisjonis.⁵¹ Uue piiblitõlke teema lõpetuseks sobib Aarand Roosi mõtte, et pärast Eesti vabanemist tuleks teha järgmine tõlge, sest 1968. aasta oma on tehtud välismaal, kus on vaid kümnendik eestlastest.⁵²

Aeg-ajalt on teateid Piibli levikust teistes keeltes: Piibli osade tõlkimisest mitmesse aafrika keelde,⁵³ sõnum Piibleid levitava gideonide ühingu tööst⁵⁴, näidatakse väikeste võõraste rahvaste vajadust omakeelsete Piiblite järele.⁵⁵

⁴⁴ Teateid. – UR, nr 2/1958, lk 16.

⁴⁵ Roos, E. Piibli tõlkimisest ja Uue Testamendi levitamisest. – UR, nr 7/1958, tagakaas.

⁴⁶ Saime uue eestikeelse Piibli. – UR, nr 4/1969, lk 13.

⁴⁷ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 5/1969, lk 10–11.

⁴⁸ Härm, Gustav. Kas seadus või leping? – UR, nr 6/1972, lk 7.

⁴⁹ Piibli tõlgetest ja uuest eesti Piiblist. – UR, nr 1/1973, lk 13.

⁵⁰ Roos, Aarand. „Issameie“ ja „Meie Isa“. – UR, nr 5/1981, lk 7–8.

⁵¹ Köpp, E. Meenutusi Ervin Roos'i 70-ndal sünnipäeval. – UR, nr 2/1979, lk 12.

⁵² Roos, Aarand. „Issameie“ ja „Meie Isa“. – UR, nr 5/1981, lk 7.

⁵³ K.K. Pilte Aafrikast. – UR, nr 6/1958, lk 12.

⁵⁴ Teateid. – UR, nr 6/1964, lk 16.

⁵⁵ Cowan, G.M. Püha lehekülj misjoni teenistuses. – UR, nr 1/1966, lk 7–8.

kirjeldatakse piiblitõlkijate tööd praktikas.⁵⁶

Tähelepanu pööratakse vajadusele Piiblite järele Venemaal. 1954. aastast on teade, et 60 000 eksemplari Piibleid on leidnud tee raudeesriide taha. „Nagu lamp peletab pimeduse, nii kihutab evangeelium kommunismi minema.“⁵⁷ Bassili Malowil (William Fetleril) on korda läinud Piibleid Venemaale saata. Aga Malowi Piiblite trükkimist takistab tunduvalt rahapuudus.⁵⁸

Ühes ja samas Usuränduri numbris on kaks vastuolulist teadet. Ühes teatatakse, et Venemaale on võimalik Piibleid saata. Seal on neist suur puudus ja jutlustajatelgi pole Piibleid. Rahapuudus takistab Piiblite trükkimist.⁵⁹ Mõni lehekülj hiljem teatatakse, et Venemaale saadetud Piiblid tulid tagasi märkusega „Venemaal keelatud“. „Nii need kommude asjad käivad, kord lubatakse, siis jälle keelustatakse, nii ei tea keegi iial, mida võid ja mida ei või.“⁶⁰

Venemaa-teema lõpuks sobib artikkel Saksamaa kohta, kus raamatukauplustes ei ole Piibleid müügil. „Samal ajal, kui Venemaal nii suur nälg on Piibli järele, siinpool eesriiet ollakse väga ükskõikne jumalasõna vastu.“⁶¹

5.5. Järeldusi

Usuränduri jaoks on Piibel Jumala Sõna, autoriteet ja elujuhis. Väikesi kõhklusid Piibli mõne sõnumi läbi ajastute sõnasõnalise kehtivuse ja tekstide traditsioonilise autorluse suhtes on vaid kahes artiklis.

Huvitavat teavet leidub 1968. aasta eestikeelse piiblitõlke tekkimise ja sellesse tõlkesse suhtumise kohta. Antakse teateid ka tõlgetest teistesse keeltesse, Piibli levikust ja mõjust. Huvi näidatakse Venemaa varustamise vastu Piiblitega, sest neist on seal suur puudus. Seejuures ilmneb ajakirja negatiivne suhtumine Nõukogude Liitu.

Teekäija ja Usuränduri mõtteviis suhtumises Piiblisse langeb kokku.

⁵⁶ Bradnock, Wilfred. Neli tuhat tõlki tööl. – UR, nr 3/1966, lk 5.

⁵⁷ Teateid. – UR, nr 2/1954, lk 16.

⁵⁸ Teateid. – UR, nr 3/1956, lk 14–15.

⁵⁹ Piiblid Venemaale. – UR, nr 7/1957, lk 8.

⁶⁰ Teateid. – UR, nr 7/1957, lk 16.

⁶¹ Piiblit ostmas. – UR, nr 6/1957, lk 11.

6. Jumal

6.1. Kristuse-kesksus ja Kolmainus

Hendrik Kokamägi kirjutab, et Jumal on maa ja taeva inimeste pärast liikuma pannud, kui ta saatis oma Poja otsima ja õndsaks tegema neid, kes on kadunud. Ta rõhutab Jeesuse ristisurma.¹ Karl Kaups ütleb, et Jeesuse surm ja ülestõusmine seadis vahekorra Jumala kui Isa ja inimese kui lapse vahel uuesti jalule.² Richard Kaupsi sõnul on Jeesus Jumala suurim annetus.³ Kohandatud Billy Grahami artiklis on öeldud, et on võimatu Jumalat tunda väljaspool Jeesust. Kes tahab tunda Jumalat, peab tulema risti juurde.⁴ Hans Fehri arvates mõistame Jeesuse tegude ja ütluste kaudu, kes Jumal on, mida ta teeb ja meilt nõuab.⁵

Kaljo Raid ütleb, et Kolmainuse mõiste, mis on inim mõistusele arusaamatu, tõendab, et ükski inimene ei võinud seda välja mõelda.⁶ Osvald Õunpuu kirjutab, et Püha Vaim ei tulnud nelipühapäeval esmakordselt inimeste keskele. Jumal on igavesti Isa, Poeg ja Püha Vaim.⁷

6.2. Jumala omadused

Jumal on meie silmale nähtamatu ja Jeesus on ta usule nähtavaks teinud.⁸ Jumal on suur, helde ja andeksandja ning me õpime teda tundma Jeesuse kaudu.⁹

Palju on juttu Jumala armastusest. Armastus langenud inimese vastu ei ole ebaõige, sest „drahmaraha, mis lamab tolmus, jääb ikka drahmarahaks, ... mahamaetud varandus ikka varanduseks, vangistatud prints ikka printsiks ja kadunud poeg jääb ikka pojaks“.¹⁰ Jumal tahab, et inimesed armastaksid teda, kuuleksid tema sõna ja teeniksid teda armastusega.¹¹ Jumala armastus on kõige tugevam, isekuseta ja püsivam vägi maailmas.¹² Edgar Toompuu kirjutab, et kuna

¹ Kokamägi, H. Kas sinu pärast. – TKAH, nr 1/1952, lk 5.

² Kaups, K. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 2/1957, lk 7.

³ (Kaups, Richard). Toimetaja. Jõulud. – UR, nr 6/1961, lk 2.

⁴ R.K. (Billy Grahami järgi). On Jumal sulle oluline? – UR, nr 2/1964, lk 2.

⁵ Fehr, Hans. Sõna sai lihaks. – UR, nr 7–8/1967, lk 1.

⁶ Jalakas, A. Juubeliaasta konverents Torontos. – UR, nr 5/1974, lk 12.

⁷ Õunpuu, Osvald. Kui nelipühapäev kätte tuli... – UR, nr 3/1976, lk 3.

⁸ Fehr, Hans. Sõna sai lihaks. – UR, nr 7–8/1967, lk 1.

⁹ Lagergren, David. Kas haigus on patu karistuseks? – UR, nr 1/1985, lk 11.

¹⁰ R.K. Jõulud – Jumala armastuse väljendus. – UR, nr 6/1954, lk 1.

¹¹ P.P. (Osvald Smithi järgi). Kes on kristlane? – UR, nr 5/1967, lk 2.

¹² Raud, Ö. Jumala armastus. – UR, nr 3/1973, lk 5.

Jumal pole mitte ainult jõuline, vaid ka armastav Jumal, ei saa ta kurjuse hävitamiseks kurje hävitada. Kui Jumal oleks otsustanud pattu õiglaselt karistada, siis poleks ühelgi inimesel lootust. Jeesus ei surma oma vaenlasi, vaid sureb ise nende eest.¹³

Kaljo Raidi sõnul on Jumal mõtlej ja kõiketeadja. Jumala mõtted on inimese omadest kvaliteedilt kõrgemad ja sügavamad. Jumal mõtleb inimesele ja mõtleb rahumõtteid. „Patt ja ülekohus on vaenu Jumala ning inimese vahele toonud, aga Jeesuses Kristuses on püha Jumal lepitava käe inimesele sirutanud.“¹⁴ Jumalal on piiramatult aega inimeste jaoks ja tal on heameel neid aidata.¹⁵

Jumalat esitatakse ka kui kohtumõistjat. Billy Graham ütleb: „Oleme endale maalinud sentimentaalse Jumala oma kujutluses ja tahame öelda, et ei ole põrgut; aga ma ütlen teile, et on olemas põrgu ja Jumal mõistab kord maailmale kohut.“¹⁶ Kaljo Raid kinnitab, et oma kõikvõimsuses seab Jumal kord õiguse täielikult valitsema. Lesknaiste ja vaeslaste pisarad, vangistatute ning küüditatute ohked ei ole kaduma läinud.¹⁷

Edgar Toompuu ütleb, et kui ainult Jumala pühadusest räägiksime, siis näeksime teda kui tundetut, ranget türanni, aga kui ainult ta armastust rõhutaksime, siis tunneksime teda kui sentimentaalset, mannetut olevust. Tõeline Jumal on püha Isa.¹⁸ Jumala kõikvõimsus ei tähenda, et ta saaks kõike teha. Ta ei saa inimese tahet vägistada, oma tahtmist talle peale sundida. Inimesel on võimalik valida hea ja kurja vahel. Teiseks ei saa Jumal pattu tähelepanuta jätta. Kolmandaks ei saa Jumal lakata inimest armastamast.¹⁹ Osvald Tärk ütleb, et Jumala kõikvõimsus tähendab, et teda ei takista ükski jõud väljaspool teda ennast. Ta on piiratud oma pühadusega.²⁰

Karl Kaups kirjutab, et Jumal teeb alati kõik õigesti, targasti ja hästi.²¹ Tema otsuseid ei saa keegi muuta.²² Ta lükkab tagasi õpetuse, et Jumal on nii hea,

¹³ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 2/1982, lk 5–6.

¹⁴ Raid, Kaljo. Mõttele Jumal. – UR, nr 2/1958, lk 4–5.

¹⁵ Raid, Kaljo. Valvakem! – UR, nr 5/1976, lk 4.

¹⁶ R.K. (Billy Grahami järgi). Suur lepitamine. – UR, nr 5/1964, lk 3.

¹⁷ Raid, Kaljo. Eesti usk. – UR, nr 4/1971, lk 3–4.

¹⁸ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 2/1983, lk 8.

¹⁹ Toompuu, E. Mida Jumal ei saa teha. – UR, nr 1/1970, lk 5–6.

²⁰ O.T. Usk ja haigused. – UR, nr 5/1982, lk 3.

²¹ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 1/1960, lk 4.

²² Ibid., UR, nr 2/1961, lk 7.

et ta ei karista.²³ Jumal kuuleb appihüüdu ja suudab aidata.²⁴

Edgar Toompuu ütleb Jumala tunnetamise kohta: „Jumal on nähtamatu. ... Ta ei mahu meie mõistuse, mõistete ja teaduse piiratud maailma. ... Ainult siis, kui Jumal iseennast meile ilmutab, võime Teda kogeda ja tunda. Ning seda Ta tegigi Jeesuses.“²⁵

Põhjalikult räägib Jumalast Henry Süld. Jeesus tutvustas Jumalat kui Isa. Jumala teod on koondatud kolme tähtsasse sündmusse: maailma loomine, Iisraeli päästmine Egiptusest ja Jeesuse sündimine. Jumal on looduse ja kogu maailmaruumi Issand. Ta ei ole osa loodusest. Ta ületab ruumi ja aja. Ta on ise elu täius, kellele mööduvus ja surm on tundmatud. Ta juhatab tervet ajalugu ja inimkonda suure eesmärgi suunas, mil ta jumalik kõrgus ja au täiesti ilmutatakse. Siis ta riik saab avalikuks uues maailmas.²⁶ Uus Testament kirjeldab Jumalat Jeesuse Kristuse kaudu. See aga ei tähenda, et ta Jumalat asendab.²⁷

6.3. Looja Jumal

Kaljo Raid kirjutab, et Jumal tegutseb plaani järgi.²⁸ Ta on igavene, tema eksistentsil ei ole algust. Tema läbi on kõik tekkinud. Ta tegutseb lakkamatult edasi.²⁹ Karl Kaups kirjutab, et kõik olemasolev elu pärineb Jumalast. Maailmade kavand tekkis Jumala peas. Jumala sõna kutsus kõik ellu.³⁰ Evald Mänd arvab, et Jumal ei loo midagi, mis on halb, inetu või ebapüha. Inimene labastab kõike, millele ta käed külge paneb.³¹

Aarand Roos manitseb, et argipäeva tühja-tähja tekkimist ei seotaks Jumalaga ja ei tehtaks temale etteheiteid kehva ilma, tänavalärmi, toiduhindade või muu pärast. Kes aga püüab Jumalat välistada maailma tekkeloost, inimeste sünnist ja surmast, elades, nagu ei oleks Jumalat üldse olemas, petab iseennast ja teeb endale tohutu karuteene.³²

²³ Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 2/1962, lk 6–7.

²⁴ Ibid., UR, nr 3/1962, lk 10–11.

²⁵ Toompuu, E. Jeesus – nähtamatu Jumala kuju. – UR, nr 4/1980, lk 9.

²⁶ Süld, Henry. Elav ja tõeline Jumal. – UR, nr 1/1989, lk 12.

²⁷ Ibid., UR, nr 3/1989, lk 13.

²⁸ Raid, Kaljo. Kõikvõimas aeg. – UR, nr 1/1959, lk 3.6.

²⁹ Raid, Kaljo. Mööduv ja igavikuline. – UR, nr 1/1962, lk 3.

³⁰ Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 4/1959, lk 5.

³¹ Mänd, Evald. Hobuste kellad ja templi potid. – UR, nr 3/1967, lk 5.

³² Roos, Aarand. Uus algus. – UR, nr 1/1989, lk 5.

Teised autorid kirjutavad, et see ei ole õige usk, kui inimesed Jumala võimetest ainult nii palju usuvad, kui nad ise ka tehtud saavad.³³ Jumal lõi inimese ja määras talle ta koha. Kõigis tegudes ja toimingutes on inimene ka Jumala ees vastutav.³⁴ Ajalugu ei ole ainult Jumala tegude, vaid ka inimeste ja saatana tegude rida. Inimene on loodud vaba tahtega ja võib ainult õppida ja täiuslikuks saada omaenese kogemustest ja ebaõnnestumistest.³⁵

6.4. Jumala leidmine

Edgar Toompuu kirjutab, et kogu inimkond ei võta kunagi Jumalat oma Aukuningaks. Inimkond koosneb üksikisikuist. Ei või näidata näpuga teistele, kui enda osa veel tegemata. Ühiskonda ei saa päästa, kui inivid ei sünni ülevalt.³⁶ Kui Jumal meid käsib, kutsub, saadab, siis hoolitseb ta ka selle eest, et meil oleks võimalik tema nõudeid täita.³⁷

Evald Mänd arvab, et usuline tunnetus on kõigil võimalik. Inimene on loodud Jumala näo järgi ja sarnane võib sarnasega ühendusse astuda. Ainult tõde armastav inimene võib leida Jumala, kes on absoluutne tõde. Vaevav südametunnistus on tõend Jumala olemise ja lähedalolu kohta. Otsides ilu või tunnetades vale ja ülekohtu, tunneme meid otsiva Jumala mõju.³⁸

Karl Kaups kirjutab, et Jumal on ennast avaldanud nii looduses, ajaloos, Piiblis kui ka inimeste südametunnistuses. Keegi ei saa ennast vabandada.³⁹ Richard Kaups ütleb, et meil on ja peab olema isiklik Jumal, kelle isiku ümber ei filosoferita, spekulera ega harrastata ateismi.⁴⁰ Erich Tökke rõhutab Jumalasse uskumise vabatahtlikkust: „Ta ei vahista ega vii kedagi käed raudus (taevasele) õhtusöömaajale.“⁴¹ Aga Jumalal on inimesele palju pakkuda. „Sina ainult raputa palvekätega töotuspuud ja sinule sajab eluvilja.“⁴² Daniel Heinrich Mattsoni arvates ei ole siiski paha, kui Jumal mõnikord ka jõudu kasutab. See on tunnuseks,

³³ Hochmuth, Horst. Jõulud – muinasjutt või ime? – UR, nr 6–7/1968, lk 6.

³⁴ Müller, Wolfgang. Mis on inimene? – UR, nr 6–7/1968, lk 8.

³⁵ Sollerman, Erik. Juudi ajaloo käsitlus. – UR, nr 6/1983, lk 10.

³⁶ Toompuu, E. Maa peal rahu... – UR, nr 1/1953, lk 5.

³⁷ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 6/1981, lk 7.

³⁸ Mänd, Evald. Kuidas Jumalat tunnetada? – UR, nr 5/1953, lk 4.

³⁹ Kaups, K. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 1/1954, lk 5.

⁴⁰ (Kaups, Richard). Täie südamega teenimine. – UR, nr 1/1970, lk 2.

⁴¹ Tökke, E. Tule nüüd! – UR, nr 2/1970, lk 5.

⁴² Tökke, E. Tee, töotus ja elu. – UR, nr 1/1976, lk 5.

et ta meid ei ole unustanud ning loodab meist ikka veel midagi saada ja teha.⁴³

Teised autorid kirjutavad, et Jumal ei hakka enne tegutsema, kui inimene on Jumala töötust usaldades astunud esimese sammu.⁴⁴ Miski ei suuda anda sellist head tunnet kui õige vahekord Jumalaga.⁴⁵ Jumal on inimesed loonud enesele. Kuradil pole mingit õigust inimestele. Inimene, kes on langenud pattudesse, on sattunud võõrastesse kättesse. Jumal otsib inimest igas olukorras, ka siis, kui inimene seda ise ei taha. Jumala eesmärk on päästa, mitte hukka mõista.⁴⁶ „Tõsine usk Jumalasse algab alles siis, kui me loobume paljast Jumala olemasolu kinnitamisest ja astume Tema isiklikku vahekorda. See isiklik vahekord Tema tähendab seda, et me elu rasked ja pimedad tunnid ... samuti Tema käest vastu võtame, mitte ainult purpurpuna päikesetõusul.“⁴⁷

6.5. Järeldusi

Usuränduri Jumala-käsitlus on Kristuse-keskne. Jumala omadustest räägitakse eelkõige seoses inimese ja Jumala suhtega. Rõhutatakse armastust. Jumal on Looja ja tegutseb ikka edasi. Ta on püha, kõikteadja, kõikvõimas ja kohtumõistja. Jumal on tunnetatav ja leitav, kuid vajalik on inimese-poolne aktiivsus.

Teekäija ja Usuränduri Jumala-käsitlus on sarnane. Teekäijas on see kristoloogiliselt ja pneumatoloogiliselt orienteeritud. Usuränduri rõhk on kristoloogiline.

⁴³ (Mattson, D.H.). Mattson, H.D. Pind venna silmas. – UR, nr 4/1974, lk 4.

⁴⁴ A.U. Töötatud maale. – UR, nr 3/1958, lk 10.

⁴⁵ Cliffe, Albert E. Iseenese vallutamine. – UR, nr 1/1960, lk 6.

⁴⁶ Raud, Ed. Leitud Jumalast. – UR, nr 1/1963, lk 6–8.

⁴⁷ H.T. Sellest ei piisa. – UR, nr 1/1972, lk 6.

7. Kristoloogia

7.1. Mõttelaadi Kristuse-kesksus

Kaljo Raid kirjutab, et Jeesus on Piibli keskne isik. Teda ei ole alati nimetatud, aga tema isik, meelsus, missioon, sõnad, elu, surm, ülestõusmine ja taastulek on nähtavad Piibli kõigis raamatutes.¹ Pühakirja uurimine, millest Kristus on välja lülitatud, on vaimulikult viljatu toiming.² Ristiuse südamik on rist.³

Osvald Tärk kirjutab, et ristiusk ei ole üles ehitatud õpetusele, vaid isikule – Kristusele. Tema vastuvõtmine või hülgamine ei sõltu teadmiste hulgast, vaid usalduse suuruselt. Sellepärast on ristiusk mõistetav kõige primitiivsematele ja kultuursematele rahvastele, kirjaoskamatutele ja kõrge teaduskraadiga inimestele.⁴

7.2. Jeesuse tulek maailma

Charles Haddon Spurgeon ütleb, et Jeesuse tulek oli mitusada aastat varem ette kuulutatud ja inimeste poolt igatsetud. Ta rõhutab nime Immanuel – Jumal on meiega ja „meie Temaga ülestõusmises, taevaminemises ja Tema teise tulemise aus ja hiilguses“.⁵

Jeesuse neitsistsünni kohta ilmub kaks seda kinnitavat artiklit.⁶ Erilist tähelepanu sellele teemale pole märgata.

7.3. Jeesuse jumalikkus ja inimlikkus

Jeesus oli Jumala Poeg algusest saadik.⁷ Ta omab kõiki Jumala iseloomujooni.⁸ Ta on Looja: „Pühast Kirjast teame, et kõik loodu on loodud Kristuse läbi ja temale. ... Kõike seda tema juhib. Loodus, loom ja inimene teenivad sama peremeest, söövad tema lauas ja saavad palga temalt.“⁹

Edgar Toompuu kirjutab, et pühakiri ei tee vähematki katset Jeesuse kahe

¹ Raid, Kaljo. Piibel – kuuskümmend kuus raamatut, üks autor. – UR, nr 3/1966, lk 4.

² Raid, K. Mispärast te mõtlete paha? – UR, nr 5/1973, lk 7.

³ Raid, K. Valatud veri. – UR, nr 2/1979, lk 3.

⁴ O.T. Sõna ristist. – UR, nr 2/1981. Lk. 4.

⁵ Spurgeon. Kristuse sünnipäev. – UR, nr 6/1953, lk 1.

⁶ Neitsist sünd. – UR, nr 6/1972, lk 8; Kaups, R. Jeesuse neitsist sünd. – UR, nr 6/1977, lk 6–8.

⁷ Raid, Kaljo. Armastuse Jumala suur and väikesele maailmale. – UR, nr 7/1958, lk 3.

⁸ K.R. Jeesus Kristus. – UR, nr 6/1975, lk 4.

loomuse müsteeriumi lahtiseletamiseks. Sellele tuleb alandlikult uskudes läheneda. Kuigi me ei suuda seda loogiliselt seletada, võime seda oma elus kogeda.¹⁰ Igasugune arutus Jumalast, mis ignoreerib Jeesust, on nurjumisele määratud.¹¹ Kui Jeesus ei oleks nii Jumal kui ka inimene, siis puuduks inimesel isiklik osadus Jumalaga, Jeesus ei oleks „Jumal meiega“. „Me ei kuuleks Tema suust Jumala sõna inimkeeles, ei kogeks Tema puudutuses Jumala väge ega leiaks Tema surmas ja ülestõusmises pattude andestust ja igavest elu.“¹²

Teised autorid kirjutavad, et Jeesus ise väitis enda olevat Jumala. „Kui Tema väited tõesti olid valed, siis tähendab see, et vale on rohkem head korda saatnud kui õigus on seda kunagi teinud.“¹³ Ta näitas oma inimeseksolemises, millisena Jumal inimest näha soovib.¹⁴ Jeesuse kaudu avaldas Jumal oma tahte nii selgesti ja nii arusaadavalt, et uut ja paremat selgust ei ole vaja oodata. Jeesus oli Jumala lõplik endailmutus.¹⁵

7.4. Jeesuse omadused

Jeesuse juures oli alati headuse ülevool. Temas moodustavad kõige suuremad vastuolud täieliku ühtsuse. Tal oli kannatlikkust jüngrite mõistmatuse puhul ja energia nagu vulkaanil. Ta oli mõõtnatult hea rõhutute, tagakiusatute ja kahetsejate vastu ning teraskõva salalike vastu.¹⁶ Tema tegevuse ajendiks oli armastus ja ta andis oma järelkäijatele armastuse normi.¹⁷ Ta ei olnud riigivastane mässaja. Ta tegi tööd inimeste südamete juures.¹⁸ Jeesus asetas Jumala esikohale ja sellepärast suutis ta armastada inimesi lunastava armastusega. Iga inimene oli väärt päästa.¹⁹ Jeesus tunneb kahjuvalu uskmatute, ülekohtuste, uhkete ja ahnete pärast; kannatab iga murtud südame, purunenud kodu ja raisatud elu pärast.²⁰

Jeesus oli täiuslik tugevuses. Ta ei olnud kunagi haige. Tal oli täielik

⁹ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 4/1959, lk 5.

¹⁰ Toompuu, Edgar. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 6/1978, lk 8.

¹¹ Toompuu, E. Jeesus – nähtamatu Jumala kuju. – UR, nr 4/1980, lk 9.

¹² Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 6/1990, lk 5.

¹³ Welin, Alfred. Kellel on Poeg, sel on elu. – UR, nr 2/1966, lk 6.

¹⁴ Fehr, Hans. Sõna sai lihaks. – UR, nr 7–8/1967, lk 1.

¹⁵ O.T. Sõna ristist. – UR, nr 2/1981, lk 3.

¹⁶ R.K. (Ralf Lutheri järgi). Elu. – TKAH, nr 1/1952, lk 8.

¹⁷ Kaups, R. Uus armastuse käsk. – UR, nr 2/1975, lk 4.

¹⁸ Eenjärvi, J. Kristus. – UR, nr 4/1971, lk 2.

¹⁹ O.T. Jeesuse suhtumine kodusse. – UR, nr 3/1974, lk 4.

²⁰ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 3/1979, lk 7.

intelligentsus ja tarkus, ta teadis kõik ja mõistis kõiki asju, taipas inimeste südameid. Tal oli täiuslik armastus. Ta parandas vigaseid ja haigeid kehasid ja vaevatud meeli. Ta tuli, et täita inimesi headusega ja tegi neid sellisteks, millised nad peaksid tõeliselt olema.²¹ Jeesus oli tasane, kuid ometi ka jõuline isiksus. Tasadus tähendab „ohjeldatud, suunatud energiat, jõulisust, mis ei hävita, vaid ehitab üles, ei lahuta ega laosta, vaid lepib ja liidab“.²²

Jeesus oli palvetaja.²³ Teda iseloomustasid alandlikkus, sõnakuulelikkus Jumalale ja Jumala usaldamine.²⁴ Ta ei teinud midagi oma tahte järgi. Ta täitis oma Isa tahtmist kõiges. Jumaliku vahetegemise võime tõttu oskas Jeesus alati õigesti otsustada ja asju lahendada.²⁵

Jeesus oli täiuslik ja kristlaste eesmärk peab olema sama. Ta on avaldanud lõplikud standardid, millised kristlased peaksid olema. Tema üksi ütleb, mis on tõde ja mis vale, hea või halb, väärtuslik või väärtusetu.²⁶ On ebatäiuslikke usklikke, kuid Kristus on täiuslik ja usk temasse ei tee inimesi pahaks.²⁷ Tema ei muutu, kuigi tema ümbrus muutub ja inimesed tahaksid teda ajakohasemaks teha.²⁸

7.5. Jeesuse surm ja ülestõusmine

Karl Kaups kirjutab, et Jumal on inimeste eest maksnud kallist hinda. Selle hülgamine ja Jumalale selja pööramine on suurim patt.²⁹ Jeesus sündis, et surra.³⁰ Jutluse keskpunktiks peab olema ristilöödud Kristus.³¹ Jumalat sundis ainult armastus. Jeesus valis vabatahtlikult ristisurma. Ainult see sai kõrvaldada pattulangemise mõju ja võtta inimeste patud. Keegi ei või nende pärast enam kedagi hukka mõista. Jeesuse surm vabastas orjad. Tema ülestõusmine tegi nad lasteks ja pärijateks.³²

²¹ Tõde Jumala kohta. – UR, nr 2/1968, lk 3.

²² Toom, Tarmo. Tasadus. – UR, nr 3/1991, lk 10.

²³ Tubala, Priidu. Jeesuse palveelu ja võit. – UR, nr 1/1960, lk 7.

²⁴ Raid, K. Sõim, rist ja haud. – UR, nr 2/1971, lk 5–6.

²⁵ Honsalek, W.K. Kuninga teatavaks tegemine. – UR, nr 6/1980, lk 12.

²⁶ Eenjärvi, J. Ühendus. – UR, nr 3/1961, lk 6.

²⁷ Hedlund, John. Halvad usklikud ja head inimesed. – UR, nr 5/1962, lk 2.

²⁸ Haamer, H. Kaduvusest läbi. – UR, nr 6/1964, lk 3.

²⁹ Kaups, K. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 1/1953, lk 9.

³⁰ K.K. Jõulu mõttevilksatusi. – UR, nr 6/1953, lk 4.

³¹ Kaups, K. Oma aja suurim jutlustaja. – UR, nr 3/1956, lk 7.

³² Kaups, K. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 2/1957, lk 7.

Edgar Toompuu kirjutab, et Jeesusel ei olnud pattu. Ta kandis meie karistuse, maksis meie võla. Tema surma põhjuseks ei olnud juutide kurjus, Rooma seaduse ja sõdurite rangus ega kultuurilised ning ajaloolised olukorrad. Jumal ei anna meile lunastust tasuta mitte sellepärast, et see oleks nii odav, vaid et see on nii kallis. Ainult Jumal sai oma Poja elu hinnaga inimkonna lunastada.³³

Teised autorid kirjutavad, et pimeduseväed kaotasid otsustava lahingu Jeesuse ülestõusmise läbi. Sellega rajati tee kõigi maailmaolukordade täielikuks ümbermuutmiseks.³⁴ Pattu ei saa ära võtta sõbrad, vanemad, õpetaja ega preester. Seda saab teha vaid Kristus.³⁵ Jeesus ei tulnud ainult inimesi õpetama ja haigustest parandama, vaid oma elu jätma maailma eest.³⁶ Ta ei läinud oma õpetuse pärast märtrisurma, vaid ta surm oli ohvrisurm inimkonna ülekohtu ja rüveduste eest. Tema maapealse elu eesmärk oli lepituse saavutamine Jumala ja inimkonna vahel.³⁷ Tema ristisurm on ainus arstim hukkuvale maailmale.³⁸ Jeesus polnud juhuslik nähtus, vaid VT kuulutas temast ette.³⁹ UT ei seleta Kristuse ülestõusmist, vaid kuulutab ülestõusnud Kristust.⁴⁰ Jeesuse nimi on suur. Temasse ei tohi suhtuda omamehelikult.⁴¹

Kristuse verd ei valatud kuradi ega kurjade vaimude eest, sest neid ei ole enam võimalik Jumalaga lepitada. Samuti mitte inglite eest, sest nemad ei ole pattu teinud ega vaja andestust.⁴²

7.6. Jeesuse mõju

Edgar Toompuu kirjutab: „Tee on Kristus. Sa leiad rahu Petlema sõime ees ja Kolgata risti all. Nendeks paikadeks võib muutuda su kodukirik, lihtne toakene põgenikukorteris ja isegi kaitsekraav kuulirahe all, kui vaid kummardades ja Jumalale au andes palud rahuvürsti enda südamesse tulla.“⁴³ Karl Kaups kirjutab, et maailmarahu küsimus lahendatakse Jeesuse isiku kaudu ja mitte

³³ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 3/1975, lk 2.

³⁴ R.K. Lunastav surm, ülestõusmine. – UR, nr 2/1953, lk 3.

³⁵ Mänd, E. Tee unelmate maale. – UR, nr 4/1955, lk 4–5.

³⁶ Mattson, D.H. Mõõga tarvitamisest. – UR, nr 2/1960, lk 3.

³⁷ Kui ta tuli – kui ta tuleb. – UR, nr 6/1961, lk 3.

³⁸ Graham, B. Mida kui usklikud peame tegema? – UR, nr 3/1969, lk 3.

³⁹ Kaups, R. Ennustusi Jeesusest ja ta kannatustest. – UR, nr 2/1976, lk 4.

⁴⁰ Toompuu, Edgar. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 2/1980, lk 5.

⁴¹ Manley, Jack. Nimi üle kõigi nimede. – UR, nr 2/1980, lk 9–10.

⁴² Mattson, D.H. Kristuse vere vägi. – UR, nr 2/1974, lk 6.

konverentsilaudade taga. Tema on valitsejate ülem ning lahendab selle asja õiglaselt ja hästi.⁴⁴

Jüri Puusaag kirjutab: „Kristus püüdis maa peal liikudes jõuda iga inimese hingeni. Maailmas üritatakse kõik viia samale massitasandile. See tendents on omane peaaegu kõigile ühiskondlik-poliitilistele süsteemidele; kahjuks isegi ka mõningatele suurkirikutele.“⁴⁵

Teised autorid kirjutavad, et Kristus teeb inimesed õnnelikuks, säravaks, rõõmsaks ja annab elule õige väärtuse. Kirikus viibimine ei tähenda surnumatja näo pähetegemist.⁴⁶ Ühendus Jeesusega on nähtamatu jõuallikas, mis toob välja igast raskest olukorrast ning kiusatusest.⁴⁷ Me ei ole vaimulikult midagi kaotanud sellega, et Jeesus enam ei ole nähtav. Me elame usus, mitte nägemises ja see on sügavam.⁴⁸ Lääne demokraatiad on suures joones rajatud kristlikele printsiipidele.⁴⁹ Kõige veenvam põhjus Kristusesse uskumiseks on, et ta muudab inimeste elusid.⁵⁰

7.7. Järeldusi

Usuränduris käsitletakse Jeesust kui Piibli keskset isikut, kes on täiuslik Jumal ja täiuslik inimene. Erilist tähelepanu pööratakse tema surmale ja ülestõusmisele. Tema eesmärk on inimeste päästmine ja aitamine.

Kristuse-kesksus, temale pühendumine, usu ja Kristuse lunastustöö tähtsus on omased nii Teekäijale kui ka Usurändurile.

⁴³ Toompuu, Edgar. Maa peal rahu. – UR, nr 1/1953, lk 9.

⁴⁴ Kaups, K. Meie rahu. – UR, nr 7/1963, lk 7.

⁴⁵ Puusaag, J. Tõeline valgus. – UR, nr 6/1990, lk 4.

⁴⁶ Cliffe, Albert E. Iseenese vallutamine. – UR, nr 1/1960, lk 6.

⁴⁷ Markna, K. Usukilp. – UR, nr 4/1961, lk 5.

⁴⁸ O.T. Nelikümmend päeva. – UR, nr 2/1978, lk 8.

⁴⁹ Roos, Aarand. Jumala arm – enesestmõistetavus? – UR, nr 6/1979, lk 7.

⁵⁰ Tall, Johannes. Valmisolek vaimulikuks võitluseks. – UR, nr 2/1990, lk 6.

8. Pneumatoloogia

8.1. Püha Vaim kui isik

Oswald J. Smith kirjutab, et Püha Vaim ei ole mõjutus, vaid kolmas isik Kolmainsusest. Olulised ei ole tema annid ega ka mitte ta õnnistused, vaid tema ise.¹ Ka R.A. Torrey rõhutab, et Püha Vaim on isik ja mitte lihtsalt jõud. Sellisel juhul ei ole inimene Püha Vaimu omaja ja kasutaja, vaid Püha Vaim omab inimest ja kasutab teda.² Samal arvamusel on Richard Kaups.³ Pühast Vaimust kui isikust räägib üks läbi mitme ajakirjanumbri ilmuv autorinimeta artikkel.⁴

8.2. Püha Vaimu ülesanne

Karl Kaups kirjutab, et Jumal kutsub Püha Vaimu kaudu ellu ärkamisi.⁵ Vaimu ja koguduse peamine ülesanne on Kristuse tunnistamine.⁶ Püha Vaim annab uuestisündinud inimesele tahte pühitsuses elada, jumalarahvaga osadust arendada, usklike koguduse liige olla ja alluda koguduse korrale, ergutab Piibli lugemisele, palvele ja Issanda tööle, tunnistab ja ohverdab.⁷ Püha Vaim töötab elustavalt ning surma peletavalt ja on seetõttu ülestõusmise vägi.⁸

Richard Kaups kirjutab, et Püha Vaim tuletab Jumala Sõna meelde ja seletab seda ning näitab, millised me Jumala silmis oleme. Ta näitab, et kurat on võidetud ja ilmutab Jeesuse au. Ta annab inimestele rahu ja võimaldab liha teod suretada.⁹ Püha Vaim näitab elavat Kristust ja ilmutab teda inimeses. Seda ei saavuta mõistuse, uurimise ja inimlike abinõudega.¹⁰

Oswald J. Smith kirjutab, et Püha Vaimuga täitmise eesmärgiks on anda kristlasele vägi patu üle ja varustus teenimiseks. Jumal võib ühe Vaimuga täidetud kuulutuse läbi palju enam ära teha kui sajaga, mida on tootnud lihalik energia.¹¹

Daniel Heinrich Mattson kirjutab, et Vaimu ülesanne on võtta Jeesuse

¹ Smith, Oswald J. Püha Vaim. – UR, nr 5/1955, lk 5.

² Torrey, R.A. Püha Vaimu isiksus. – UR, nr 3/1961, lk 3.

³ Kaups, R. Pühast Vaimust ja ta tegevusest. – UR, nr 3/1967, lk 3.

⁴ Püha Vaim. – UR, nr 3/1987, lk 3; nr 4/1987, lk 5–6; nr 5/1987, lk 6–7.

⁵ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – TKAH, nr 2/1952, lk 7.

⁶ Ibid., UR, nr 3/1953, lk 8.

⁷ Ibid., UR, nr 5/1960, lk 11.

⁸ K.K. Ülestõusmise vägi. – UR, nr 2/1978, lk 7.

⁹ R.K. (Boddy järgi). Igatsetud sadam. – UR, nr 4/1953, lk 3.

¹⁰ R.K. (J.Penn Lewise järgi). Auline saladus. – UR, nr 5/1962, lk 3.

omast ja jagada jüngritele. See sünnib peamiselt korduvas vaimuristimises. Armastuse puudus tunnistab, et puudub Püha Vaim. Vaimuta puudub elav usk, mis teeks usutegusid. Vaim paneb Jumalat austama, muudab palve usupalveks ja „selles ei ole enam niipalju asjatut sõnade mulinat“. Paraneb suhtlemine, mõtlemine ja kõne muutuvad selgemaks, vaimulik äratundmine süveneb.¹²

Teised autorid kirjutavad, et nelipüha elamus on mõeldud tervele kogudusele ja mitte mõnele andekale üksikisikule. Uus nelipüha elamus päästaks maailma Kolmandast maailmasõjast ja muudaks vesinikupommi tähtsuse.¹³ Katoliku kiriku jaoks on oluline kirik ja sakrament; luteri kiriku jaoks sakrament ja Piibel, kuid baptistlik liikumine põhineb tõel: Piibel ja Püha Vaim. Püha Vaim on antud kogudusele, loob koguduse ja töötab koguduses.¹⁴ Püha Vaim ei too esiplaanile temaga täidetud isikut, vaid Kristust.¹⁵ Püha Vaim annab Jumala lapse tunnistuse, juhhib neid, elustab nende surelikke ihusid, aitab palves, õpetab, tunnistab Jeesusest, juhatab kõigesse tõe, tuletab meelde pühakirja, annab väe ja julguse evangeliseerimiseks, annab võidu saatana ja maailma üle.¹⁶ Ta teeb Kristuse inimestele elavaks ja vahendab neile Kristuse andeid.¹⁷

8.3. Püha Vaimuga ristimine (täitmine)

Richard Kaups seletab terminoloogiat: Apostlite tegude raamat ei räägi vaimuristimisest pärast nelipühi ja Püha Vaimuga täitmisele antakse mitmesuguseid nimetusi.¹⁸ Usuränduri artiklites kasutatakse neid kahte terminit peaaegu sünonüümidena, ristimist küll rohkem ühekordse kogemuse jaoks.

Karl Kaups kirjutab, et inimene saab jumalalapseks üks kord, kuid Püha Vaimuga täidetakse teda korduvalt.¹⁹ Andekus ja haridus on suure väärtusega omadused, kuid nad ei saa asendada uussüüdi ja Püha Vaimu väge. Andekus ja haridus koos nendega saadavad suuri asju korda.²⁰ Jeesus ei alanud enne

¹¹ Smith, Oswald J. Vaimu täitmise eesmärk. – UR, nr 4/1956, lk 3–4.

¹² Mattson, D.H. Vaimuristimine. – UR, nr 4/1970, lk 3–4.

¹³ Powell, Ivor. Meie suurim vajadus. – UR, nr 1/1958, lk 6.

¹⁴ Jalakas, A. Juubeliaasta konverents Torontos. – UR, nr 5/1974, lk 12–13.

¹⁵ Raid, K. Jeesuse sünd ja Püha Vaimu täitmine. – UR, nr 6/1976, lk 4.

¹⁶ Kaevats, Ilmar. Püha Vaim uskliku elus. – UR, nr 3/1986, lk 6–7.

¹⁷ Süld, Henry. Peaasi uskliku isiklikus elus. – UR, nr 2/1991, lk 7.

¹⁸ R.K. Püha Vaimuga täitmine. – UR, nr 3/1965, lk 5–6.

¹⁹ Kaups, K. Jumala vihmad kuivanud põllule. – TKAH, nr 1/1952, lk 6.

²⁰ K.K. Teie peate ülevalt sündima. – UR, nr 5/1955, lk 3.

vaimuliku tööga, kui ta oli võitnud Püha Vaimuga. Täiesti lubamatu on alata jumalariigi tööd ilma võidmise annita.²¹

Ka Richard Kaups rõhutab Püha Vaimuga korduva täitmise vajalikkust. Usklikud, kes tahavad edasi saada, peavad pidevalt paluma Püha Vaimu pärast.²² Püha Vaimu saamiseks tuleb pöörduda Jumala, mitte inimeste poole. „Inimesed, s.o. pastorid, jutlustajad, ja igasugused käte pealepanijad ei saa seda jumalikku jõudu anda. See on käesaja suur eksitus, et nii praktiseeritakse, ja tulemused on segadus ja tühjus.“²³ Kui vaimulikult puhastamata inimene hakkab nõudma vaimuristimist, siis on tulemuseks segadused. „Mingi vaim“ täidab puhastamata templi ja inimene isegi ei tea, mis vaimu laps ta on.²⁴ Poolik, hingeline pöördumine produtseerib vaimulikke vördjaid, toob kaasa pinnapealse ja emotsionaalse usuelu. Näiliselt võib usk olla sügav. „Vaim ei ole enam organ Jumalaga läbikäimiseks, vaid on „minale“ alistatud. ... Nii tekivad hingelised, tundelised, isekad ja kurjad pühitsemata usklikud, kes on raskuseks ja takistuseks jumalariigile. Sellel pinnal on tekkinud ja tekivad vaimulikud liikumised, kus emotsionaalsus ja massipsühhoos on väga kõrged. Hinnatakse mõnda juhti liialduseni, mille tulemus on uhkus ja suurelisus. ... Neid rahuldab kõrge hingeline atmosfäär koosolekul; puudub see, on nad lössis ja tujust ära.“²⁵

Daniel Heinrich Mattsoni arvates võivad uuestisünd ja Vaimuga ristimine korruga toimuda, kuid neid ei tuleks samaks õnnistuseks pidada.²⁶ Vaimuristimine on määratud kõigile. Enese au saamiseks vaimuristimist otsides võib kergesti sattuda valevaimude kätte, kes etendavad vaimuristimist. On tarvis maha panna kõik, mis on patt.²⁷ Kui Vaimuga ristimise tõde kadus koguduse kuulutusest ja tegevusest, siis kadus ka vaimulik vägi, koguduse elu jäi vaeseks rõõmu, julguse ja väe poolest ning ristiusk ei olnud enam endine.²⁸

Oswald J. Smith kirjutab, et iga kristlane omab Püha Vaimu. Uussünd on Vaimu töö ja tema tunnistab inimese Jumala lapseks. Kuid küsimus on, kas ta on

²¹ K.K. (tõlge). Jeesus, meie eeskuju ka vaimugatäitmise asjus. – UR, nr 3/1968, lk 4.

²² R.K. (R.A.Torrey järgi). Palveelust. – TKAH, nr 2/1952, lk 4.

²³ (Kaups, Richard). Toimetaja. Uueks aastaks. – UR, nr 1/1964, lk 2.

²⁴ R.K. Püha Vaimuga täitmine. – UR, nr 3/1965, lk 5.

²⁵ Kaups, R. Hinge ja vaimu pühitus. – UR, nr 3/1975, lk 4.

²⁶ Mattson, D.H. Vaimuga ristimine – kogemus meie aja jaoks. – UR, nr 3/1987, lk 4.

²⁷ (Mattson, D.H.). Matson, H.D. Kuidas saada vaimuristimise? – UR, nr 5/1972, lk 7–8.

²⁸ (Mattson, D.H.). Matsson, D.H. Ürgkristlikke jõuallikaid. – UR, nr 3/1982, lk 3.

Püha Vaimuga täidetud ja Püha Vaim kontrollib tema elu? Püha Vaimuga täitmise puhul on tegemist teise elamusega uussünni kõrval, kuid hea oleks, kui need kaks elamust tuleksid koos.²⁹ Püha Vaim ootab sisselaskmist. Takistused tuleks kõrvaldada pattude ülestunnistamise ja neist lahtiütlemise kaudu. „Samahästi kui Petlemas pole tarvis enam oodata Jeesuse sünni, pole ka Jeruusalemas tarvis oodata Püha Vaimu.“³⁰ Vaimuga täitmise esimeseks tingimuseks on Jumalale alistumine.³¹ Teiseks eelduseks ja tingimuseks on usk. Mitte võitlemine ja ägamine, vaid vastuvõtmine. Jumal tahab usklikku näha täidetuna.³²

Lewi Pethrus kirjutab, et kõik tuleb Jumalalt usu kaudu ja inimene ei jõua kuhugi uskumatuse, tunnete või enesepingutuste läbi. On ringkondi, kus liigse elamustega tegelemise tõttu Vaimu vastuvõtmine on takistatud. Kui elu on täiesti üle antud Jumalale, võib kohe paluda Vaimuga ristimise pärast.³³ A.W.Tozer arvab, et paljude kristlaste igatsus on romantiliselt ebamäärane. Püha Vaimuga täitmiseks peab igatsus selle järele muutuma kõikehävitatavaks. „Vaimuga täidetud kõndimine nõuab, et elaksime Jumala Sõnas, nagu kala elab vees.“³⁴

Ilmar Kaevatsi arvates on Püha Vaimuga ristimine selleks, et saaksime väe olla tõhusad Jeesuse tunnistajad.³⁵ Mõnede arvates Püha Vaimuga täitmist ei ole vaja, teised on seda kunagi minevikus korra läbi elanud ja kolmandad toetuvad lootusele. Püha Vaimuga täitmist on vaja just praegu ning ikka ja jälle. Otsida ei tule ainult õnnistust, vaid Õnnistegijat. Püha Vaimuga täitmiseks on vaja palvet ja osadust Jeesusega, loobumist oma tahtest ja Jumala tahte otsimist, Jumala Sõna lugemist ja sõnakuulelikkust, suhtlemist usklikega ning kindlameelset, pealekäivat otsimist.³⁶ Õpetus, mis eitab Püha Vaimuga ristimist pärast uuestisünni, jätab uskliku ilma meelevalja ja väeta.³⁷

Aarand Roos kirjutab, et Jumal ei anna Vaimu vaid selleks, et inimesel oleks hea ja õnnis tunne. Kui Jumal täidab Püha Vaimuga, siis ta annab inimesele

²⁹ Smith, Oswald J. Võtmehoidja. – UR, nr 4/1955, lk 3.

³⁰ Smith, Oswald J. Püha Vaimu täitmisest. – UR, nr 6/1955, lk 3.

³¹ Smith, Oswald J. Alistumine. – UR, nr 1/1956, lk 3.

³² Smith, Oswald J. Usk. – UR, nr 2/1956, lk 5.

³³ Pethrus, Lewi. Vaimu ristimise omamisest. – UR, nr 6/1956, lk 16.

³⁴ Tozer, A.W. Kartus Püha Vaimu ees... – UR, nr 2/1958, lk 7–8.

³⁵ Kaevats, Ilmar. Püha Vaimuga ristimine. – UR, nr 3/1978, lk 5.

³⁶ Kaevats, Ilmar. Jumala jõgi. – UR, nr 3/1984, lk 5–6.

³⁷ Kaevats, Ilmar. Püha Vaim uskliku elus. – UR, nr 3/1986, lk 8.

ülesanded, mis täielikult muudavad tema senise elu.³⁸

Frank Mangs kirjutab, et ainuke tee normaalse kristliku elu elamiseks on lasta ennast päevast päeva täita Pühast Vaimust. Ei jätku vanast uuestisünnist või vanast Vaimuga ristimisest. Vaja on saada haaratud elavast Kristusest.³⁹

Kaljo Raid kirjutab ilmselt erinevaid arvamusi lepitada püüdes, et ajalooliselt varasem priilaslik väide oli, et Püha Vaimuga ristimine toimub uuestisünnil. Hilisem nelipühilik õpetus oli, et Püha Vaimuga ristimine on kindel uuestisünnile järgnev elamus. Baptistid aktsepteerivad mõlemat seisukohta, sest Vaimu ja Vaimu tööd on raske ning kardetav kitsa dogma kammitsasse asetada. Mõlemad rõhutavad vitaalse usuelu omamiseks ning säilitamiseks korduvaid Püha Vaimuga täitmisi. Otsustav on, kas inimene elab praegu Püha Vaimu täiuses.⁴⁰ Piibel ei määratle täpselt, kuidas Õnnistegija ristib Vaimuga. Seetõttu on kristlikel konfessioonidel omajagu õigust erinevate juhtnööride püstitamiseks.⁴¹

Jüri Puusaagi arvates tuleb Püha Vaim inimese ellu uuestisünnil nii ristimise kui ka täitmise. „Püha Vaimuga ristimine tähendab, et kuulun selle ihu külge, Püha Vaimuga täitmine aga, et minu ihu kuulub talle.“ Usklikel pole vaja pidevalt nõuda Püha Vaimu, sest ta elab neis. Küll on vaja hoolitseda, et tal oleks ruumi nende elus. Järjekordse puhastusega kaasneb uus Vaimuga täitmine.⁴²

8.4. Vaimuanded ja Vaimuga täitmise tunnused

Jumala osa ilmutuses on 100% üleloomulik. Inimese osa on loomupärane ning allub eksitustele ja vigadele. Seetõttu kuulub see ka arvustamisele.⁴³

Oswald J. Smith kirjutab, et Vaimuga täitmist tõendab vägi patu üle ja vaimulikuks teenimiseks. Nelipühil räägiti ehtsaid keeli. Kui pole erinevaid rahvusi koos, pole keelte järele vajadust. Ei ole ühtegi tõendit, et hiljem oleks niisugust keele silmapilksel mõistmist esinenud. Pauluse lahendus on, et kõik ei räägi keeltega. Keelteeanne on iseene ehitamiseks. Püha Vaim ei avalda end kõikidele ühesuguselt. Kuna ande on võimalik võltsida, siis ei või nad olla

³⁸ Roos, Aarand. Rikastumisest. – UR, nr 4/1982, lk 4.

³⁹ Mangs, Frank. Issand ootab sinult midagi. – UR, nr 1/1986, lk 4.

⁴⁰ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1987, lk 8–9.

⁴¹ Ibid., UR, nr 3/1991, lk 8.

⁴² Puusaag, Jüri. Aktiviseeriv vaim. – UR, nr 3/1991, lk 3–4.

⁴³ McAllister, R.E. Kas Vaimu anded ja ilmutused on sajaprotsendiliselt üleloomulikud? – UR, nr

tõendiks. Eksimatu tõend on vili, millea Vaimu anded on võltselamus.⁴⁴

C.G.Hjelm väidab, et ehtne keelterääkimine koosneb palvest, kiitusest ja tänutoomisest, ebaehtsale järgneb reeglina manitsuslik tõlgendus. Nelipühal ja Korneeliuse kojas räägiti arusaadavaid keeli, Korintoses arusaamatuid ja Paulus oli sunnitud kogudust manitsema. Kogudustes keeltega rääkimine on vastuolus 1Kr 14,2-ga. Vigade tegija ei saa olla Püha Vaim. Issand täidab puhtaid südameid Püha Vaimuga ja neist tuleb puhas ja õige sõnum. Isegi kui keelterääkimisele ei järgne tõlgendus, on kõneleja ometi ise saanud ennast välja rääkida. „Nagu hea muusika puhul, nii ka antud juhul võib sõnum isegi tõlgenduseta õnnistuseks saada.“ Tõlgendus ei tohiks sisaldada muud kui kiitust, ülistust või palvet. Keelterääkimine ja prohvetlikult kõnelemine on erinevad anded, keelterääkimine koos tõlgendusega ei ole võrdne prohvetlikult kõnelemisega.⁴⁵ Ta muretseb, „et anne ei esineks ainult lapsikus kujus vaimselt halvatud inimeste juures, kes koosolekutel kõnelevad mingisuguseid arusaamatusi“. Prohvetlikult kõnelemine on kõige suurem ning esinduslikum anne. „Niisama harva kui esineb ehtne keelteeanne, esineb ka suur prohvetlik anne. Väikeprohvetitest ja valeprohvetitest pole seevastu puudust. ... Viimased on muidu kenad ning tagasihoidlikud kristlased ja moraalselt ei saa neile ka midagi ette heita. Ent siiski kannatavad nad ettekujutuse all, et kõik, mida nad mõtleavad ning saavad, on Jumalast.“⁴⁶

Richard Kaups leiab, et keelte seadmine ainsaks vaimuristimise tunnuseks ja nende kõigilt nõudmine on väärdõpetus ega vasta Uuele Testamendile. Keeled on lihtsalt üks vaimuanne.⁴⁷

Karl Kaups tõlgib keeltega rääkimise suhtes kriitilise artikli: „Kui Jeesus rääkis keeli oma võidmise puhul, siis igatsen ka mina seda. Kui ta rääkis arusaamatuid sõnu, tahaksin minagi rääkida neid. Aga Piibel ei anna kuskil vähematki vihjet, et ta seda oleks teinud. Nii ei igatse seda ka mina.“⁴⁸ Ta kirjutab, et vaimuanded ei ole selleks, et vaimulikku sporti teha, vaid et kogudus nendega ühes hävitaks pimeduseriigi, patuvõimu ja ehitaks üles Kristuse riiki.

4/1957, lk 7.

⁴⁴ Smith, Oswald J. Vaimu täitmise tõend. – UR, nr 5/1956, lk 6–7.

⁴⁵ Hjelm, C.G. Keelterääkimine tõlgendamiseks. – UR, nr 6/1956, lk 17–18.

⁴⁶ Hjelm, C.G. Prohvetid ja prohvetlikud kõnelemised. – UR, nr 3/1957, lk 7.

⁴⁷ R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 3/1964, lk 11–12; R.K. Nähtused, mis esinesid Püha Vaimuga täitmisel. – UR, nr 4/1965, lk 6.

Sellepärast peab vaimuannete nõudmisel olema selge siht.⁴⁹

Daniel Heinrich Mattson arvab, et vaimuannete pärast ei ole kästud paluda. Neid jagab Püha Vaim oma tahtmise järgi. Siiski on kästud neid nõuda. Paulus soovis, et kõik usklikud räägiksid prohvetlikult ja võõraid keeli.⁵⁰ Villem Hõbe nendib, et kogudustes kardetakse probleeme keeltega rääkimisest ja haigete tervendamisest ning eelistatakse läbi ajada parajuses. „Aga Piibel ütleb, et Jumala lapsed peavad väest väesse minema, sest vägi on Jumala lapse jõud, mida eluteel käija vajab iga päev.“⁵¹ Ilmar Kaevats kirjutab, et tagajärg ja viljad näitavad Vaimuga täitmist: suurem armastus Jeesuse vastu, suurem vennaarmastus, üheksakordne Vaimu vili (Gl 5,22–23), vaimuanded.⁵² Neis usklikes, kes on Püha Vaimuga ristitud, palvetab Vaim keeltega rääkides.⁵³

Kaljo Raid kirjutab, et võõrastes keeltes rääkimine oli vajalik juutide veenmiseks, et Jeesus on kõikide rahvaste Issand. Püha Vaim aitas Peetrusel nelipühäl õiged sõnad leida. Nelipüha elamus ei olnud eesmärk, vaid vahend Jeesuse kuulutamiseks.⁵⁴ Ükski ei suuda õieti ja täielikult avaldada tavalises keeles oma armastust Jumalale ja selletõttu nähtavasti on Jumal andnud vahendi tema ülistamiseks (kellegi refereering).⁵⁵ Püha Vaim võis nelipühäl kasutada ka eesti keelt.⁵⁶ Jumala austamine võõrastes keeltes on positiivne, kuid see on ka probleeme tekitanud. Mõnigi hoolas palvetaja pöörab kogu tähelepanu keelteanni kättesaamisele, selle asemel et Kristust nõuda ning austada.⁵⁷ Keeli rõhutatakse liiga palju ja Vaimu vilja liiga vähe.⁵⁸ Ridala ärkamises ei tuntud õpetust keelte omandamiseks. Püha Vaim tõi ise keeled esile. Puudus väljatöötatud süsteem, ent ei puudunud Püha Vaim. Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkondise arvamus lähtub kirjakohtadest 1Kr 14,1.39–40 ja 1Ts 5,21.⁵⁹ Kahjuks rõhutatakse vaimude

⁴⁸ K.K. (tõlge). Jeesus, meie eeskuju ka vaimugatäitmise asjus. – UR, nr 3/1968, lk 4.

⁴⁹ Kaups, K. Jeesus, pimeduseriigi vallutaja. – UR, nr 2/1983, lk 7.

⁵⁰ (Mattson, D.H.). Mattson, H.D. Kuidas saada vaimuristimise? – UR, nr 5/1972, lk 7.

⁵¹ Hõbe, V. Kristliku elu tunnused. – UR, nr 3/1977, lk 8.

⁵² Kaevats, Ilmar. Täis Vaimu. – UR, nr 3/1972, lk 8.

⁵³ Kaevats, Ilmar. Püha Vaim uskliku elus. – UR, nr 3/1986, lk 6.

⁵⁴ Raid, Kaljo. Sõnum nelipühist ja nelipühi sõnum. – UR, nr 5/1958, lk 3–4.

⁵⁵ K.R. Kevadtuuled riigi- ning suurkirikutes. – UR, nr 4/1962, lk 8.

⁵⁶ Raid, Kaljo. Oma keelemurre. – UR, nr 3/1973, lk 2.

⁵⁷ Raid, K. Mispärast te mõtlete paha? – UR, nr 5/1973, lk 7.

⁵⁸ Raid, K. Püha Vaim Galaatlaste kirjas. – UR, nr 3/1988, lk 4.

⁵⁹ Raid, K. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1988, lk 9.

äratundmise ande asemel keeli, prohvetlikku kuulutamist on piiratud.⁶⁰

Anonüümne autor kirjutab, et keeltega rääkimine ei ole ainsaks tunnuseks Vaimuga täitmisest ega sellest, et ollakse eriti pühitsetud, see ei asenda Kristuse järel käimist ja vaimulikku teenistust. Paljud Vaimuga täidetud ja väga head usklikud ei ole kunagi keeltega rääkinud. Sundides peale keeltega rääkimist, pannakse tundelised inimesed hingelise surve alla. Selletõttu võib ette tulla võõrkeelte järeleaimamist. See ei ehita vaimulikult üksikisikut ega kogudust.⁶¹

8.5. Tunded ja elamused

Nii mõistuse äraheitmine kui ka ilmutuste eitamine on äärmused.⁶² Tunded on algajale. Vaimulikult kasvades harvenevad ekstaatilised elamused ja tundepuhangud. Võime jõuda sellise küpsuseni Kristuses, kus võime tundeid täielikult ignoreerida. Tunded vahelduvad alaliselt, me ei või olla neist sõltuvad. Ainuke kindlus on Jumala Sõna. Tunded tulevad teenimises.⁶³ Palju on olnud inimese temperamendist. Parem on usaldada Jumala ustavust kui enda puudulikke meeli.⁶⁴ Püha Vaim ei tee usklikku fanaatikuks ega usumäratsejaks. Püha Vaim on püha, tõe, tarkuse, intelligentsi ning Kristuse Vaim ja teeb inimese Kristuse sarnaseks.⁶⁵ Vale on usutegelaste jaotamine Vaimu vastasteks ja pooldajateks. Asi pole nii lihtne. Kristlasi ei iseloomusta mitte ekstaas nagu paganlikke preestrid, vaid elu uus kvaliteet. Eriti peaks rõhutama sõnu „mõistliku meele vaim“.⁶⁶ Väide, et ekstaatiline, tundmusi erutav elamus on esimene väline tunnus Pühast Vaimust meie elus, on kõige kavalam eksitus.⁶⁷ Püha Vaimu mõju tunneb inimene oma südametunnistusel ja vaimulikul loomusel. Saatan aga mõjutab inimlikke tundeid. Püha Vaim kutsub esile veendumusi, mis on kooskõlas Jumala Sõnaga ja jumaliku ettenägelikkusega.⁶⁸ „Isik, kes arvab, et ta peab Jumalat alati teenima hõiskamise, tantsimise või käteplaksutamise, ei seisa enam tõelises vaimulikus vabaduses. Vastupidi, ta on pöördunud tagasi eriliiki usulisse orjusesse, mille ta

⁶⁰ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1990, lk 9.

⁶¹ Püha Vaim. – UR, nr 5/1987, lk 6.

⁶² Törnberg, A. Jumalast juhitud. – UR, nr 6/1954, lk 20.

⁶³ Smith, Oswald J. Usk. – UR, nr 2/1956, lk 5.

⁶⁴ Smith, Oswald J. Usust – väe elamusse. – UR, nr 1/1957, lk 3.

⁶⁵ Raid, Kaljo. Sõnum nelipühist ja nelipühi sõnum. – UR, nr 5/1958, lk 5.

⁶⁶ Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 2/1967, lk 8–9.

⁶⁷ Viekman, William. Vaimu käsk. – UR, nr 1/1969, lk 5.

ise on valmistanud. Säärane isik on samuti seotud kui kristlane, kes asub skaala teisel poolel ja ei näe jumalateenistuses muud kui trükitud sõnu ning liturgiat.⁶⁹ Vaim teeb Sõna isiklikuks ja elavaks ning Sõna valgel kontrollitakse tundelise elamuse ehtsust. Siinsed elamused on ainult eelmaitse sellest, mis kord saab olema.⁷⁰

8.6. Haigete tervendamine

8.6.1. Tervendamise poolt

Kaljo Raidi usub tervendamisse, sest Jeesus parandas haigeid ja see oli tähtis tema tegevuses, ta käskis haigeid terveks teha ka oma järelkäijaid ning autor on ka isiklikult kogenud Jeesuse tervendavat väge nii enda juures kui ka teiste eest paludes. Haigete eest palumine on toonud uut elu kogudustesse. Ta peab pattude andestust tähtsaimaks osaks evangeeliumi kuulutuses, tänab Jumalat heade arstide eest, kuid Jeesus on ülim arst.⁷¹ Jeesus tervendas haigeid, sest Jumal tahab, et inimesed oleksid õnnelikud, rõõmsad ning terved. Jeesus läks ristipuule meie pattudega, aga ka meie haigustega. Jumal kasutab kasvatuses sageli häda, viletsust ja haigust, aga need ei ole kunagi eesmärgiks.⁷²

Teised autorid kirjutavad, et Jumala tahe tema lastele on vaimu ja ihu tervis ning vitaalsus. Haigus võib põhjustada iseloomu ilusate omaduste kasvu, siiski on haigus kurjus, mis on vastu Jumala esialgset tahet.⁷³ Tervendamine tuleneb Jumala armastusest. Haigeid ei tervendata sellepärast, et nad oleksid selle ära teeninud. Nad ei jää sellest ka ilma iseenda väärtusetuse tõttu.⁷⁴ Kristlus tähendab ihu, meelega, tunde ja hinge tervendamist.⁷⁵ Me võime uskuda terveks saamisenesse ja Issanda väesse terveks teha. Aga ainult Jeesus annab võidu.⁷⁶

8.6.2. Tervendamise meetod

Kaljo Raid kirjutab, et tervendamine algab isikliku või eestpalvega. Palve

⁶⁸ Kristus juhhib, aga saatan sunnib! – UR, nr 5/1973, lk 2.

⁶⁹ Raid, Kaljo. ... on Pühast Vaimust! – UR, nr 6/1975, lk 4. (Derek Prince tsitaat).

⁷⁰ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 6/1977, lk 12–13.

⁷¹ Raid, Kaljo. Hingamine Jeesuses. – UR, nr 5/1957, lk 5.

⁷² Ibid., UR, nr 6/1957, lk 3.

⁷³ Mida tähendab usk jumalikku tervistumisse meile tänapäev? – UR, nr 1/1958, lk 11.

⁷⁴ Sõnum eestpalujatele ja haigetele. – UR, nr 2/1959, lk 7.

⁷⁵ Cliffe, Albert E. Iseenese vallutamine. – UR, nr 1/1960, lk 6.

tagajärg on võrdeline palvetaja usuga. Võib rääkida ka asenduslikust usust. Usku toetavad Jeesuse sõna ja tema puudutus. Käsi võivad haigele peale panna need, kes Jeesuse nimel paluvad. Puudutuse läbi antakse edasi vaimset energiat, jõudu ja armastust.⁷⁷ Usupalve nähtav osa (käte pealepanek, õliga võidmine jne) on jäetud kogudusevanemate hoolde ja on soovitatav, et käte pealepanemisest võtaks osa mitu vastavat isikut. Jumal võib tegutseda arsti ja rohu kaudu ning palve läbi. Kõik tervendamise viisid on ühe viinapuu oksad.⁷⁸

Teised autorid kirjutavad, et tervendamise juures on tähtis kujutlusvõime. Mõtted tuleb kannatlikult ja järjekindlalt suunata Jumala väljendatud tervendamisetahtele ning Jeesuse tervendamistegevusele.⁷⁹ Elamusi ei või alahinnata, sest inimese tervis on mõjutatud meeleolust, aga palju tähtsam on usk. Jutlustaja ja arst peaksid töötama teineteist täiendades.⁸⁰

8.6.3. Poleemika tervendamise ümber

Richard Kaups kirjutab, et enamik juhtivaid kogudusevanemaid palvetas haigete eest ja võidis neid õliga. Sellest ei tehtud suurt kõmu ega eriõpetust, see oli koguduse sisemine püha asi. Nüüd on usutervendamisest tehtud eridogma, mis paiguti ei ole enam pühakirjaga kooskõlas.⁸¹ Ta ise paranes palve peale vähist.⁸² Uued nähted tervendamisel, nagu mahakukkumised, väänlemised ja oksendamised, mida püütakse Piibliga õigustada, tekitavad usklige seas lahkhelisid ja segadust. Mida Piiblis ei esine ja sinna ei mahu, on eksitav või väär. Seljalikukkumised liigitabki ta väärnähetate hulka. Oma surmahaiguse puhul sai ta ühel tervendamiskoosolekul negatiivse kogemuse. Tervendajad on sageli isehakanud. „Nad peaksid seda ausalt ütleva ja mitte masstervistamiskoosolekuid pidama, vaid usupalveid haigete eest tegema, nagu ap. Jaakobus õpetab.“⁸³ Ta toob ka tervendamisjuhtumeid Eestist enne sõda.⁸⁴

⁷⁶ Kuhlman, Kathryn. Usk täis Jumala usaldust. – UR, nr 3/1986, lk 2.

⁷⁷ Raid, Kaljo. Hingamine Jeesuses. – UR, nr 6/1957, lk 4–5.

⁷⁸ Ibid., UR, nr 1/1958, lk 11.

⁷⁹ Banks, Ethel Tulloch. Hingamine Jeesuses. – UR, nr 2/1958, lk 2.

⁸⁰ Kodus kuri – mitte-tarvitatav Jumala riigis. – UR, nr 5/1977, lk 9.

⁸¹ (Kaups, Richard). Toimetajalt. – UR, nr 5/1957, lk 4.

⁸² Kaups, R. Auline terveksaamine. – UR, nr 2/1958, lk 14; Kaups, R. Tervenemine usu ja usupalvete läbi. – UR, nr 3/1958, lk 6–7.

⁸³ Kaups, R. Vaimulik tervistamine. – UR, nr 3/1973, lk 10–11.

⁸⁴ Ibid., UR, nr 4/1973, lk 11–12.

C.G.Hjelm kirjutab segadustest, mis tekivad haigete eest palvetamisel. Palvetaja saab prohvetliku sõnumi, et haige saab terveks, see äratav haiges lootuse, mis aga kahjuks osutub sageli valeks. Ta kirjeldab tervekestegemise koosolekut Ameerikas, millest ise osa võttis. Haiged kuulutati terveks. „Ometi ei näinud me mingit muudatust haigete juures. Asi lõppes sellega, et haiged jäeti sinna paika ja jutlustajad läksid pesapallivõistlusele.“ Ta peab ebaõigeks süüdistada haigeid liiga väikeses usus. Jeesus ja apostlid parandasid haigeid, kel puudus igasugune usk. Ta ei eita usutervendamisi, ta on neid näinud ja ise olnud osaline. Ta hindab arstide tööd ja peab koostööd nendega loomulikuks.⁸⁵

Saksa alliansskomitee sõnumis on öeldud, et Jumal ei tööta kuskil, et kõik usklikud terveks jääksid või usupalve läbi terveks saaksid. Alles pärast Jeesuse jälletulemist on haigused lõplikult kõrvaldatud. Samas kahetsetakse, et mõned kogudused ei võta tõsiselt Püha Vaimu tegevust, haigete parandamist, kurjade vaimude väljaajamist ja Jumala armuimesid. Vägevad teod on ainult vaimuelu kaasnähtused. Evangeeliumi keskuseks on Kristuse lunastus ja pühitsuselu. Eksivaim võtab pattu kergelt ja toonitab kehalisi hüvesid. Haigused ja raskused moodustavad aga tihti Jumala kasvatusvahendi. Jumala austuseks võib teenida nii haigus kui ka usu läbi paranemine. Eksivaim püüab ka teatavaid isikuid tähtsaks teha. Ei tohi unustada, et ka saatan võib teha vägevaid tegusid.⁸⁶

Julius Tammerik ei ole moodsate tervekestegijate pooldaja, kuid jaatab võimalust usu läbi terveks saada. „See arm ei ole mitte kui odav kaup, mida nüüd telkides pakutakse, kus inimesed sabades seisavad ja tervenemist ootavad, ilma omalt poolt midagi tegemata.“ Ta toob näite kõrvahaigest, kes keeldus arsti juurde minemast, oodates usutervendamist. Lõpuks tuli siiski arst kutsuda ja selgus, et vaik oli kõrvas. Arst küsis: „Tahate teie, et Jumal tuleb teile vett soojendama ja kõrva puhastama?“ Apostel Paulus ei tervendanud Trofimost ja soovitas Timoteosel vee asemel tarvitada pisut veini oma kõhu ja sageda põdemise pärast. Paulusele oli arst Luukas armas ja Issand ütles, et haigetele on arsti tarvis.⁸⁷ Julius Tammerik on ise saanud malaariast terveks Ps 103,3–5 lugedes.⁸⁸

⁸⁵ Hjelm, C.G. Prohvetid ja prohvetlikud kõnelemised. – UR, nr 3/1957, lk 7–8.

⁸⁶ Kauemini ei tohi me vaikida. – UR, nr 5/1957, lk 8.

⁸⁷ Tammerik, J. Ununemata elamused usuteel. – UR, nr 4/1960, lk 11–12.

⁸⁸ Tammerik, J. Unustamatuid elamusi eluteel. – UR, nr 3/1958, lk 8.

Ajakiri avaldab läbi mitme numbriga Osvald Tärgi kodumaal peetud ettekande. Usklikud tunnustavad abi, mis tuleb organismis talletatud jõudude, arstiabi ja usupalve kaudu, kuid nad ei jäta Jumalat välja ühestki tervendamismoodusest.⁸⁹ Haigus ei tarvitse olla kannataja isikliku patu või deemonite tegevuse tagajärg. Ei ole õige, et Jumal tahab, et kõik inimesed oleksid maa peal juba terved, sest ta võib haigusi kasutada kõrgemateks eesmärkideks.⁹⁰ Patu algatus võib tulla saatanalt, kuid karistust ei määra saatan, vaid Jumal. Saatanlikud jõud võivad inimestes haigusi esile kutsuda, kuid niisugused haiged ei ole väljaspool Kristuse meeleva.⁹¹ Oral Roberts leidis, et tema esialgne vaade, mille järgi kõik haiged, kellel on usku, saavad palve kaudu terveks, ei vastanud tegelikkusele ja riisus mõnelt usu õndsakssaamise.⁹² Kristuse ohvrisurma alusel saame oma patud andeks, kuigi ihud jäävad vastuvõtlikuks haigustele, vananemisele ja surmale meie ihude lunastamiseni. Need, kellel on tervendamisand, tõstku seda tõde eriti esile, kuid ärge mõistku hukka neid, kellel on mõni teine talent.⁹³

Erinevatelt autoritelt on artikleid patu ja haiguste seostest. Inimene, kelle südamel on andestamata patud, ei julge oma muresid Jumalale ära anda. Jeesus andis halvatule kõige enne patud andeks ja siis tegi ta terveks.⁹⁴ Haigus ei pea olema, kuid võib olla patu tagajärg. Patust peab lahti saama, haigusest võib lahti saada.⁹⁵ Jeesus ise oli vastu kujutlusele, et haigus on patu karistus. Haigus kuulub niisamuti nagu vanadus ja surm selle maailma juurde. Kõlvatu eluga võib oma keha laostada ja surma kiirendada, aga mõistlikult ja jumalakartlikult elades ei saa haigust, vanadust ja surma ära hoida.⁹⁶

Terveksaamine ei tohi olla lõppeesmärk. „Tõeline rahuldus ei ole mitte annetes, vaid Andjas; mitte tervenemises, vaid Tervendajas; mitte surmast pääsemises, vaid andes, mis on igavene elu Jeesuses Kristuses, meie Issandas.“⁹⁷ Kui ihu parandamine asetatakse tähtsusele samale tasemele hinge lunastusega, siis

⁸⁹ O.T. Usk ja haigused. – UR, nr 5/1982, lk 4.

⁹⁰ Ibid., UR, nr 6/1982, lk 9–10.

⁹¹ Ibid., UR, nr 1/1983, lk 7.

⁹² Ibid., UR, nr 2/1983, lk 11–12.

⁹³ Ibid., UR, nr 3/1983, lk 8.

⁹⁴ O.T. Murede õige koht. – UR, nr 4/1978, lk 4.

⁹⁵ Kas haigus on patt? – UR, nr 5/1983, lk 10.

⁹⁶ Lagergren, David. Kas haigus on patu karistuseks? – UR, nr 1/1985, lk 11.

sellega eksitakse rängalt pühakirja vastu. Ei ole õige süüdistada haiget usupuuduses. „Täisevangeelne“ õpetus, et kõik peavad paranema, seob Jumala töotuse külge, mida ta kunagi pole andnud ja salgab alandliku alistumise Jumala tahtele. Kannatused teevad täiuslikuks ja täisevangeelium on ühtlasi kannatuse evangeelium.⁹⁸ Ei ole õige kasutada usutervendamist reklaamina. Tõeline usutervenemine ei karda ka arstlikku kontrolli.⁹⁹

Kontekstist väljas on üks tõlkelugu. Keegi misjonär öelnud, et ainuke tee, kuidas saab hoida ennast ja oma perekonda tervena, on sageli osa võtta uss Issanda lauast. Kui keegi ta lastest jääb haigeks, siis nad kogunevad Issanda laua ümber, ning sellest osa võttes saavad lapsed alati terveks.¹⁰⁰

8.7. Järeldusi

Õpetus Pühast Vaimust ja haigete tervendamine kuuluvad väheste teemade hulka Usuränduris, kus on märgata erinevate arusaamade olemasolu. Ajalist arengut diskussioonis ei ole näha, poolte seisukohad püsivad läbi aegade.

Käsitluses Pühast Vaimust on tunded teisejärgulised. Püha Vaim on isik ja mitte lihtsalt jõud. Ta kuulutab Kristust, tuletab meelde Jumala Sõna, annab kristlasele väe, austab Jumalat ja Kristust, tegutseb praktilises usuelus. Uussünd ja Püha Vaimuga ristimine (täitmine) on erinevad kogemused, mis võivad toimuda üheaegselt. Vajalikud on korduvad Vaimuga täitmised. Keeltega rääkimine ei ole Vaimuga ristimise ainsaks tunnuseks. Pühitsuse tagaplaanile jätmine võib kaasa tuua valevaimude poolt imiteeritud ristimise (täitmise) ja valevaimuanded. Tunnustatakse haigete usutervendamist, kuid kõik haiged ei tervene ega pea tervenema. Hinge päästmine on olulisem kui kehaline tervendamine. Ei ole õige teha kära tervendamise ümber.

Teekäija ja Usuränduri mõtteviis on sarnased. Püha Vaimu töö on suunatud evangeeliumi kuulutamisele ja pühitsuselule. Mõlemas ajakirjas on poleemika Vaimuga ristimise ja keeltega rääkimise ümber. Teekäijast ei märka suuremat tähelepanu usutervendamisele, kuigi see temaatika on seal olemas.

⁹⁷ Gee, Donald. Me tahame elu. – UR, nr 5/1957, lk 2.

⁹⁸ Kahjulik õpetus. – UR, nr 5/1960, lk 11.

⁹⁹ Würfel, Georg. Kaastegurid äratustöös. – UR, nr 6/1963, lk 8.

¹⁰⁰ E.R.T. Issanda laud. – UR, nr 2/1981, lk 11.

9. Soterioloogia

9.1. Patu mõiste

Pattude nimekirja Usuränduris ei ole. Karl Kaups kirjutab, et patt tuli inimkonda esimese inimese kaudu. Patt on nagu verre imbunud surmav mürk, mida pärandatakse põlvest põlve ja seetõttu on kõik patused.¹ Patt lahutab Jumalast ja riisub õnne, tekitab sõnakuulmatust Jumala vastu. Patu piirid määrab loodus, käsk, Jumala Sõna, südametunnistus, Püha Vaimu märguanne. Patu vastu aitab hirm käsu rikkumise ees, aga eelkõige Kristuse vere, usu, palve, armastuse, Püha Vaimu, pühitsuse, sõnakuulmise, teenimise jõud, Issanda taastulemise ootus, hirm põrgu ees ja igatsus pärida igavest elu.²

Daniel Heinrich Mattson kirjutab, et patt on mässutõstmine, vastuhakk oma Loojale, ülestõstetud käsi. Kui Jumal laseks inimesi edasi teha, mida nad oma lihameeles iganes tahavad, siis ei oleks ta enam õige ega püha Jumal.³

Edgar Toompuu kirjutab, et surmapatu sooritab inimene, kes teadlikult, meelega, pidevalt, järjekindlalt, resoluutselt keeldub Kristust vastu võtmast. Sellisele inimesele ei saa Jumal kunagi andeks anda, kuna too inimene keeldub Jumala andi vastu võtmast.⁴ Jeesuse õpetuse järgi ei ole patt eeskätt sõnade ja tegude, vaid südame olukorra ja meelsuse küsimus. Kristus ei tulnud meid süüdi, vaid õigeks mõistma. Ta tuli südant patust vabastama ja uueks looma. Kes Jumala anni meelega ära põlgab, on hukka mõistetud iseenda vabal valikul.⁵

9.2. Pattudest vabanemine

Artiklites inimese usklikuks saamise kohta kasutatav sõnavara on üsna kirju. Edgar Toompuu võtab osa neist kokku: uuestisünd, adopteerimine, uus loodu, Kristusega riietumine, ümberpööramine, lunastus, õigeksmõistmine ja võla maksmine, lepitus, päästmine.⁶

Karl Kaups kirjutab, et baptismi üheks peamiseks õpetuspunktiks, millega

¹ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 4/1957, lk 5.

² Ibid., UR, nr 5/1958, lk 5–6.

³ Mattson, D.H. Mõõga tarvitamisest. – UR, nr 2/1960, lk 4.

⁴ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 5/1978, lk 2.

⁵ Toompuu, E. Jumala kohus. – UR, nr 3/1990, lk 5.

⁶ Toompuu, E.. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 6/1976, lk 5–6

ta tõi uuemasse usuajalukku revolutsioonilise muudatuse, on õpetus ülevaltsünnist. Apostlite aja varasalvest on uuesti päevavalgele toodud usuristimine, usklike kogudus, pühitsuselu koguduses ja karistus neile, kes seda ei ela, jumalariigi töö ja Issanda taastumise ootus. Kõik need baseeruvad uussünnile. Nii ei ole baptismis kõige olulisem ristimine.⁷

Jumal ei soovi inimesi mitte hukka mõista, vaid päästa ja kaitsta. Ta tahab, et kõik inimesed õndsaks saaksid.⁸ Päästmine on määratud kõigile rahvastele.⁹ Jumal austab inimese vaba tahet ja ei paku talle midagi vägisi.¹⁰ Kristlik usk on ainsaks päästvaks vahendiks kõigi rahvaste ja religioonide jaoks. Seetõttu ründab seda saatan.¹¹

Kõigepealt peame tunnistama, et oleme patused ja seejärel uskuma, et Jeesus on ainus päästja. Usu kaudu Jeesuse lunastusse ja tema juurde tulemise teel tõstetakse inimene jumalalapse seisusse.¹² Pattude andestuse ja jumalalapse õigusega omandab inimene hinge õnnistuse ja igavese elu lootuse. Ta on päästetud surmakartusest ja pörgust, tal on Jumalaga isa ja lapse suhe, ta elab ja kõnnib Jumalaga, ta on Jumala ja tema rikkuste pärija siin ja kord igavikus koos Kristusega. Õndsuse hävitajaks ja takistajaks on patt, käsk ja kombeteenistus. Saatanale on kõik inimese võlad kinni makstud ja tal ei ole õigust enam mingit nõudmist esitada. Pääste tuleb armust. See arm käib isegi nende pattude kohta, mis enne lunastust on tehtud. Nii on teatud lootus neil, kes enne Kolgatat oma pattudes surid; mitte aga neil, kes pärast Kolgatat surevad ja Jeesust põlgavad. Õigus, arm ja lunastuse veri tulevad Jumala poolt. Usk peab tulema inimese poolt.¹³ Usuta ei ole inimesel sellest mingit kasu, et lunastus ka tema jaoks juba 2000 aastat olemas on.¹⁴ Armu peab iga inimene ise vastu võtma. Maailm pole heaks saanud sellepärast, et kõik inimesed pole armu vastu võtnud. Patu palk on surm. Armu palk on igavene elu Jeesuses Kristuses.¹⁵

Teised autorid kirjutavad, et uut maailma saab luua ainult uute inimestega.

⁷ K.K. Teie peate ülevalt sündima. – UR, nr 5/1955, lk 3.

⁸ Kaups, K. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 1/1953, lk 8–9.

⁹ K.K. Jõulu mõttevilksatusi. – UR, nr 6/1953, lk 4.

¹⁰ Kaups, K. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 3/1954, lk 5.

¹¹ Ibid., UR, nr 2/1955, lk 6.

¹² Ibid., UR, nr 3/1955, lk 6.

¹³ Ibid., UR, nr 4/1955, lk 6–7.

¹⁴ Ibid., UR, nr 2/1957, lk 8.

Uueks inimeseks saab ainult vaimse uussünni kaudu. See on evangeeliumi suur tõde, mida kristlus maailmale pakub.¹⁶ Uuesti loomine, kui Jumala Vaim muudab südame, mis on tulnud ristilt andestust ja puhastamist paluma, on ainuke moodus inimese muutmiseks ja uuendamiseks.¹⁷ Jeesuse poole tuleb pöörduda mitte teda kiusates, vaid selget vastust oodates.¹⁸ Meil on võimalik teada, et oleme uuesti sündinud muudetud elu ja Püha Vaimu tunnistuse kaudu.¹⁹ Lunastus pole mitte idee, vaid isik, Jeesus, Jumal ise, kes meid Kolgatal oma verega patust lunastas.²⁰ Õndsakssaamine ei toimu ainult pärast surma, vaid igavese elu teekond algab pärast seda, kui inimene on läbi läinud uuestisünnist, ilma milleta ükski inimene ei või Jumala riiki näha.²¹ Jumal on andnud meile tee päästmiseks Jeesuse Kristuse nime kaudu, nagu ta kunagi päästis maailma Noa kaudu.²² Inimese vaba tahe on otsustav. Jumal on loonud kõrge intelligentsiga inimese ja selle tõttu on ta ka vastutuse inimese enda peale jätnud. Ta võib valida elu, aga võib valida ka surma.²³ Jumal ei murra südame ust lahti. Ta koputab ja ootab avamist.²⁴ Just niisama palju kui mehed, saavad naisedki osa lunastusest.²⁵ Peaaegu usklikud ei tunne end mugavalt ei usklike ega uskmatute hulgas. Mõnel inimesel on ainult nii palju usku, et teda õnnetuks teha, kuna see röövib talt paturõõmu. Tuleb kord kohtupäev, mil usklikud ja uskmatud eraldatakse – peaaegu usklikud kuuluvad viimaste hulka.²⁶ Inimene võib maises elus omada päästmise kindluse.²⁷ Kõik ei ole uuestisünnis seletatav, küll aga kasutatav.²⁸ Ainsaks tingimuseks õndsakssaamisele on, et sirutad käe välja ja võtad kingituse vastu.²⁹

¹⁵ Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 4/1957, lk 5–6.

¹⁶ Mänd, Evald. Kuidas Jumalat tunnetada? – UR, nr 5/1953, lk 4.

¹⁷ Graham, Billy. Aegade tunnused. – UR, nr 4/1957, lk 3.

¹⁸ R.K. Mis ma pean tegema, et päriksin igavese elu? – UR, nr 2/1962, lk 2.

¹⁹ Raid, Kaljo. Teie peate uuesti sündima. – UR, nr 3/1963, lk 5.

²⁰ L.U. (Dr Tournier järgi). Süükompleksid. – UR, nr 2/1965, lk 5.

²¹ J-n P-n. Elu ülim eesmärk. – UR, nr 7/1966, lk 2.

²² Eller, Harry. Ei ole hea, et inimene ükski on. – UR, nr 3/1974, lk 6.

²³ Öunpuu, O. Jumala kõikvõimsus ja ääretu armastus iga inimese vastu. – UR, nr 5/1978, lk 5.

²⁴ Vaikla, Karl. Üks samm edasi usuteel. – UR, nr 2/1979, lk 5.

²⁵ Gibson, Beulah. Naistest Piiblis. – UR, nr 3/1980, lk 10.

²⁶ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 3/1984, lk 6–7.

²⁷ Kaevats, Ilmar. Päästmise kindlus. – UR, nr 3/1989, lk 6–7.

²⁸ Tärk, O. Uuestisünd. – UR, nr 4/1989, lk 4–5.

²⁹ Roos, Aarand. Pakkumine. – UR, nr 6/1990, lk 8.

9.3. Mis ei päästa

Karl Kaups kirjutab, et õigeksmõistmine ei tule inimese oma õiglusest. „On neid, kes ütlevad, et mis ma kurja olen teinud; ma pole pahem teistest; teised pole paremad minust; kui teised pääsevad, pääsen mina; ja palju sellesarnast, mis on tühi kiitlemine.“ Ka teod ei päästa.³⁰ Kui tegu teeniks õndsuse, siis see tumestaks ja alavääristaks Kolgata ohvrit. Ka ei suudaks inimene iial midagi maksta oma õndsuse eest.³¹ Ei aita hea iseloom, vagadus, usukombed, heategevus jne. „Kõik see on roojane riie Jumala silmis. Igavene elu on Jumala armuand.“³²

Karl Kaups on vastu seisukohale, et vaese patusena ma olen sündinud, vaese patusena elan, vaese patusena suren ja eks siis armuline Jumal tea, mis ta minuga teeb. See eitab risti väge, Jeesuse võitu ja viib hukatusse.³³ Keegi ärgu tundku end liiga viletsana, pahana, liiga suure patusena taotlemaks igavest elu.³⁴ Jumalalapse seisust ei anna mingi talitus, sakrament, kuuluvus mõnesse uskkonda või kirikusse. Seda ei saa anda üks inimene teisele, vaimulik, vaderid, vanemad ega sõbrad, selleks ei tee eestpalved ja juhatused. Kõik usklikud, kes sünnivad sel viisil, on poolikud kristlased. Vaja on oma pattu tunda ja kahetseda, otsida Jumalalt andeksandmist, kuni see on saavutatud.³⁵ Ei aita ka isade usk. „Nii hukuvad meie isade usus hõljud, kui nad isiklikult Jeesust vastu ei võta.“³⁶

Billy Graham on kõikide usutunnistuste poolt. „Evangelism ei tähenda seda, et inimesed peavad väänlema kiriku vahekäikudes või suust vahtu välja ajama jumalateenistustel.“³⁷ Inimene ei saa ennast ise päästa, „tõstes ennast ise oma saapapaeltest või tehes ükskõik kui palju heategusid“.³⁸

Kaljo Raid õpetab, et uussündi ei saa läbi viia bioloogilise või psühholoogilise jõu kaudu. Muudatus on psühholoogiline, aga mängus on jõud, mida suurem osa teadlasist ei tunne.³⁹ Inimene ei saa ennast ise päästa, ent saab midagi teha, et teda päästetaks, õigeks mõistetaks ja sisemiselt puhastataks.

³⁰ Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 3/1955, lk 6.

³¹ Kaups, K. Usk ja tegu õnnistuse omandamisel. – UR, nr 3/1956, lk 4.

³² Kaups, K. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 2/1958, lk 6–7.

³³ Ibid., UR, nr 5/1957, lk 8.

³⁴ Ibid., UR, nr 2/1958, lk 7.

³⁵ Ibid., UR, nr 3/1959, lk 7.

³⁶ Ibid., UR, nr 4/1960, lk 8.

³⁷ R.K. Billy Graham Torontos. – UR, nr 2/1954, lk 6.

³⁸ Graham, Billy. Minu vastus. – UR, nr 2/1978, lk 11.

³⁹ K.R. Teadlane ja imetähed. – UR, nr 5/1955, lk 5 (tõlge).

Vahendiks on isiklik usk lunastusse.⁴⁰ „Ma ei küsi, kas oled leeris käinud, kas oled 1956. a. kiriku liikmemaksu ära tasunud, kas käisid viimaste pühade ajal mõnes palvekojas Jumalat kummardamas, vaid kas usud Jeesusesse Kristusesse?“⁴¹ Issand ei tunne lapselapsi; me ei ole seetõttu Jumala lapsed, et meie vanemad olid usklikud. Ka ei aita enese parandamine.⁴²

Richard Kaups kirjutab, et mingi välispidine toiming, kas lapseristimine, paastumine, armulaua käimine, heategevus või muu, ei too meid õigesse vahekorda Jumalaga.⁴³ Uuestisünd ei ole väline vaimulik toiming, enese parandamine ega moraliseerimine oma tahtejõuga, enesevagadus ega jumalakartlikkus, hingeline erutus ega tundeelamus.⁴⁴ Artur Proos ütleb, et uussünni juures on Püha Vaimu kinnitus. Sageli inimesed kinnitavad palujaid, et nad on Jumala lapsed, ilma et inimene seda tunneks. Nii tulevad poolikud usklikud. Patutundmine ei ole veel uussünd.⁴⁵ Osvald Tärk ütleb, et uuestisünd pole mingi vaimulik luksus, milleta võiksime toime tulla. Sellest ei ole võimalik mööda hiilida ega seda millegagi asendada. „Lugupeetud, ausad, haritud ja usuliste veendumustega inimesed, uuestisünd kuulub ka teile. Selleta ei pääse teiegi Jumala riiki.“⁴⁶

Teised autorid kirjutavad, et patust ei vabasta tõsidus, usu korralduste rakendamine, nõudlikum enesekoolitamine, piibliuurimine, ligimese teenimine jne, vaid kokkupuutumine ja elav ühendus Kristusega.⁴⁷ Piibel ei räägi mingisugusest automaatselt usklite hulka kuulumisest ristimise ja leeri kaudu.⁴⁸ Päästmist ei saavutata tunnete kaudu. Tunne on päästmise resultaat.⁴⁹ Uuestisündi ei saa asendada sakramendiga ja uut elu Jeesuses Kristuses ei saa asendada heade elukommete nõudmisega. Inimesed on seda teinud, kuid Jumala silmis pole sellistel imiteerijatel kaalu.⁵⁰ Keegi ei saa päästetud sellepärast, et elab ausat elu. Kedagi ei heideta igavesti hukka sellepärast, et ta kunagi on elanud ebamoraalselt.

⁴⁰ Raid, Kaljo. Õigus ja õigeksmõistmine. – UR, nr 2/1956, lk 4.

⁴¹ Raid, Kaljo. Õndsakstegev usk. – UR, nr 2/1957, lk 3.

⁴² Raid, K. Jumalalapse nimi ja seisus. – UR, nr 4/1976, lk 3.

⁴³ Kaups, R. Usust ja usulistest elamustest. – UR, nr 5/1973, lk 9.

⁴⁴ Kaups, R. Usust ja usulised elamused. – UR, nr 1/1974, lk 7–8.

⁴⁵ Jalakas, A. Juubeliaasta konverents Torontos. – UR, nr 5/1974, lk 13.

⁴⁶ Tärk, O. Uuestisünd. – UR, nr 3/1989, lk 3.5.

⁴⁷ Patt ja pattude andeksandmine. – UR, 5/1954, lk 2.

⁴⁸ Heljula, V. Mis Jeesus Kristus on teinud minule. – UR, nr 1/1956, lk 4.

⁴⁹ Malone, Tom. Usk või tunne. – UR, nr 3/1957, lk 2.

Igavik oleneb usust Jeesusesse.⁵¹ Uuestisünni elamuse ja Vaimu tunnistusega ei aita ka inimeste hea hinnang ja kõrge enesehinnang. Pole mõistlik end petta ja valede lootustega lohutada. Tuleb astuda patusena Jeesuse risti alla ja võtta pääste vastu.⁵² Isegi ametikoht kirikus ei päästa inimest.⁵³

9.4. Päästmise mõju

Julius Tammerik kirjeldab oma pöördumist: „Äkki tuli minusse selline tunne, nagu minu lihane mina oleks minust ära võetud; kergus, rahu ja rõõm täitsid mind. Ehmunud selle uue, enneolematu tundmuse üle, ütlesin ühele vanemale vennale, kes mu paremal pool põlvitas: „Ma ei tea, mis minuga on juhtunud, tunnen end nii teisena.“ Ta patsutas mu õlale, üteldes: „Kiida Issandat, noor vend, sa said nüüd jumalalapseks.““⁵⁴

Evald Mänd meenutab, et Hiiumaal ja Saaremaal muutusid peremehe usule tulles talu maad ja põllud paremaks, majad puhtamaks ja kaunimaks ning lapsed saadeti edasi õppima. Üks avaliku elu tegelasi oli usklike koosviibimisele sattudes rabatud seal valitsevast loomulikust rõõmusest, kultuursest toonist ja vaimukatest, huumoriküllastest lauakõnedest.. Ja seda kõike ilma alkoholita!⁵⁵

Teised autorid kirjutavad, et pöördumine loob uue, kristliku loomuse. See tegutseb kolmes sihis: iseenese, Jumala ja kaasinimese suunas.⁵⁶ Hing, mis on täis muret, teadmatust, kartust ja pattu, vabaneb koormast. Jumalik rahu ja rõõm täidavad hinge.⁵⁷ Usklikud on Kristuse läbi päästetud rahvas ja kuuluvad temale. Nad on päästetud ja vabad pattudest, himudest ja pahedest.⁵⁸ Ristiusk tõstab uskliku inimese igavikku Jumala valgusesse ja rõõmu ning paneb ta uuel ja sügaval viisil maailma. Usklik ei põgene maailmast, mis on täis abi vajadust, vaid armastab ja teenib Kristuse nimel.⁵⁹

⁵⁰ A.U. Töötatud maale. – UR, nr 3/1958, lk 10.

⁵¹ Hedlund, John. Halvad usklikud ja head inimesed. – UR, nr 5/1962, lk 2.

⁵² K.L.M. Väär hinnang. – UR, nr 1/1971, lk 6.

⁵³ Kaevats, Ilmar. Uuestisünd. – UR, nr 3/1977, lk 6.

⁵⁴ Tammerik, J. Ununematuid elamusi eluteel. – UR, nr 6/1957, lk 8.

⁵⁵ Mänd, Evald. Jüngrite valik. – UR, nr 2/1972, lk 9.

⁵⁶ Kaups, Karl. Äratismõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 6/1962, lk 9.

⁵⁷ Lige, Bernhard. Kuningriigi pärijad. – UR, nr 2/1963, lk 5.

⁵⁸ (Kaups, Richard). Toimetajalt. Nääripäevast. – UR, nr 1/1972, lk 2.

⁵⁹ Süld, Henry. Peaasi uskliku isiklikus elus. – UR, nr 2/1991, lk 8.

9.5. Ettemääratus

Hendrik Kokamägi kirjutab, et päästmine seisab tahtmise taga ja tahtma paneb arm. Sel silmapilgul, kui inimene patu maha jätab ja Kristuse peale loodab, võib ta seda teada, et on ära valitud.⁶⁰ Karl Kaups tuletab meelde, et Jumal tahab, et kõik inimesed saaksid õndsaks.⁶¹ „Kes õndsaks saada tahavad ja Jumalat otsivad, neid otsib ka Jumal ja valib neid. Kes südame kõvaks teeb, sellega ei saa Jumal midagi peale hakata.“⁶²

9.6. Taevas ja põrgu

Põrgu ei ole ajutine paranduspaik. Põrgu on patuste igavene asukoht.⁶³ On nii taevas kui ka põrgu.⁶⁴ Sellega peab arvestama⁶⁵ ja sellest tuleb kuulutada.⁶⁶ „Meie usume, et inimene pärast surma saab jälle elusse. Küsimus seisab ainult selles, kus ta oma igaviku mööda saadab.“⁶⁷

9.7. Järeldusi

Usuränduris iseloomustatakse pattu kui südame olukorda, mitte kui mingite keelatud asjade nimekirja rikkumist. Kõik inimesed vajavad päästmist Kristuse läbi. Päästetud inimese elu muutub kardinaalselt. Ettemääratuse küsimuses on ajakiri arminianistlikul seisukohal. Arengut vaadetes ei ole märgata.

Nii Teekäijas kui ka Usuränduris on peatähelepanu Kristuse lunastustööl. Inimene on teadlik oma päästmisest. Tähtis on usk. Teod või sakramendid ei päästa. Tunded on teisejärgulised.

⁶⁰ Kokamägi, H. Suurim mure. – TKAH, nr 3/1952, lk 13.

⁶¹ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 3/1960, lk 8.

⁶² Ibid., UR, nr 5/1960, lk 11.

⁶³ Kas põrgu on olemas? – UR, nr 3/1959, lk 2.

⁶⁴ Igavene elu ja kus seda leida. – UR, nr 2/1961, lk 2.

⁶⁵ Kaevats, I. Liiga hilja. – UR, nr 3/1965, lk 2–3.

⁶⁶ Põrgu – mis see on? – UR, nr 5/1976, lk 6.

⁶⁷ Raid, K. Kas inimene elab pärast surma? – UR, nr 5/1977, lk 4.

10. Eklesioloogia

10.1. Koguduse olemus ja liikmeskond

Karl Kaups kirjutab, et usklikkogudused ei saa endale liikmeid vägivalla, loomuliku sünni ja järelkasvu kaudu, vaid vaimulike ärkamiste kaudu.¹ Kogudus loouakse uussünni, mitte ristimise kaudu. Inimesed, kes oma usu kommete rajavad ja samal ajal patus elavad, teevad suurt kahju Jumala riigile. Küllalt on suurkirikute kombekristlasi, kes püsivad truult oma kommete ja nimede sees ja vihkavad sealjuures tõsiusklikke.² Ainult Püha Vaimu mõjul toimunud uussünd on suuteline inimesi liitma Kristuse ja tema ihu, koguduse külge. Selle tõe kandjaks ja kuulutajaks on kutsutud baptistid. Kui nad kaotavad selle tõe, kaotavad nad oma olemasolu ja kutsumuse mõtte ning Jumala riik antakse teistele.³

Evald Mänd kirjutab, et ametlikes kirikuringkondades saab usule osaks mingi pidulik või formaalne koht. Usklikkogudustes muutus usk eluviisiks. Usk viidi kodudesse, köökidesse, suitsutaredesse ja isegi loomalauta. Talutaredest võrsunud juhid suunasid tormitsevat liikumist, kujundades sellest kogodusliku distsipliiniga uskkonna, mis algusest peale võttis omaks uustestamentlikud moraali- ja õigusemõisted. Baptistlik kogudusemõiste eeldab iga liikme usulist kasvatust ja korrameelt. Usklike elu muutub. Kogudustes käib kasvatustöö, mida usklikud nimetavad pühitsuseks.⁴ Kogudus pole oma olemuselt rahvuslik, riiklik ega riigikiriklik, vaid individualistlik ja isiklik. Kogudus koosneb inimestest, kes on kogenud elu-uuendavat usulist elamust ja on selle tõttu aktsepteerinud Jeesuse oma isikliku Lunastajana ning pühendanud oma elu tema järgimisele.⁵ Baptistid taotlevad täielikku uustestamentliku koguduse taastamist. Nad ei usu, et usuline kuuluvus on pärandatav. Inimene peab isiklikult Kristuse vastu võtma. Uussündi ei anna mingi sakrament, vaid Jumal ise. Baptistide jaoks on südametunnistuse vabadusel tähtis koht. Juba siis, kui riigikiriku mõiste oli veel üldine, nõudsid nad riigi ja kiriku lahutamist. Teisitimõtlejaid, isegi ateiste, arvestatakse.⁶

¹ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – TKAH, nr 2/1952, lk 6.

² Ibid., UR, nr 5/1954, lk 5–6.

³ K.K. Teie peate ülevalt sündima. – UR, nr 5/1955, lk 3.

⁴ Mänd, Evald. Baptismi panus Eesti usuelus. – UR, nr 1/1955, lk 7–8.

⁵ Mänd, Evald. Kristliku koguduse sünni ja kujunemisaastad. – UR, nr 5/1979, lk 6.

⁶ Mänd, Evald. Mõtteid baptistide pärandist. – UR, nr 4/1980, lk 4–5.

Kaljo Raid kutsub üles jääma ustavaks koguduse tüübile, mille alusteks on uuestisünd ja maailmameelsusest lahutatud pühitsuselu. Riigikirik, härraskirik, rahvakirik ja kui kõlavate tiitlitega teisi koguduse tüüpe ka ei pakuta, ei sobi Uue Testamendi raamidesse.⁷ Aarand Roos kirjutab, et tõsiselt Jumalat otsinud ja leidnud inimese jaoks on kirikus käimine loomulik. Ta igatseb sama kogemusega inimeste järele. Salajane kristlus ei ole võimalik.⁸ Ei ole õige pidada kirikut eestluse teenijaks. Jumalat ei peaks rakendama oma tegevusse, vaid andma ennast tema teenistusse.⁹ Edgar Toompuu arvates ei tulene koguduse vead ristiusu olemusest, vaid selle mitterakendamisest. Jumal võib isegi inimeste puuduste kaudu ilmutada oma au. Kogudus on püsinud ja püsib igavesti ainult Jumala väe ja armu läbi. Inimlikult oleks see võimatu. See ei tähenda sallivust koguduse vigade vastu.¹⁰

Peeter Kaups kirjutab, et kogudus koosneb usklikest, kes on isiklikult Kristuse päästjana vastu võtnud, oma tunnistuse peale ristitud, vabatahtlikult kogudusega ühinenud osaduseks, õppimiseks, ettevalmistuseks Jumala riigi tööle ning töötamiseks ülesannetes, mida Issand näitab ja ootab.¹¹ Ilmar Kaevatsi arvates ei või lasta rahva arvamusel, humanistidel, ajakirjanikel, poliitikutel, televisioonil ja valeprohvetitel formeerida oma vaadet kristluse kohta. UT kohaselt peab iga koguduseliige olema uuesti sündinud, usus ristitud, Püha Vaimuga ristitud ja täidetud.¹²

Ka teised autorid on sama meelt. Usku ei saa tõendada ainult kiriku liikmeks olekuga.¹³ Et nimi on kusagil koguduse nimekirjas, ei ütle veel, et see on kirjutatud taevas eluraamatusse. Need, kes Jumala juurde on tulnud, peavad ka hakkama Jumala Sõna järgi elama. Vastasel korral lahutab patt inimese jälle Jumalast, tema nimi kustutatakse taevasest eluraamatust ja ta hingeõnnistus on kadunud.¹⁴ Riigil ei ole õigust ennast segada koguduse usulistesse asjadesse.¹⁵ Kiriku liikmeskond ei tähenda igakord kristlust. Evangeeliumi kuulutamise

⁷ Raid, Kaljo. Neljas Moosese raamat – kolm ülesvõtet kõrberändureist. – UR, nr 4/1967, lk 7.

⁸ Roos, Aarand. Kas peab kirikus käima? – UR, nr 6/1978, lk 10–11.

⁹ Roos, Aarand. Maa ja taeva kodakondsed. – UR, nr 1/1981, lk 8.

¹⁰ Toompuu, Edgar. Austus koguduses. – UR, nr 6/1979, lk 10.

¹¹ Kaups, Peeter. Baptisti koguduse põhimõtted. – UR, nr 4/1984, lk 10.

¹² Kaevats, Ilmar. Kristuse kogudus. – UR, nr 1/1990, lk 19–20.

¹³ Heljula, V. Kuule Jumala kutset. – UR, nr 5/1955, lk 6.

¹⁴ Öunpuu, O. Jumala kogudus. – UR, nr 4/1958, lk 3–4.

tähtsaim misjonipõld tänapäeval on meie oma kirikus. Kirik ei peaks olema üks paljudest organisatsioonidest, kuhu inimene kuulub, vaid esimene ja ülim nendest.¹⁶ Kogudus kuulub kõikidele rassidele.¹⁷ Kiriku liikmeskonda kuulumine ei vii taevasse.¹⁸ Tõeline kogudus peab olema Kristuse pruut, kes ainult Jeesust armastab ja teenib, aga mitte kahte isandat korraga, nagu Paabeliks muutunud ilmalik kirik. Ajaloo järgi on ta oma võimupäevil hukanud umbes viis miljonit uuestisündinud tõelist kristlast. Jumal käsib oma rahvast Paabelist väljuda, et pääseda ta nuhtlusest.¹⁹ Kogudusse ärgu kuulugu need, kes oma elus ja käitumises ei taha käia Kristuse kõlbeliste põhimõtete järgi.²⁰ „Vaimulik kasvamine toimub heas vaimulikus koguduses, mitte maailma kirikus.“²¹

10.2. Koguduse ülesanne

Koguduse peamine ülesanne on Kristuse tunnistamine. Kes tahab olla kristlane, peab seda tööd tegema.²² Charles Haddon Spurgeon uskus, et koguduse peaülesanne on hingede päästmise töö.²³ Koreas on kogudused kasvatatud selliselt, et iga liige oleks misjonär ja tunnistaks Kristust teistele. See on hea piibellik põhimõte.²⁴ Koguduse ülesandeks on olla tõe levitaja, hoida inimesi patu poolt rikkumise eest, juhatada neid Kristuse juurde, olla valguseks, palvetada.²⁵ Kogudus on ellu kutsutud misjonitööks.²⁶ Elav kogudus on otsiv ja evangeliseeriv. Hingede päästmise igatsus peab esinema kantslis, muusikas ja kogu tegevuses. Ilma evangeliseerimiseta muutub kirik külmaks formaalsuseks.²⁷ Koguduses töötab Jumal inimestega. Eksijat peab noomima. „Kogudus, kes seda ei praktiseeri, pole kristlik, vaid usuline klubi, koosnedes eneseõigeist variseridest, patukahetsus huultel.“²⁸ Jeesus on leitav kõikjal, kus teda kummardatakse tões ja

¹⁵ Paltz, E. John Bunyan. – UR, nr 4/1962, lk 7.

¹⁶ Muul, V. Tõeline usk toob pahandusi ja kannatusi. – UR, nr 4/1963, lk 6.

¹⁷ Suur Ameerika baptistide konverents. – UR, nr 5/1964, lk 8.

¹⁸ Bradford, Kermit. Mina olin hea kirikuliige. – UR, nr 4/1966, lk 7.

¹⁹ P-n, Jaan. Kaks vaimset koondist maa peal. – UR, nr 4/1967, lk 8–9.

²⁰ Olge oma isade väärilised! – UR, nr 1/1972, lk 5.

²¹ Kaups, R. Usu- ja pühitsuselu astmed. – UR, nr 2/1974, lk 9.

²² Kaups, K. Äratusemõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 3/1953, lk 8.

²³ Kaups, K. Oma aja suurim jutlustaja. – UR, nr 3/1956, lk 6.

²⁴ Jeesuse kogudus Koreas. – UR, nr 4/1957, lk 9.

²⁵ Öunpuu, O. Jumala kogudus. – UR, nr 4/1958, lk 4.

²⁶ L.U. Üks maailm ja üks misjon. – UR, nr 4/1961, lk 7.

²⁷ Presidendi kõnest. – UR, nr 1/1962, lk 13.

²⁸ Hedlund, John. Halvad usklikud ja head inimesed. – UR, nr 5/1962, lk 2.

vaimus, aga eriti koguduses. Koguduses jagab Jumal oma armu ja õnnistust ning teeb oma headust inimkonnale nähtavaks. Sellepärast ei tohi kogudusse tuua halbu asju, kõlvatuid eluviise, lubamatuid mõtteid, sõnu ja tegusid, vihkamist, kadedust, riidu ja tülitsemist.²⁹ Ilma evangeeliumi kuulutamisetä hukkuvad hinged ja kogudus sureb.³⁰ Maailmast välja kutsumine ei tähenda ühiskonnast eraldumist, vaid maailma meelsusele, väärtustele ja käitumisele seljapööramist. Tegelikult tähendab välja kutsumine maailma läkitamist, ülesannet teha jüngeriks kõik rahvad.³¹ Jeesuse eesmärgiks ei olnud väikese teistest eraldatute klubi moodustamine, vaid kogu maailma muutmine.³²

Ülesannete täitmiseks peab koguduse majandus korras olema. Koguduse töö kannatab sellepärast, et raha ei ole. Sellepärast tuleks maksta kümnist.³³ Ohverdamine ja kümnise maksmine on koguduse liikmete kohus.³⁴

10.3. Vaimulikud talitused

Ristimise kohta ütleb Charles Haddon Spurgeon: „Mul ei olnud ebausklikku ideed, et ma ristimise läbi pidin päästetama. Ma olin juba päästetud. Ma ei otsinud pattude pesemist vees, sest Talle veri oli mu patud pesnud. Ristimises ma nägin tunnistuse andmist oma uuest sünnist ja matmist Jeesuse surmase, et jälle tõusta ja temaga kõndida uues elus. Ma ei asetanud oma lootust ristimisele. Ka ei võtnud ma ristimist vastu, et baptistiks saada, vaid et olla kristlane sel viisil, nagu apostlite õpetus ja Jeesuse eeskuju meile teed näitavad.“³⁵

Karl Kaups toob välja põhimõtte: „Enne sisemine elamus, siis välise kombe ja korralduse täitmine. Enne jumalalapseks saamine, siis ristimine, enne pattudest puhastus armu läbi, siis Issanda õhtusöömaaeg. Enne nähtamatud sisemised õnnistused, siis nähtavad välised viljad.“³⁶

Agu Ubakivi kirjutab, et usus Jeesusesse pole müstilistel sakramentidel mingit kohta. Ristimine ja õhtusöömaaeg on Jeesuse antud võrdpildid. Esimene

²⁹ O.T. Jumala tempel. – UR, nr 2/1974, lk 4–5.

³⁰ Tunks, George P. Kuuluta evangeeliumi! – UR, nr 5/1977, lk 7.

³¹ Toompuu, Edgar. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 1/1984, lk 25–26.

³² Tall, Johannes. Peaasi ühiskondlikus elus. – UR, nr 1/1991, lk 8.

³³ Teateid. – TKAH, nr 2/1952, lk 14–15.

³⁴ Usus lubaduse andmine. – UR, nr 2/1976, lk 10.

³⁵ K.K. Jooni Ch.H.Spurgeoni elust. – UR, nr 2/1953, lk 13.

³⁶ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 6/1956, lk 15.

sümboliseerib vana elu mahamatmist (vee alla kastmine) ja uut elu Kristuses (veest väljatulek), teine Jeesuse vastuvõtmist vaimselt – nagu elu sõltub toidust, nii sõltub hinge igavene elu Kristuse vastuvõtmisest.³⁷

Julius Tammerik on terav: „Minu poolt läbielatud piiblliliku ristimise õnnistust inimeste poolt leiutatud lasteristimisega kõrvutades tunnen kurvastust, et sajad miljonid inimesed nii alatult petetuina tõsisest õnnistusest igavesti ilma peavad jääma. Olen täiesti veendunud, et lasteristimine on see kõige vägevam riiv või poom kitsa tee väraval.“³⁸

Richard Kaups kirjutab põhjustest, miks Läänemaa ärkamise ajal hakati usklike ristima ja usklike omavahelisi leivamurdmisi pidama.³⁹ Peeter Kaups kirjutab, et leivamurdmine ehk Issanda surma mälestamine on kõigile, kes on uuesti sündinud, usus ristitud ning kelle vahekord Jumalaga, kogudusega ja kaasinimestega on korras. Kuid lõplikuks otsustajaks jääb koguduse liige – usklike ise.⁴⁰ Frank Mangs kirjutab, et püha õhtusöömaaeg on mälestussöömaaeg. Jeesus teadis, et „koguduse ajaloos tuleb aeg, kus kõigepealt ollakse hädaohus unustama Tema rist ja lepitus, Tema ärarääkimata valu ja piinarikas surm. Teised asjad tulevad esikohale ja tumestavad risti.“⁴¹

Evald Mänd kirjutab, et lapsi ei ristita, vaid õnnistatakse, nagu tegi Kristus. Sellega võetakse lapsed koguduse hooldamise alla seniks, kui nad on küllaldaselt vanad, et iseseisvalt otsustada oma usuküsimust.⁴² Kaljo Raid kirjutab, et Piibel on baptistide ainuke usutunnistus. Lapsieristimine ei ole uuestisünd ja Kristuseta inimene, ehkki ta on hea ning õilis, ei jõua taevasse.⁴³

Torsten Öman kirjutab, et Jumal võib inimese päästa ilma ristimata ainult usu läbi, kuid ristimine on tema selgesti avaldatud tahe. Ristitav peab olema usklik ja usklik ristitud. Ainult vee alla kastmisega ristimine sümboliseerib kujukalt vana elu surma, matmist ja uude ellu ülestõusmist. Kogu tundeelu, tahe ja mõistus on õigeksmõistmisel tegevuses, järelikult ei ole lasteristimine piibellik.

³⁷ Ubakivi, Agu. Uuestisünd Billy Graham'i äratuskoosolekul Torontos. – UR, nr 7/1957, lk 5.

³⁸ Tammerik, J. Rõõmsad matused. – UR, nr 1/1958, lk 5.

³⁹ Kaups, R. Juubelikonverents. – UR, nr 3/1969, lk 4–5.

⁴⁰ Kaups, Peeter. Baptisti koguduse põhimõtted. – UR, nr 4/1984, lk 10.

⁴¹ Mangs, Frank. Osadus. – UR, nr 2/1990, lk 12.

⁴² Mänd, Evald. Mõtteid baptistide pärandist. – UR, nr 4/1980, lk 5.

⁴³ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 5/1985, lk 9.

Püha õhtusöömaaga peab ikka uuesti pidama, aga ristida võib ainult üks kord.⁴⁴

Osvald Tärk kirjutab, et ristimine ei ole uuestisünd, uuestisündimata inimest ei saagi ristida. Õhtusöömaag ei ole pattude andeksandmiseks, patune sinna üldse ei sobi. Meeleparandamine, uuestisünd ja pühitsus on sisemised nähted. See on baptistide ajalooline veene ja ka teene. Ei mingit sakramenti, tseremooniat ega usutunnistust. Need võivad ainult kinnitada juba olemasolevat suhet, kuid suhet ei tohi neist olenevaks teha. Usk on vabatahtlik, sunniviisil kedagi usklikuks teha ei saa. Seepärast ei tohi usulisi toiminguid teistele peale sundida ei vanemad ega vaimulikud.⁴⁵

Kalle Medri kirjutab, et kui ristimine muutub nendele, kes on üles kasvanud baptistikoguduses ja on teatud vanuseni jõudnud, ainult traditsiooniks, siis on see allamineku tundemärk. Kui usklikkogudus ei tunne enam vahet enda ja ümbritseva kultuuri vahel, on see tundemärk vaimulikust allakäigust.⁴⁶

10.4. Koguduste juhtimine ja kristlaste ühtsus

Kogudus peab oma juhiks valima mehed, kellel on Sõna kuulutamise ja organiseerimise anne ning kes on küpse iseloomuga. Nad võivad töötada tasuta või saada palka. „Austus kahevõrra. Tasu mõõdukas.“⁴⁷ Koguduse juhid ei ole vahendajad Jumalaga ühendusse astumiseks. Iga kogudus on omaette täiuslik tervik Jumala ees ning valib ja vallandab oma juhid ise.⁴⁸ Keskasutuse otsused pole kohalikule kogudusele määravad, ent kuuluvad kaalumisele.⁴⁹ Baptistikogudustel ei ole paavsti ega piiskoppi. Kogudust juhitakse kollektiivselt Pühast Vaimust ja sellepärast otsustab ta oma asju demokraatlikult. Jeesus ei ole enese asemele määranud ühtegi autoriteeti.⁵⁰

Kõik uuestisünni alusel tegutsevad vabakogudused peaksid ühinema. „Piibel räägib armastusest ja tolerantsusest tõsiusklikkude vahel, aga mitte maailma kirikuga.“⁵¹ Erinevate uskkondade usklikud ja kogudused käivad läbi.

⁴⁴ Öman, Torsten. Päästmise vastuvõtmine. – UR, nr 4/1977, lk 6–7.

⁴⁵ O.T. Baptismi põhimõtted. – UR, nr 1/1984, lk 23–24.

⁴⁶ Medri, Kalle. Uue elu alged – uuestisünd. – UR, nr 1/1987, lk 12.

⁴⁷ K.K. Mida võlgneb kogudus oma vanemale. – UR, nr 4/1969, lk 7.

⁴⁸ O.T. Baptismi põhimõtted. – UR, nr 1/1984, lk 23.25.

⁴⁹ Mänd, Evald. Mõtteid baptistide pärandist. – UR, nr 4/1980, lk 5.

⁵⁰ Kaups, Peeter. Baptisti koguduse põhimõtted. – UR, nr 4/1984, lk 11.

⁵¹ R.K. Kas lahutamine või isoleerimine? – UR, nr 5/1965, lk 2.

Teatud oludes võib koguduste juriidiline või praktiline ühinemine osutada otstarbekaks.⁵² Vaimselt on väliseesti usklikkond juba üks. Kodumaal on ühinetud EKB liidu alla ja ka võõrsil on ühendatud ja allianssgrupe. Ühinemine ei ole elujõuliste koguduste puhul alati vajalik. Mõnikord on ühinemine kahjulik ja lubamatu, eriti erinevate õpetuste puhul.⁵³

Negatiivseks näiteks kirikute koostööst on Kirikute Maailmanõukogu. „Kõik protestantlikud uskkonnad on ühte patta asunud ja peavad Issanda õhtusöömaaga paganliku muusika saatel ühes punastega. Iga tõsiusklik tehku sellest õiged järeldused ja põgenegu Paabelist.“⁵⁴ Moodne oikumeeniline liikumine, kus tahetakse kõik uskkonnad, st protestandid, katoliiklased, juudid, muhameedlased, budistid ja igasugused liberaalid ühte patta panna, on suur eksitus ja pettus.⁵⁵

10.5. Pühitsus

Richard Kaups kirjutab, et kui uuestisünnile ei järgne vaimulikku kasvamist, siis on karta kahanemist.⁵⁶ Püha Vaimu töö, vaimuristimine ja käte pealepanemine ei asenda Kristuse vere mõju ja pühitsuselu.⁵⁷ Evald Mänd kirjutab, et pühitsus tähendab loomulikku elamisviisi. Õige usklik ei ole ühiskonnale koormaks, kuid suguhaigused ja vaimuhaigused, vanglad ja parandusmajad, haiglad ja varjupaigad peetakse ülal meie kõikide maksude abil ja need on patu tulemused.⁵⁸

Edgar Toompuu arvates on uussünd usuelu algus ja mitte lõppsaavutus. „Praegu oleme kasvamise-päästmise protsessis. Sellepärast tunnemegi võitluse pinget, puudusi ja igatsust.“⁵⁹ Õpetus, et usklik võib saavutada täieliku pühitsuse juba siinses elus, ei ole kooskõlas UT õpetusega ega usklike kogemustega. Kasvavas pühitsuselus kestab suremine seni, kuni me Kristuse ilmudes oleme

⁵² Roos, Aarand. Vaimulik kodu. – UR, nr 1/1986, lk 7–8.

⁵³ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 4/1986, lk 8–9.

⁵⁴ Kirikute Maailmanõukogu. – UR, nr 1/1962, lk 13.

⁵⁵ R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 3/1964, lk 11.

⁵⁶ Kaups, R. Usu- ja pühitsuselu astmed. – UR, nr 2/1974, lk 9.

⁵⁷ Kaups, R. Pühitsus ja selle astmed. – UR, nr 3/1974, lk 8–9.

⁵⁸ Mänd, E. Olge moodsad! – UR, nr 3/1976, lk 11.

⁵⁹ Toompuu, Edgar. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 1/1977, lk 6.

tema sarnased.⁶⁰ Jumala austamine on vaimuliku kasvamise alus ja teenäitaja. Mõõdupuuks on küsimus: „Kas see, mida plaanitsen või teen, austab Jumalat?“⁶¹

Osvald Tärk ütleb, et elav sõprus ülestõusnud ja elava Jeesusega on iga uskliku inimese jõuallikas.⁶² Pöördumine, uuestisünd ja teised vaimulikud elamused on vaid üksikud sammud eesmärgi saavutamisel. „Kahju on neist, kes oma usuelus on kaotanud puudujäägi tunde. Nad hakkavad üle rõhutama mõnda üksikut momenti oma usuelus ja unustavad ära, kui palju on neil alles saavutamata.“⁶³ Need, kes arvavad, et nad on saavutanud kasvamise võimaluste piiri, on tõest kõrvale läinud. Päästmine on täiuslik, sest see on Jumala Poja tegu. Päästetud inimene on täiuslik nagu vastsündinud laps, aga ta ei ole täiuslik kui täisealine.⁶⁴ Kasvamine peab toimuma koguduses. Kristlik kõlblusõpetus toetub religioonile. Jumala Sõna ootab, et iga uskliku inimese käitumine peab olema palju kõrgemal tasemel tema endisest elust.⁶⁵

Teised autorid kirjutavad, et Jumal ei anna oma õnnistust mitte juhuslikult – teda tuleb otsida ja teha seda siis, kui on veel aeg otsida.⁶⁶ Jumal on andnud Kristuse läbi võimaluse patu üle võitu saada. Patt pole aga surnud, ta on ikka olemas ja luurab endiselt.⁶⁷ Jumalateenistustest osavõtt ei aita. Kui inimene vaimulikult ei kasva, võib ta surra sisemiselt, kuigi usulised vormid on alles.⁶⁸ Uuendatud elustiil ja käitumine on paratamatu tulemus sisemisele uuendusele. Uus elu toob kaasa isu jumalikkude asjade järele.⁶⁹

Usk muudab inimese elu. Richard Kaups toob näite Vormsi ärkamisest. „Joomine, vargus, kaklus ja ulaelu olid päevapealt kadunud. Algas suur puhastamine ja korraldamine majades ja väljas. Vanad pimedad suitsutared lammutati, uued akende ja korstnatega majad kerkisid üles. Kus majadel puudusid põrandad, tehti nüüd laudadest põrandad. Mõnel vanal majal oli põrand, kuid kümneid aastaid pesemata, nüüd küüriti ja puhastati. Mehed ehtasid, korraldasid,

⁶⁰ Toompuu, E. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 3/1988, lk 4.

⁶¹ Ibid., UR, nr 5/1991, lk 12.

⁶² O.T. Uue aasta tee. – UR, nr 1/1977, lk 4.

⁶³ O.T. Et ma tunneksin ära Tema. – UR, nr 2/1985, lk 3–4.

⁶⁴ O.T. Täiuslikkusest. – UR, nr 3/1986, lk 3.

⁶⁵ O.T. Väärtused, mis nõuavad me tähelepanu. – UR, nr 4/1991, lk 3.

⁶⁶ Proos, Artur. Sest aeg on otsida Jehoovat. – UR, nr 1/1978, lk 4.

⁶⁷ Vaikla, K. Patt luurab meid. – UR, nr 4/1981, lk 10.

⁶⁸ Mangs, Frank. Uuenemine. – UR, nr 1/1983, lk 8.

⁶⁹ Medri, Kalle. Uue elu alged – uuestisünd. – UR, nr 1/1987, lk 10.

harisid põlde ja tegid midagi kasulikku. Majanduselu paranes silmanähtavalt. Laevandus ja kalandus arenes jõudsasti. Oli saabunud täiesti uus aeg ja uus elu kõikidel aladel.“ Varem oli igas külas kõrts, nüüd ehitati igasse külasse palvela. Vormsi ärkamine näitab, et usk ei tee tagurlaseks, pimedaks ega eluvõõraks, vaid tekib õitseng ja jõukus.⁷⁰

J.Clifford-Vahtra meenutab ärkamist Hiiumaal. „Emmaste seltsimaja jäi tühjaks, sest näitlejad said usklikuks ja tunnistasid nüüd Jeesusest. Lõõtspilli mängijad, kes tantsudel mängisid, said päästetud, mistõttu tantsupeod lakkasid olemast. Niinimetatud seltskondlik tegevus jäi soiku. Palvelas peeti aga igal õhtul koosolekuid, mis kestsid tihti peagu poole ööni. Seal esines noorte tunnistusi, vägevast laulu ja eestpalvele tulemist.“⁷¹

Osvald Tärk kirjutab, et usklikud inimesed on kogu ristiusu ajaloo kestel kogunud jõudu, mis on patust suurem. Nad kogesid endas uut elu, uusi huvisid ja rõõmu ning hakkasid muret tundma ka teiste päästmise pärast.⁷² Kannatusprobleemi kohta arvab ta, et kui inimese oma tahte täitmine, mis on vastuolus Jumalaga, ei tooks talle kannatusi, võiks ta Jumala tahte unustada. Kannatus on Jumala saladus, mida meie ei suuda lahti mõtestada ja mille jaoks Piiblis ei ole teoreetilist lahendust antud. Kannatuse kaudu Kolgatal Jumal lõpetab kannatused ja surma kaudu lõpetab ta surma.⁷³

Karl Kaups kirjutab, et kui kristlase suu vaikib ja elu ei anna mõõtu välja, siis inimesed ei leia õnnistuse teed ja hukuvad. Kristlastele koguneb siis veresüü. Kristuse tunnistamine on kristlase peamine ülesanne.⁷⁴ Usk võib kaasa tuua kannatusi, mis tõestavad usu ehtsust. „Kuld lööb särava alles sulatustules. Kalliskivi saab oma läike käimise tulemusel. Nisuiva muutub viljakaks külmas, mustas maapõues.“⁷⁵ Raskust ja kannatust kui usu elu loomulikku osa rõhutavad ka N.Olsen⁷⁶ ja Jüri Puusaag.⁷⁷

Usklik võib oma usu ka kaotada. Billy Graham ütleb: „Nad küsivad, mis

⁷⁰ R.K. Ristiusu ja ärkamiste tulek Eestisse. – UR, nr 2/1966, lk 11–12.

⁷¹ Clifford-Vahtra, J. Mälestusi mu pöördumisest ja Harju suurest ärkamisest. – UR, nr 2/1962, lk 8.

⁷² O.T. Uuendatud elu. – UR, nr 5/1974, lk 2.

⁷³ O.T. Usk ja haigused. – UR, nr 3/1983, lk 7–8.

⁷⁴ Kaups, K. Äratuse mõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 3/1953, lk 8.

⁷⁵ Ibid., UR, nr 4/1959, lk 4.

⁷⁶ Olsen, N. Puhastav tuli. – UR, nr 3/1975, lk 12.

kasu sellest on, kui pöördumine ei ole püsiv? Mina ütlen: vanniskäimine ei püsi ka igavesti. Kuid tavaliselt on see inimesele hea kord vannis käia.⁷⁸ Osvald Tärk kirjutab, et eksinu peab alluma noomimisele ja õpetamisele.⁷⁹

10.6. Palve

Pingutused ei aita usuelus edasi, kui ei palvetata. Soovitavad on kindlad palveajad. Palve ei ole ebameeldiv kohustus, vaid võimalus olla Jumala ees. Eriti on vaja paluda kiusatuste aegadel. Vaja on mitte ainult palveosadust Jumalaga, vaid ka teiste inimestega.⁸⁰ Jumal ei ole jõuluvana, keda võib tüütava palvega sundida soovivat andma. Palve on vestlus Jumalaga. Kõike me palve puhul ei mõista, kuid saame seda kasutada ja Jumal saab kasutada meid.⁸¹ Kõigile palvetele vastatakse mingil viisil, kuigi mitte meie ootuste kohaselt. Palve siht pole muuta Jumalat, vaid meid ennast.⁸² Peame maha jätma selle, mis on vastuolus pühakirjaga ja palvetama uskudes, siis võtab Jumal meid kuulda.⁸³ Igal asjal on oma koht. Palve ei saa asendada usku ega usk palvet.⁸⁴ „Kõige paremad palved on nagu andeka armastaja ettevalmistamata loodud palad, alati sama asja ümber, aga mitte kunagi kaks korda seesama.“⁸⁵ „Sundimatud, äkiliselt tulevad palved vaimustavad, rõõmustavad ja toovad kiiresti jõudu ja julgust. Aga ainult tõsised, igapäevased plaanitsetud ja sihikindlad palved võivad rahuldada hinge sügavamaid vajadusi.“⁸⁶ Ka lühike palve ulatub Jumala troonini, kui inimene ei ole temast liiga kaugel.⁸⁷ Jumal jätab just armastuse tõttu vahel inimeste soovid täitmata. Kui inimeste palved peaksid viima neid temast kaugemale, ei või need ju olla armastava Jumala tahtmisega kooskõlas.⁸⁸ Palve väärtuseks ei ole sõnade ilukõla ja rütm, vaid kuulmine Jumala poolt ja tema vastus. Palved ei ole tseremooniaks, vaid teeks Jumala juurde. Need peavad olema kooskõlas Jumala

⁷⁷ Puusaag, J. Eduka usuelu saladus. – UR, nr 4/1990, lk 4.

⁷⁸ R.K. Billy Graham Torontos. – UR, nr 2/1954, lk 5.

⁷⁹ O.T. Veel täiuslikumaks. – UR, nr 1/1975, lk 4.

⁸⁰ R.K. (R.A.Torrey järgi). Palveelust. – TKAH, nr 2/1952, lk 3–4.

⁸¹ V.V. Mõtteid palvetamisest. – UR, nr 4/1955, lk 2.

⁸² Mänd, Evald. Vastamata palved. – UR, nr 1/1956, lk 8.

⁸³ Pihel, Vambola. Jõud palvekätes. UR, nr 2/1960, lk 2.

⁸⁴ Uusman, P. Issand, õpeta meid palvetama. – UR, nr 1/1968, lk 7.

⁸⁵ Carrel, Alexis. Palve on vägi. – UR, nr 4/1975, lk 4.

⁸⁶ Osterhaus, Cyrus. Issand, õpeta meid palvetama! – UR, nr 4/1977, lk 11.

⁸⁷ Raid, K. Kolm P-ga palvet. – UR, nr 5/1978, lk 3.

⁸⁸ Roos, Aarand. Rikastumisest. – UR, nr 4/1982, lk 4.

tahtmisega ja seotud patu tunnistamisega.⁸⁹ Palve on võitlus kurjusejõudude vastu ja seda oleks hirmus teha üksinda. Ühispalve on ühine vastutus.⁹⁰ Tegutsemist ei tohi asetada palvetamisest ettepoole. Ärkamine sünnib ja elab edasi palve läbi. „Peame minema tagasi otsesesse olenevusse Jumalast.“ Mitte palvetada on patt. Sellega kitsendame Jumala tegutsemist.⁹¹

10.7. Paganamisjon

Koguduse vaimulik tase oleneb misjonitööst. Mõne arvates on misjonijastu möödunud. See on raske eksitus. Misjonile, eriti välismisjonile, on avanenud rohkem võimalusi kui kunagi varem. Albert Schweitzeri arvates ollakse hilinenud Aafrika-misjoniga. Pakutav poliitiline vabastamine tekitab ainult vihkamist.⁹² Jõuliselt propageerib misjonit Oswald J. Smith.⁹³

Usurändur pöörab tähelepanu eelkõige Eestiga seotud misjonäridele. Varasemate aegade misjonäridest on artikkel Hans Tiismannist (Jeruusalemm, Ida-Aafrika, Brasiilia),⁹⁴ nimetatud on Leonhard Blumer (Tanganjika),⁹⁵ Hendrik Tuttar (Kamerun), Luise Laurmaa (Aafrika), Hendrik Kokamägi (Hiina), Eva Wühner (Egiptus), John ja Alyde Carlson (Paraguai, Jamaica, Mehhiko).⁹⁶ Juba ajakirja esimeses numbris on juttu töötavatest misjonäridest: Melita Marley ja Aleksandra Liblik (Egiptus), Esther Sirotkin (Egiptus, Eritrea), Valter Kimberg, Juhan Truu ning Marie Evard (Lõuna-Aafrika).⁹⁷ Hiljem lisanduvad Linda Wanaselja (India),⁹⁸ Julius Tammerik,⁹⁹ Voldemar Teksel (Brasiilia)¹⁰⁰ ja William Viekmann (Jaapan).¹⁰¹ Neist on korduvalt teateid ja artikleid.

Vähem või ainult üks kord esinevad Bertha Lajus (Hiina),¹⁰² G.P. (Hans)

⁸⁹ Mattson, D.H. Taanieli palve. – UR, nr 1/1986, lk 5–6.

⁹⁰ Mangs, Frank. Osadus. – UR, nr 4/1989, lk 10.

⁹¹ Ibid., UR, nr 5/1989, lk 10–11.

⁹² L.U. Üks maailm ja üks misjon. – UR, nr 4/1961, lk 7.

⁹³ Smith, Oswald J. Peame levitama evangeeliumi. – UR, nr 6/1963, lk 3–4.

⁹⁴ Põldmaa, K. Esimene Eesti välismisjonär. – UR, nr 4/1980, lk 2.

⁹⁵ Roos, Aarand. Ja sõna pandi kirja. – UR, nr 2/1982, lk 6–7.

⁹⁶ Eller, Harry. Minge kõike maailma. – UR, nr 1/1984, lk 42–43.

⁹⁷ R.K. Vaimumõõgaga Aafrikas. – TKAH, nr 1/1952, lk 11–12.

⁹⁸ Teateid. – TKAH, nr 3/1952, lk 19.

⁹⁹ K.K. Julius Tammeriku kiri. – UR, nr 5/1953, lk 5–6.

¹⁰⁰ Teateid. – UR, nr 1/1956 Lk 16.

¹⁰¹ Teateid. – UR, nr 4/1957, lk 14–15.

¹⁰² Teateid. – UR, nr 3/1953, lk 15.

Raud (misjoniorganisatsiooni rajaja ja juht),¹⁰³ John Carlson (Jamaica),¹⁰⁴ Martin Meeder (Meedar) (Hiina),¹⁰⁵ Eva Seppi-McGrath,¹⁰⁶ Philip Pilt¹⁰⁷ ning Fred ja Romaine Peipman (Uus-Guinea),¹⁰⁸ Ruth Willik¹⁰⁹ ja Ernst Grimm (Brasiilia), Carl ja Brigitta Hagwall (Tšiili),¹¹⁰ Margot Kickul (juudimisjon),¹¹¹ Keith ja Natalie Stevenson (Liibanon),¹¹² Lemm Proos¹¹³ ja Deborah Kaups (Sair).¹¹⁴ Nimesid on veel, kuid mõne kohta ei oska öelda, kas need inimesed mahuksid misjonäri või kohaliku evangelisti kategooriasse.¹¹⁵

Misjonitööd raskendab või muudab kohati võimatuks poliitiline olukord. Egiptuses hoiatati, et ei tohi kuulutada haigetele Jeesust, muidu misjonihagla rüüstatakse. Misjonäridel on raskusi kohaliku kliimaga.¹¹⁶ Suurimad ohud Aafrikas on katolitsism, kommunism ja natsionalism.¹¹⁷ Metsikus, kus ühtegi korda ei taheta tunnista, on kommunistliku kihutustöö otsene tulemus.¹¹⁸ Kopti kirik on vabamatele liikumistele vastu. Nelipühilasi arreteeriti, kuid vabastati taas.¹¹⁹

Lõuna-Aafrikas on rahvuslik tunne kiiresti tõusnud ja mustad ei taha enam valget misjonäri endi hulgas näha. Õhtuti pimedas ei või üksinda välja minna, vaid mustad kaastöölised peavad kaasas olema.¹²⁰ Tööd on rohkesti ja seda püütakse võimalikult palju mustadele üle anda, kuid see on raske, sest neil pole vastutustunnet. Nõrk külg on üksteise abistamine või ohverdamine. Noori mehi on saadetud piiblikooli. Palju on valeõpetusi.¹²¹ Mustadel on väga raske kristlikust

¹⁰³ Teateid. – UR, nr 5/1953, lk 15–16; Kaups, K. In memoriam. President RAUD surnud. – UR, nr 4/1954, lk 14–15.

¹⁰⁴ Teateid. – UR, nr 6/1954, lk 24.

¹⁰⁵ In memoriam. – UR, nr 4/1956, lk 13; Eller, Harry. Minge kõike maailma. – UR, nr 1/1984, lk 42.

¹⁰⁶ Õde Eva Seppi misjonäriks Uus-Guineasse. – UR, nr 4/1963, lk 14.

¹⁰⁷ K.K. Uus-Guineast. – UR, nr 2/1968, lk 14–15.

¹⁰⁸ Teateid. – UR, nr 6/1975, lk 12; L.R. Lahkunuid mälestades. – UR, nr 2/1978, lk 12–13.

¹⁰⁹ Eestlastest misjonäridest. – UR, nr 3/1968, lk 14.

¹¹⁰ L.R. Välismisjonist. – UR, nr 4/1968, lk 14.

¹¹¹ Lahkunuid mälestades. – UR, nr 2/1970, lk 11–12.

¹¹² Teateid. – UR, nr 5/1971, lk 16.

¹¹³ Teateid. – UR, nr 4/1974, lk 14.

¹¹⁴ Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 6/1991, lk 10.

¹¹⁵ Raid, K. Välis-Eesti külv. – UR, nr 1/1984, lk 39–40.

¹¹⁶ R.K. Vaimumõõgaga Aafrikas. – TKAH, nr 1/1952, lk 11–12.

¹¹⁷ Teateid. – TKAH, nr 2/1952, lk 15.

¹¹⁸ (Truu, Juhan). Õp. Juhan Truu kiri Aafrikast. – UR, nr 6/1953, lk 18.

¹¹⁹ Teateid. – UR, nr 2/1973, lk 16.

¹²⁰ Misjonipõldudelt. – UR, nr 2/1962, lk 11.

¹²¹ Misjoniväljadelt. – UR, nr 5/1964, lk 10.

elustiilist aru saada ning neid on raske usule tuua. Raskemaks teeb tööd see, et igal suguharul on oma keel, mis on täiesti erinev teistest.¹²²

Esther Sirotkin põgeneb Egiptusest Inglismaale, kasutades viimast korda Eesti passi.¹²³ Eritreasse läheb ta juba Briti passiga.¹²⁴ Ta töötab kuumas ja veeta paigas. Egiptus on paradiis selle maaga võrreldes. Inimesed on vaesed, haiged ning harimatud.¹²⁵ Inimlik ja vaimulik abi käivad käsikäes. „Siin ei süstita üksnes, vaid siin palutakse Jumala poole ja tema abiga saavad inimesed terveks.“¹²⁶ Suur kontrast on linnade ja ürgsuguharude vahel. Misjonäridele ehitatakse maja, kuid vesi tuleb tuua eesliga nelja-viie kilomeetri kauguselt veeaugust, filtreerida ja keeta. Värsket toitu saab vähe.¹²⁷ Kliinik ei ole ainult ravimise, vaid ka rahva kogunemise paik. Siht on kuulutada igale haigele evangeeliumi.¹²⁸ Kodusõja tõttu pidi Esther Sirotkin lõpetama misjonitöö ka Eritreas. Geriljad röövivad kaks naismisjonäri. Üks tapeti, teine oli 26 päeva vangistuses.¹²⁹

Eestlased kulutavad raha tühjale-tähjale. Usklikud võiksid raha misjonile annetada.¹³⁰ Aeg-ajalt avaldatakse teateid raha kasutamisest¹³¹ ja tänu.¹³² Kutsutakse usklikke eestlasi jõulukaartide saatmisest loobuma ja nende raha misjonile ohverdama.¹³³

10.8. Järeldusi

Usurändur pooldab kogudust, mille liikmed on teadlikult usklikud. Ristimine ei ole uussünd ja püha õhtusöömaag ei vabasta pattudest, need ei ole sakramendid, vaid väljendavad usklikus juba toimunud muutusi. Autorid on kindlalt vastu lasteristimisele. Vaimulikud ei ole vahendajad Jumala ja inimese vahel. Pooldatakse iseseisvat kohalikku kogudust ja usklike ning koguduste koostööd. Olulised on pühitsuselu, palve, evangelisatsioon ja misjon. Muutust

¹²² Teateid. – UR, nr 3/1978, lk 16.

¹²³ Sirotkin, Esther. Viimane reis Eesti passiga. – UR, nr 2/1957, lk 9–10.

¹²⁴ Misjonikirjad. – UR, nr 7/1958, lk 15.

¹²⁵ Teateid. – UR, nr 5/1960, lk 15–16.

¹²⁶ (Sirotkin, Esther). Sirotkin, Ester. Kiri misjoniväljalt. – UR, nr 4/1962, lk 13.

¹²⁷ Sirotkin, Esther. Jõulud Eritreas. – UR, nr 6/1962, lk 14.

¹²⁸ Misjoni väljadelt. – UR, nr 2/1963, lk 14.

¹²⁹ Teateid. – UR, nr 5/1975, lk 16.

¹³⁰ (Kaups, Richard). Toimetaja nurk. – TKAH, nr 2/1952, lk 2.

¹³¹ Sirotkin, E. Säravate tähtede maalt. – UR, nr 2/1953, lk 7.

¹³² (Truu, Juhan). Õp. Juhan Truu kiri Aafrikast. – UR, nr 6/1953, lk 18.

¹³³ Teateid. – UR, nr 7/1966, lk 16.

käsitluses aja jooksul ei ole märgata.

Teekäija ja Usuränduri seisukohad kattuvad. Mõlemas on poleemikat teisiti arvavate kirikutega. Kohati on väljendused teravad.

Leian, et eraldi uurimist vajaks Eesti misjonäride tegevus ja mitte ainult Usuränduri materjale kasutades. Korralikku koondmaterjali pole praegu kuskilt võtta. Mitmest vabakoguduste misjonärist on väikese ülevaate kirjutanud Karin Hiiemaa,¹³⁴ kuid näiteks Aleksandra Libliku surmaaega ta ei tea (see on Usuränduris¹³⁵).

¹³⁴ Hiiemaa, Karin. Südame kutsel. Eesti misjonärid Aafrikas. Olion, Tallinn, 2000, lk 56–72.

¹³⁵ Lahkunuid mälestades. – UR, nr 2/1970, lk 12.

11. Eshatoloogia

11.1. Kristuse taastulek läheneb

Billy Graham „kuulutab otsekohe prohvetlikult, et meil on veel väga vähe armuaega järel“. Kõik jõud tuleb rakendada selleks, et inimesed tuleksid päästmisele. „Kõik, iga viimane pühasse sõtta!“¹ Jumala Poeg on tulemas tagasi, Jumala riik triumfeerib ja võimutseb. Usklikud on vähemuses maa peal, kuid võitval poolel.²

Richard Kaups kirjutab, et maailm on punasemaks ja segasemaks läinud. Uus moraal domineerib kristliku distsipliini asemel. „Tööd ei taheta ka enam teha, nii kujuneb kasvavast generatsioonist tööpõlgurite ja loodrite karvane kari, muutudes ohtlikuks ühiskonnale. ... Me aulootus on Issanda taastulek, kes taastab jumaliku korra pehastanud ja korruptiivse ning sassiläinud korra asemele.“³

Daniel Heinrich Mattson arvab, et Issanda valitsuse aeg ei ole kaugel. Poliitiline ebastabiilsus, sõjad ja sõjapsühhoos ning üldine usust taganemine on muutnud Issanda taastuleku ootuse usklike keskel aktuaalsemaks kui varem. Tema tulekut on takistanud Issanda soov, et äravalitud endid päästa laseksid, nende arv peab enne täis saama, kogudus vajab veel aega valmistumiseks ning maailma kurjuse ja Jumalast taganemise mõõt peab täis saama.⁴

Osvald Öunpuu kirjutab, et mis pühakirjas on öeldud käesoleva aja, Issanda teise tuleku ja maailma lõpu kohta, läheb kõik täide Jumala poolt kindlaksmääratud ajal ja tunnil. Midagi ei lähe kaotsi Jumala Sõnast.⁵

Teised autorid kirjutavad, et ükski võim ei saa takistada Jeesuse tulekut. Ta tuleb pika sammu ja suure rammuga ning loob jäädava rahu rahvastele.⁶ Inimkond tõttab ajaloo haripunkti poole. Võidujooks tähtede poole ennustab ajastu päikeseloojakut. Tulevik on tume. Aatomi kesköö ähvardab. Mässav planeet läheb vastu kohtule. Vaja on meeleparandust nagu Joonas-aegsel Niinevel.⁷

¹ (Kaups, Richard). Toimetaja nurk. – UR, nr 3/1953, lk 2.

² R.K. (Billy Grahami järgi). Suur lepitamine. – UR, nr 5/1964, lk 4.

³ (Kaups, Richard). Toimetajalt. – UR, nr 6–7/1971, lk 2.

⁴ Mattson, D.H. Aja täius. – UR, nr 6/1973, lk 6–7.

⁵ Öunpuu, Osvald. Kui nelipühapäev kätte tuli... – UR, nr 3/1976, lk 3.

⁶ Kaups, K. (Harold Proppe järgi). Iisrael ja Palestiina. – UR, nr 3/1960, lk 12.

⁷ Jarvis, Fred D. Baabülon, Pompeii, Niineve on läinud! Tänapäeval meil on patu suurlinnad! – UR, nr 1/1967, lk 4–5.

11.2. Iisraeli olukord ja Kristuse taastulek

Olulise tunnusena Kristuse taastulekust tuuakse Iisraeli olukord. Georg Proos kirjutab, et „juut on Jumala tunnikell ja see näitab meile, et aeg on ligi“.⁸ Autorita artikkel nimetab tunnusena Iisraeli majanduslikku arengut ja Jeesusesse uskuvate juutide arvu kasvu.⁹ Ilmar Kaevats küsib Lk 21,27.32 kohta, milline sugupõlv ei lõpe enne Jeesuse sõnade täitumist ja vastab: „Sugupõlv, kes siis elab, kui juudid saavad iseseisva riigi ja Jeruusalemm langeb juutide kätte.“¹⁰

1967. aasta Iisraeli–Araabia sõjast kirjutab Richard Kaups: „Meile usklitele ütleb see, et viimane tund on saabunud.“¹¹ Evald Mänd on pessimistlikum. Mitmed kristlased ennustasid, et on saabunud viimne aeg, sest „viigipuu pakatab“. Unustatakse, et sellega peaks kaasnema Kristuse tunnustamine Messiana. Midagi sellist pole näha. Võib-olla viib kaugem areng piibellikule perioodile vastu, kuid praegu pole seda märgata.¹²

Harry Eller kirjutab, et Jeruusalemm vallutati 1967. aastal juutide poolt ja Jeesuse ütluse kohaselt on siis paganate ajad täis. See kriipsutab alla meie ajastu tõsidust.¹³ Käsitledes Hs 38, kirjutab ta: „Siin me näeme prohveti kuulutust täitumas meie silmade ees. Ei ole kahtlust selles, et vaenlane, kes Iisraelile kallale tungib ja kes tuleb kõige kaugemast põhjast, on üks tänapäeva suurriikidest – Vene! ... Nagu me teame, Liibüa ja Etioopia on mõlemad Vene mõjupiirkonnas, küsimusmärk on ainult Pärsia (Iraan). Võime kindlusega Jumala Sõnale toetudes maailma sündmustest ette minna ja ütelda, et on vaid aja küsimus, et Iraan langeb täielikult Vene mõjupiirkonda.“¹⁴

Daniel Heinrich Mattson kirjutab, et kahjuks ei ole juudid veel vastuvõtlikud Kristuse evangeeliumile. Praegu on veel paganate aeg. Seejärel saab kogu Iisrael õndsaks. Jumal annab neile uue südame ja peseb nad puhtaks nende ülekohtust. See on olulisi tunnuseid lõpuaja sündmustikus. Rm 9–11 on võti Jumala plaani mõistmiseks Iisraeliga. „Kes püüab lahendada juutide probleemi

⁸ Proos, G. Issanda taevaminemisest ja taastulemisest – UR, nr 3/1961, lk 2.

⁹ Juutidest ja juudimisjonist. – UR, nr 5/1961, lk 5.

¹⁰ Kaevats, Ilmar. Issanda tagasitulek. – UR, nr 3/1981, lk 9.

¹¹ R.K. Palestiina Piibli ennustusis. – UR, nr 5/1967, lk 9.

¹² Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 6/1967, lk 8–9.

¹³ Eller, Harry. Praegusaja tõsidus. – UR, nr 4/1980, lk 10.

ilma selle kirjakohta, satub ummikusse. Üks haru sealt viib antisemitismi ja teine juutide eelistamisele, nagu see aastate eest sündis Nõukogude maal.“¹⁵

A.Tammeorg rõhutab, et nüüd on veel võimalik omandada Jumala lapse seisust, aga tuleb aeg, kus seda enam ei ole võimalik teha. Paganate arv saab täis ja Jumal pöördub jälle äravalitud Iisraeli rahva poole. Siis Püha Vaim ei tööta enam paganate seas.¹⁶

11.3. Kristuse taastuleku teised tunnused

1964. aastal toob Richard Kaups Kristuse tuleku tunnusena usulise madalseisu. Sellest tunnistavad tühjad kirikud, vähesed ärkamised, vaimulik passiivsus, ilmalikkus, patuelu, usuimede puudumine. Koduelus puudub palvetamine ja Piibli lugemine, pühapäeva pühitsemine. Kogudustes on hõõrumised, tülid ja lõhed. Inimesed kuuluvad vaid nimepidi mõnda uskkonda.¹⁷ Paljude poolt lubatakse viimsel ajal suuri ärkamisi ja vägevaid asju. UT räägib aga, et inimesed muutuvad uskmatuks ja jumalakartmatuks, tegutsevad eksitajad ja kurjad vaimud. Tulevad ka valeusundid – „muhamedi usk, mormonism, Jehoova tunnistajad, kristlik teadus, liberaalne usuteadus, uršanism jpt. Jeesus on neil moonutatud. ... Kurjade vaimude õpetusteks ja nende pooldajateks võime pidada: spiritismi, okultismi, kommunismi, nihilismi, anarhismi, militarismi ja diktaturismi.“¹⁸ 1976. aastal kirjutab ta taas usulisest olukorrast maailmas enne Jeesuse tulekut, kinnitades oma varasemaid seisukohti: „Kust võetakse selline õpetusealus, et enne Issanda taastulekut tulevad suured ärkamised ja vaimuliikumised, seda ma ei tea. Jeesus nii ei õpeta!“¹⁹

Kohandatud Oswald J.Smithi artikkel ütleb, et Kristus ei tule enne, kui evangeeliumi on kuulutatud kogu maailmale. Kirik teeb paljusid asju, mida pole kästud teha ja jätab tegemata selle, mida kästi. Pole ime, et Jeesus pole veel tulnud. Koguduse peamine olemasolu põhjus on haarata neid, kes evangeeliumi ei

¹⁴ Eller, Harry. Praegusaja tõsidus. – UR, nr 5/1980, lk 5.

¹⁵ Mattson, D.H. Iisrael lõppaja sündmustikus. – UR, nr 4/1983, lk 3–5.

¹⁶ Tammeorg, A. Ma otsisin Jehoovat. – UR, nr 4/1971, lk 7.

¹⁷ R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 3/1964, lk 12.

¹⁸ Ibid., UR, nr 4/1964, lk 5.

¹⁹ Kaups, R. Jeesuse taastulek ja teine nelipühi. – UR, nr 3/1976, lk 7.

ole kuulnud. Võime minna misjonärideks või misjonit toetada.²⁰

Kristuse tulekut ennustab ka loodus. Austraalia rannikul surevad hullunud kalad. „Kas see nähtus ei vihja Jeesuse ütlusele, et päikeses, kuus ja tähtedes on ennustusmärke ja et on nõutu olek mere kohina ja veevoogude pärast.“²¹

11.4. Lõpuaja sündmused ja Jumala kohus

M.G.Dametzi artiklis on sündmustik jaotatud kaheks. Pühade ülesvõtmisel Kristuses surnud ja kõik elusolevad usklikud kistakse üles teda õhus kohtama. See sündmus näib olevat maailmale nähtamatu. Suur viletsusaeg on kohtumõistmise periood maailmale, aga kogudus ei lähe sellest läbi. Kristuse auilmumine tuleb suure viletsusaja lõpul ja sellele järgneb tuhandeaastane rahuriik. Kristuse auilmumisel ilmub Kristus maailmale avalikult. Ta tuleb tagasi koos pühadega, et valitseda maad õigluses. Meie aja ja pühade äravõtmise vahel ei ole ühtki ettekuulutatud sündmuse täitumist. Meie ja Kristuse auilmumise vahel leiab aset 144 000 pitseerimine, antikristuse tõus, Babüloonia ehitus ja Harmagedooni sõda. Nende kahe Kristuse tulemise vaheaeg on seitsmeaastane suur viletsuseaeg, mida kirjeldavad Taanieli ja Ilmutuse raamatud.²²

Ilmar Kaevats kirjutab samuti, et Jeesuse teine tulek on kahes järgus. Esiteks tuleb ta oma kogudusele järele. Tulek on ootamatu. „Kui maailm näeb kaost pärast usklike äravõtmist, mil paljud inimesed on kadunud, autod ilma juhtideta, lennukid ilma pilootideta, ... siis maailm peab tunnistama: see oli tõsi, mida need, keda pidasime usuhullustajaiks, ütlesid Kristuse taastulemise kohta.“ Kui usklikud on maailmast ära võetud, siis maailm läheb läbi raskest viletsusajast. „Inimesed arvavad, et praegu on halb aeg, aga oodake, kui maailma sool – uuestisündinud usklikud – ära võetakse, siis ta alles muutub mädaks.“ Viletsusaja lõpul metsaline kogub rahvad sõdima Jumala ja Kristuse vastu Harmagedooni lahinguks. Nad piiravad Jeruusalemma, kuhu on metsalise eest varjunud 144 000 juuti, kes Jeesuse on Messiana vastu võtnud. Jeruusalemm vallutatakse, majad rüüstatakse, naised vägistatakse, pool linna võetakse vangi. Siis äkitselt ilmub Jeesus koos pühadega ja võitleb nende rahvaste vastu. Harmagedooni lahing lõpeb

²⁰ R.K. (Oswald J.Smithi järgi). Tähtsaim asi esimeseks. – UR, nr 2/1963, lk 2.

²¹ Teateid. – UR, nr 2/1962, lk 16.

²² Dametz, M.G. Pühade ülesvõtmine ja Jeesuse Kristuse auilmumine – UR, nr 1/1973, lk 8–9.

Issanda võiduga. Kristusevastane ja valeprohvet visatakse tulejärve ja saatan aheldatakse tuhandeks aastaks.²³

R.Talviste ütleb, et enne metsalise hävitustööd saabub Kristus, et viia omad ära. Tasub võidelda, et elada igavesti temaga, et valitseda temaga maa peal tuhat aastat.²⁴

Karl Kaups kirjutab, et Issanda auilmumise ja esimese ülestõusmise sündmustel on otsustav mõju kogu universumis ja loomariigis. Usklikud on siis Kristuse sarnased. Rahuriik, mille Kristus loob maa peale, moodustab kogu looduse, loomade ja koguduse ootuse eesmärgi. Maitstakse Kolgata risti ja lunastustöö täit vilja nagu enne langemist Eedenis.²⁵

A.Liipere kirjutab, et usklikud saavad esimese ülestõusmise osaliseks. Pasunahääle peale tõusevad esmalt üles Kristuses surnud. Kõik ei saa sellest osa. On neid, kes kistakse pilvedesse Issandale vastu. Juudid ja usklikud paganad tulevad tuhandeaastasesse rahuriiki, mille järel tuleb valge aujärje kohus, kus tegude järgi kohut mõistetakse. „Kui Piiblis on kirjutatud pühade kohta, et nemad ei lähe kohtu alla, siis saame võib-olla seal ainult pealtvaatajad olla, kui teistele kohut mõistetakse.“²⁶

Richard Kaups kirjutab, et kuigi karistamiseks on juba nüüd põhjust piisavalt, on Jumal õnneks pikameelne.²⁷ Taas tulles hävitab Issand saatanliku metsalise, antikristuse ja ilmamaa kuningate võimu ning nende tohutu armee, vabastab maa ja inimkonna pimeduse võimusest. Tema ette kogutakse kõik aruandmiseks, kohtumõistmiseks ja tasusaamiseks. Jeesuse kaasvalitsejad on metsaliseaegsed märtrid ja need, kel on osa esimesest ülestõusmisest. Jeruusalemm on pealinn. Riigi tegelased on püha rahvas. Linnade ülemad on ustavad. Kohtunikud on apostlid ja pühad. Selles riigis valitseb täielik kord, õigus ja õiglus, heaolu ja jumalikud õnnistused.²⁸

Bernhard Lige tsiteerib Mt 16,27 ja ütleb: „Lincolni mõrvaja, Jeesuse ristinaelutaja ja mu onu surmaja tasu on siis kurb. Meeleldi soovin endale ja teile,

²³ Kaevats, Ilmar. Tõesti, mina tulen varsti. – UR, nr 4/1979, lk 9.

²⁴ Talviste, R. Valguse laps. – UR, nr 4/1958, lk 9.

²⁵ Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – UR, nr 4/1959, lk 5.

²⁶ Liipere, A. Rõõmus päev. – UR, nr 4/1983, lk 9.

²⁷ (Kaups, Richard). Toimetajalt. Palvetamisest. – UR, nr 5/1972, lk 2.

²⁸ Kaups, R. Miks Jeesus peab tulema taas, ja valitsema maa peal? – UR, nr 5/1976, lk 8.

mu lugejad, sellist tasu, nagu on määratud neile, kellede nimed on Talle eluraamatus.²⁹

11.5. Valmisolek Kristuse taastulekuks

Üleskutseid valmistumiseks ja valmisolekuks on palju. Näiteks Karl Kaups hoiatab, et usklikud ei koormaks end ajalike asjadega ja ei leiaks end maha jäetud olevat. Siis on kõik kadunud.³⁰ Aleksandra Libliku arvates peaksime suurima innuga ootama oma Issanda ilmumist, et võiksime vihke kandes põlevate lampidega talle vastu rutata. Ainult see osa tööst, mis tuleproovi välja kannatab, jääb seisma igavesti.³¹ Billy Grahami arvates ei näita kiriku liikmeks olemine valmisolekut. Vaja on pattude kahetsemist, uussündi, Kristuse vastuvõtmist ja temale teadlikku pühendumist.³² Ainult initsiaalide all esinev autor ütleb, et valmisolek ülesvõtmiseks ei baseeru vaid päästmiskogemusele. Käitumine ja eluviisid Kristuse tuleku hetkel tagavad võidu. Jumala Sõnas antud esimese ülestõusmise standard on kõrgem, kui näeme seda tänapäeva koguduses.³³ Villi Vink kirjutab, et küsimus pole ainult maailma lõpus, vaid ka surmas. Üks neist võib kätte jõuda ja selleks tuleb olla valmis.³⁴ Harry Elleri arvates ei ilmu Kristus siis, kui hädad suureks lähevad, vaid siis, kui kogudus valmis on ja küsib, kas lugeja on valmis.³⁵ Daniel Heinrich Mattsoni sõnul paljud ei valmistu, vaid tunnevad huvi, palju neil veel aega on ja jäävad hiljaks.³⁶

11.6. Aja arvutamine

Kristuse taastuleku aja täpse määramisega Usuränduris ei tegelda. Billy Graham hoiatab selle ja kiirustavate otsuste eest, „nagu mõned prohvetlikud õpetajad tegid, kes pidasid Mussolinit antikristuseks ning teatavaid moodsa ajaloo sündmusi prohvetlike ennustuste täitumiseks“. Hs 37–39 põhjal kirjutab ta: „Paljud tõlgitsevad seda Piibli osa nõnda, et Iisrael on okkaks oma naabritele ning

²⁹ Lige, B. Mõtteid kalmistust. – UR, nr 4/1953, lk 13.

³⁰ Kaups, Karl. Uueks aastaks. – UR, nr 1/1953, lk 4.

³¹ Liblik, A. Misjoni sõpradele. – UR, nr 1/1953, lk 11.

³² Graham, Billy. Aegade tunnused. – UR, nr 4/1957, lk 4.

³³ H.S-g. Kas olete valvel? – UR, nr 4/1969, lk 5.

³⁴ Vink, V. Aeg on ligidal. – UR, nr 2/1973, lk 13.12.

³⁵ Eller, Harry. Ei ole hea, et inimene üksi on. – UR, nr 3/1974, lk 6.

³⁶ Mattson, D.H. Jõulumõtteid. – UR, nr 6/1976, lk 4.

teda kiusatakse meeleheiteni mitme rahva poolt. Viimane suur lahing leiab aset, kui põhjaarmee, mida paljud peavad Venemaaks, tuleb Lähis-Itta.“ Keegi ei tea, kas see aeg on kätte jõudnud, kuid aeg on valmimas.³⁷

Lootuses Kristuse peatsele tulekule esitatakse ometi ka konkreetseid vihjeid. Hendrik Kokamägi kirjutab igatsusest tema tuleku järele: „Issand, kas nüüd saabub see aasta, kus Sina au sees tagasi tuled, kus saatana ja patu võim murtakse ja uus aeg, õnnis rahuaeg inimsoole algab?“ Keegi norra kalamees Johanson tegi 1953. aasta kohta ennustusi ning seda aastat olevat püramiidide salapäraustes märkides näidatud.³⁸ Misjonoloog Ralph Winter ütles, et tema eesmärk on Jeesuse tagasituleku kiirustamine. Ja see päev tuleb väga varsti, usutavasti enne 2000. aastat.³⁹ Rõhutama peab, et mõlemad artiklid avaldavad lootust, mitte ei määra täpset aega.

11.7. Järeldusi

Usuränduri arusaamades domineerib mõte, et usklik peab olema valmis Kristuse taastulekuks. Aegade arvutamist Usurändur õigeks ei pea. Üheks oluliseks Kristuse tuleku lähenemise tunnuseks on Iisraeli olukord. Õpetus püsib ühtsena, mida näitab kasvõi see, et Daniel Heinrich Mattsoni üks teemakohane artikkel avaldati 13 aastat ja teine 23 aastat⁴⁰ pärast autori surma.

Käsitlusele annavad mõningast värvi artiklite kirjutamise ajal toimunud sündmused Lähis-Idas, suhtumine Nõukogude Liitu (Venemaasse) ja aastatuhandevahetuse lähenemine. Niisuguste näidete kasutamine muudab artiklid elavamaks, kuid samas ka aeguvaks.

Teekäija ja Usuränduri mõtteviisis ma erinevust ei märganud. Usuränduris lisas selle teema käsitlusele uusi võimalusi maailma poliitiline areng, eriti sündmustik Lähis-Idas.

³⁷ Graham, Billy. Aegade tunnused. – UR, nr 4/1957, lk 4.

³⁸ Kokamägi, H. Issand, kas nüüd? – UR, nr 1/1953, lk 6.

³⁹ Jeesuse tagasitulek. – UR, nr 1/1988, lk 2.

⁴⁰ Mattson, D.H. Aja täius. – UR, nr 6/1973, lk 6–7; Mattson, D.H. Iisrael lõppaja sündmustikus. – UR, nr 4/1983, lk 3–5.

Kokkuvõte

Ajakiri Usurändur (The Pilgrim) ilmub Torontos alates 1952. aastast. Esimesed kolm numbrit kandsid nime Teekäija Armuhääl (Pilgrims Voice of Grace). Ajakirja väljaandjaks on väliseesti baptistide katusorganisatsioon Estonian Baptist Convention of the World, mille eestikeelseteks vasteteks on olnud Ülemaailmne Eesti Baptisti Keskkoondis, Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkoondis ja Välis-Eesti Baptisti Liit.

Usurändur on üks nähtusi eesti baptismi ajaloos, usulises ajaloos, pagulusajaloos, ajakirjandusloos ja kultuuriloos ning sellepärast minu arvates väärt tähelepanu. Magistritöö eesmärgiks on tutvustada ajakirja mõtteviisi ja õpetust ajavahemikus 1952–1991, mil väliseesti ühiskonda tuleb käsitleda pagulastena. Töö põhineb eelkõige Usurändurist loetul. Kuna Usurändur peab end Eestis kuni 1940. aastani ilmunud ajakirja Teekäija järelkäijaks, on töös kahte ajakirja lühidalt võrreldud.

Magistritöös on käsitletud Usuränduri suhtumist poliitikasse, olukorda kodumaal ja paguluses ning teoloogilist õpetust järgmistes alajaotustes: õpetus Jumala Sõnast, õpetus Jumalast, kristoloogia, pneumatoloogia, soterioloogia, eklesioloogia ja eshatoloogia.

Usuränduri kodumaa-käsitus sõltub läände jõudnud sõnumitest, mille hulgas on ilmselt nii objektiivset teavet kui ka infomüra. Töö selle peatüki eesmärgiks ei ole teadete õigsuse kontroll, vaid ajakirja mõtteviisi esitamine.

Usurändur annab pildi väliseesti baptistide vaatest usulistele ja rahvuslikele küsimustele. Ajakirja huvi on kindlalt usuline, ilmaliku poliitika efektiivsus seatakse kahtluse alla.

Poliitilisi sündmusi ei jälgi Usurändur süstemaatiliselt. Ajakirja huvitavad kristlikud poliitikud. Sündmustele antakse enamasti hinnang uskliku inimese positsioonilt. Lähis-Ida sündmuste käsitus on Iisraeli-sõbralik. Kommunistlikus süsteemis ja mõtteviisis ajakiri midagi head ei näe.

Usuränduri jaoks on Piibel Jumala Sõna, autoriteet ja elujuhis. Teateid on ka Piibli tõlgetest ja levikust, sealhulgas eestikeelse 1968. aasta piiblitõlke kohta.

Usuränduri Jumala-käsitus on Kristuse-keskne. Kõige olulisemad on inimese ja Jumala suhted, millest lähtub ka Jumala omaduste vaatlemine. Oluline teema on armastus. Jumal on Looja ja tegutseb jätkuvalt. Ta on püha, kõikteadja, kõikvõimas ja kohtumõistja. Ta on tunnetatav ja leitav.

Usuränduri jaoks on Jeesus Piibli keskne isik ja sellest lähtub ajakirja kristoloogia. Jeesus on täiuslik Jumal ja täiuslik inimene. Eriti olulised on tema surm ja ülestõusmine. Jeesuse eesmärk on inimeste päästmine ja aitamine.

Pneumatoloogia käsitluses Usurändur tundeid tavaliselt ei väärtusta. Püha Vaim on isik ja mitte lihtsalt jõud. Ta kuulutab Kristust, tuletab meelde Jumala Sõna, annab kristlasele väe, austab Jumalat ja Kristust, tegutseb praktilises usuelus. Uussünd ja Püha Vaimuga ristimine (täitmine) on erinevad usulised kogemused, mis võivad toimuda üheaegselt. Vaimuga täitmist vajavad inimesed korduvalt. Keeltega rääkimine ei ole Vaimuga ristimise ainsaks tunnuseks. Pühitsust ei või jätta tagaplaanile, sest see võib kaasa tuua valevaimude poolt imiteeritud ristimise (täitmise) ja valevaimuanded. Haigete usutervendamine on vaimuliku töö loomulik osa, kuid kõik haiged ei tervene ega peagi tervenema, kära usutervendamiste ümber on ebasoovitav. Hinge päästmine on olulisem kui kehaline tervendamine.

Soterioloogia käsitluses iseloomustab Usurändur pattu inimese südame olukorrana, mitte mingi keelatud asjade nimekirja rikkumisena. Kõik inimesed vajavad päästmist Jeesuse läbi. Päästetud inimese elu muutub põhjalikult. Ettemääratuse küsimuses on ajakiri arminianistlikul seisukohal. Oluline on usk, tegude või sakramentide kaudu pääsemine ei ole võimalik.

Eklesioloogia käsitluses pooldab Usurändur kogudusetüüpi, mille liikmed on teadlikult usklikud. Ristimine ei ole uussünd ja püha õhtusöömaaeg ei vabasta pattudest, need väljendavad usklikus juba toimunud muutusi ja ei ole sakramendid. Lasteristimise suhtes on ajakiri eitaval seisukohal. Vaimulikud ei ole vahendajad inimese ja Jumala vahel. Kohalik kogudus peab olema iseseisev. Usklike ja koguduste koostöö on loomulik ja võib viia koguduste ühinemiseni. Ajakiri väärtustab pühitsuselu, palvet, evangelisatsiooni ja misjonit.

Eshatoloogia käsitluses domineerib Usuränduris mõte, et usklik peab olema valmis Kristuse tulekuks. Käsitlusele annavad värvi kirjutamise ajal

toimunud sündmused Lähis-Idas, suhtumine Nõukogude Liitu (Venemaasse) ja aastatuhandevahetuse lähenemine. Kristuse taastuleku aja arvutamine ei ole ajakirja arvates õige tegevus.

Kodumaa ja paguluse olukorra ning poliitika käsitlemisel on näha kaasa minemist sündmustikuga. Kui Teekäija sekkus harva ümbritseva elu nähtustesse, siis Usurändur ei ole apoliitiline ja selle ilmseks põhjuseks on kirjutajate pagulaseseisisus. Pneumatoloogia temaatika käsitlemisel on näha erinevate arusaamade olemasolu artiklite autorite vahel, kuid need ei muutu diskussiooni käigus. Soterioloogia ja eklesioloogia käsitlustes on poleemikat teiste kirikute arvamustega.

Usuränduri teoloogilisi teemasid käsitlevates artiklites ei ole märgata ajalist arengut. Seda ei ole näha ka võrdluses Teekäijaga. Ilmseks põhjuseks on, et toimetajad Richard Kaups ja Linda Reins ning olulisemad autorid olid 1944. aastaks väljakujunenud isiksused. Kirjutajatest Daniel Heinrich Mattson ja Evald Mänd olid mõnda aega Teekäija toimetajad, Karl Kaups ja Osvald Tärk selle aktiivsed autorid.

Ajakirja kõige suurema mahuga kirjutajad käsitletaval perioodil olid Richard Kaups, Karl Kaups, Evald Mänd, Kaljo Raid, Linda Reins, Osvald Tärk ja Aarand Roos. Kõik nad vääriskid isiksustena eraldi käsitlemist, kuid sellesse töösse see ei mahtunud. Eraldi uurimist vajaks eestlaste tegutsemine välismisjonis, mille kohta on lisaks Usurändurile kindlasti rikkalikku materjali misjonäre läkitanud ja toetanud organisatsioonidel ja kogudustel.

Usurändur on minu hinnangul hea ajakiri, sest on kajastanud stabiilselt oma väljaandjate vaateid, andnud operatiivset infot kogudustes toimuvast, edastanud uudiseid teistest maadest, ilmunud regulaarselt ning püsinud tänaseni. Ajakirja vaimulikud vaated võtaksin kokku kahe sõnaga – konservatiivne baptism.

Allikad ja kirjandus

1. Artiklid Teekäija Armuhäälest ja Usurändurist 1952–1991

10 aastat. – UR, nr 5/1954, lk 9.

A.E. Rahuldusallikas. – UR, nr 6/1954, lk 4.

A.U. Töötatud maale. – UR, nr 3/1958, lk 10–11.

Aastate vahetusel. – UR, nr 1/1957, lk 2.

Allik, A. Mõtteid kodumaalt lahkumise aastapäeval. – UR, nr 4/1972, lk 2.

Aunver, J. Piibli uustrükk ettevalmistamisel. – UR, nr 6/1956, lk 23.

Banks, Ethel Tulloch. Hingamine Jeesuses. – UR, nr 2/1958, lk 2.

Baptistid liikvel. – UR, nr 3/1961, lk 10–11.

Billy Graham Tallinnas. – UR, nr 6/1984, lk 16; UR, nr 1/1985, lk 15.

Bradford, Kermit. Mina olin hea kirikuliige. – UR, nr 4/1966, lk 7–8.

Bradnock, Wilfred. Neli tuhat tõlki tööl. – UR, nr 3/1966, lk 5.

Canterbury. – UR, nr 5/1959, lk 15.

Carrel, Alexis. Palve on vägi. – UR, nr 4/1975, lk 3–4.

Cliffe, Albert E. Iseenese vallutamine. – UR, nr 1/1960, lk 6.

Clifford–Vahtra, J. Mälestusi mu pöördumisest ja Harju suurest ärkamisest. –
UR, nr 2/1962, lk 7–9.

Cowan, G.M. Püha lehekülj misjoni teenistuses. – UR, nr 1/1966, lk 7–8.

Dametz, M.G. Pühade ülesvõtmine ja Jeesuse Kristuse auilmumine – UR, nr
1/1973, lk 8–9.

E.R.T. Issanda laud. – UR, nr 2/1981, lk 11.

Eenjärv, J. Kristus. – UR, nr 4/1971, lk 2.

Eenjärv, J. Ühendus. –UR, nr 3/1961, lk 6–7.

Eestlastest misjonäridest. – UR, nr 3/1968, lk 14.

Eller, Harry. Ei ole hea, et inimene üksi on. – UR, nr 3/1974, lk 5–6.

Eller, Harry. Minge kõike maailma. – UR, nr 1/1984, lk 42–43.

Eller, Harry. Praegusaja tõsidus. – UR, nr 4/1980, lk 10–11; nr 5/1980, lk 5–6.

Epp, Theodore H. Nimeta pattu patuks! – UR, nr 4/1978, lk 2.

Ernesaks, Gustav. Vaimulikust kirjandusest. – UR, nr 2/1961, lk 16.

Fehr, Hans. Sõna sai lihaks. – UR, nr 7–8/1967, lk 1.

Gee, Donald. Me tahame elu. – UR, nr 5/1957, lk 2.

Gibson, Beulah. Naistest Piiblis. – UR, nr 3/1980, lk 10.

Graham, Billy

Graham, Billy. Aegade tunnused. – UR, nr 4/1957, lk 3–4.

Graham, Billy. Kristus tuleb taas. – UR, nr 4/1963, lk 3–4.

Graham, B. Mida kui usklikud peame tegema? – UR, nr 3/1969, lk 2–3.

Graham, Billy. Nõuanded noortele usklikule. – UR, nr 3/1972, lk 11–12.

Graham, Billy. Minu vastus. – UR, nr 2/1978, lk 11.

H.S–g. Kas olete valvel? – UR, nr 4/1969, lk 5.

H.T. Sellest ei piisa. – UR, nr 1/1972, lk 6.

Haamer, H. Kaduvusest läbi. – UR, nr 6/1964, lk 3–4.

Hedlund, John. Halvad usklikud ja head inimesed. – UR, nr 5/1962, lk 2.

Heljula, Verner

Heljula, V. Minu igatsus. – UR, nr 6/1954, lk 19–20.

Heljula, V. Kuule Jumala kutset. – UR, nr 5/1955, lk 2.6.

Heljula, V. Mis Jeesus Kristus on teinud minule. – UR, nr 1/1956, lk 4.

Hjelm, C.G. Keelterääkimine tõlgendamisega. – UR, nr 6/1956, lk 17–18.

Hjelm, C.G. Prohvetid ja prohvetlikud kõnelemised. – UR, nr 3/1957, lk 7–8.

Hochmuth, Horst. Jõulud – muinasjutt või ime? – UR, nr 6–7/1968, lk 6.

Hommikueine Washingtonis. – UR, nr 4/1954, lk 8.

Honsalek, W.K. Kuninga teatavaks tegemine. – UR, nr 6/1980, lk 10–12.

Huhn, Otto von. Uurali ja Jäämere vahel. – UR, nr 5/1957, lk 10–12.

Hõbe, V. Kristliku elu tunnused. – UR, nr 3/1977, lk 8–9.

Härm, Gustav. Kas seadus või leping? – UR, nr 6/1972, lk 7.

Igavene elu ja kus seda leida. – UR, nr 2/1961, lk 2.

In memoriam. – UR, nr 4/1956, lk 12–13.

Jalakas, A. Juubeliaasta konverents Torontos. – UR, nr 5/1974, lk 11–13.

Jarvis, Fred D. Baabülon, Pompeii, Niineve on läinud! Tänapäeval meil on patu suurlinnad! – UR, nr 1/1967, lk 4–5.

Jeesuse kogudus Koreas. – UR, nr 4/1957, lk 9.

Jeesuse tagasitulek. – UR, nr 1/1988, lk 2.

J–n P–n. Elu ülim eesmärk. – UR, nr 7/1966, lk 2.

Jumala tegevus mustlaste hulgas. – UR, nr 1/1957, lk 6–7.

Jutl. Voldemar L.Korjus. – UR, nr 5/1961, lk 11.

Jutuajamine hiljuti kodumaalt saabunud õ. Elisabeth Viidikuga. – UR, nr 6/1957, lk 10–11.

Jutuajamine noortetöö üle Evald Mänd – Ain Kalmusega. – UR, nr 6/1958, lk 6–7.13.

Juubel. – UR, nr 5/1976, lk 2–3.

Juutidest ja juudimisjonist. – UR, nr 5/1961, lk 4–5.

K.L.M. Väär hinnang. – UR, nr 1/1971, lk 6.

Kaevats, Ilmar

Kaevats, I. Liiga hilja. – UR, nr 3/1965, lk 2–3.

Kaevats, Ilmar. Täis Vaimu. – UR, nr 3/1972, lk 7–8.

Kaevats, Ilmar. Uuestisünd. – UR, nr 3/1977, lk 6–7.

Kaevats, Ilmar. Püha Vaimuga ristimine. – UR, nr 3/1978, lk 5–6.

Kaevats, Ilmar. Tõesti, mina tulen varsti. – UR, nr 4/1979, lk 9–10.

Kaevats, Ilmar. Issanda tagasitulek. – UR, nr 3/1981, lk 8–9.

Kaevats, Ilmar. Jumala jõgi. – UR, nr 3/1984, lk 4–6.

Kaevats, Ilmar. Püha Vaim uskliku elus. – UR, nr 3/1986, lk 6–8.

Kaevats, Ilmar. Päästmise kindlus. – UR, nr 3/1989, lk 6–7.

Kaevats, Ilmar. Kristuse kogudus. – UR, nr 1/1990, lk 19–20.

Kahjulik õpetus. – UR, nr 5/1960, lk 11.

Kas haigus on patt? – UR, nr 5/1983, lk 10–11.

Kas põrgu on olemas? – UR, nr 3/1959, lk 2.

Kauemini ei tohi me vaikida. – UR, nr 5/1957, lk 8.

(**Kaups**, Asta). A.K. Avati Ridala uus palvela. – UR, nr 5/1988, lk 15.

Kaups, Karl

Kaups, Karl. Lehe ilmumisel. – TKAH, nr 1/1952, lk 3.

Kaups, K. Jumala vihmad kuivanud põllule. – TKAH, nr 1/1952, lk 6–7.13.

Kaups, Karl. Äratusmõtteid Rooma kirjas. – TKAH, nr 2/1952, lk 6–7; UR, nr 1/1953, lk 8–9; nr 2/1953, lk 8–9; nr 3/1953, lk 8–9; nr 1/1954, lk 4–6; nr 3/1954, lk 4–7; nr 5/1954, lk 4–6; nr 2/1955, lk 6–8; nr 3/1955, lk 4–6; nr 4/1955, lk 6–7; nr 6/1956, lk 14–15.22; nr 2/1957, lk 6–8; nr 4/1957, lk 5–6; nr 5/1957, lk 6–8; nr 2/1958, lk 6–7; nr 4/1958, lk 5–7; nr 5/1958, lk 5–6; nr 3/1959, lk 6–7; nr 4/1959, lk 4–5; nr 1/1960, lk 4–5; nr 3/1960, lk 7–8; nr 4/1960, lk 7–8; nr 5/1960, lk 10–11; nr 2/1961, lk 6–7; nr 5/1961, lk 5–6; nr 2/1962, lk 6–7; nr 3/1962, lk 10–11; nr 6/1962, lk 9–11; nr 2/1963, lk 6–7.

Vahitorn. – TKAH, nr 2/1952, lk 11–12; nr 3/1952, lk 14–15; UR, nr 1/1953, lk 10–11; nr 4/1953, lk 11–12.

Kaups, Karl. Uueks aastaks. – UR, nr 1/1953, lk 3–4.

Kaups, K. Ons juudid süüdi Jeesuse surmas? – UR, nr 2/1953, lk 5–6.13.
(P.Jasper'i järgi).

K.K. Jooni Ch.H.Spurgeoni elust. – UR, nr 2/1953, lk 12–13.

K.K. Julius Tammeriku kiri. – UR, nr 5/1953, lk 5–6; nr 1/1954, lk 8–9.

K.K. Jõulu mõttevilksatusi. – UR, nr 6/1953, lk 4–6.

K.K. Propaganda ja rahu. – UR, nr 1/1954, lk 9.

K.K. Märkmeid Palestiinast. – UR, nr 3/1954, lk 10–11. (Henry Strongi järgi).

Kaups, Karl. Valutava südamega. – UR, nr 4/1954, lk 13–14.

Kaups, K. In memoriam. President RAUD surnud. – UR, nr 4/1954, lk 14–15.

K.K. Vürst jutlustajate seas. – UR, nr 6/1954, lk 17–18.

K.K. Kogudused ja tegelased. – UR, nr 1/1955, lk 16–22.

K.K. Teie peate ülevalt sündima. – UR, nr 5/1955, lk 3–4.

Kaups, K. Usk ja tegu õnnistuse omandamisel. – UR, nr 3/1956, lk 4–5.7.

Kaups, K. Oma aja suurim jutlustaja. – UR, nr 3/1956, lk 6–7.

Kaups, Karl. Ülemaailmse Eesti Baptisti Keskkondise valimised. – UR, nr 5/1958, lk 16.

K.K. Pilte Aafrikast. – UR, nr 6/1958, lk 12.

Kaups, K. Iisrael ja Palestiina. – UR, nr 3/1960, lk 11–12. (Harold Proppe järgi).

K.K. Kongo tuulte pöörises. – UR, nr 6/1960, lk 12–13.

Kaups, K. Meie rahu. – UR, nr 7/1963, lk 7.

K.K. Uus–Guineast. – UR, nr 2/1968, lk 14–15.

K.K. Jeesus, meie eeskuju ka vaimugatäitmise asjus. – UR, nr 3/1968, lk 3–4 (tõlge).

K.K. Mida võlgneb kogudus oma vanemale. – UR, nr 4/1969, lk 7.

K.K. Ülestõusmise vägi. – UR, nr 2/1978, lk 7–8.

Kaups, K. Jeesus, pimeduseriigi vallutaja. – UR, nr 2/1983, lk 5–7.

Kaups, Peeter

Kaups, Peeter. Baptisti koguduse põhimõtted. – UR, nr 4/1984, lk 10–11.

P.K. Taimi Proosi juubel. – UR, nr 3/1990, lk 12.

P.K. Linda Reins 90-aastane. – UR, nr 6/1991, lk 14–15.

Kaups, Richard

Toimetaja nurk. – TKAH, nr 1/1952, lk 2.14.

R.K. Elu. – TKAH, nr 1/1952, lk 8. (Ralf Lutheri järgi).

R.K. Vaimumõõgaga Aafrikas. – TKAH, nr 1/1952, lk 11–12.

Toimetaja nurk. – TKAH, nr 2/1952, lk 2.

R.K. Palveelust. – TKAH, nr 2/1952, lk 3–4. (R.A.Torrey järgi).

Toimetaja nurk. – UR, nr 1/1953, lk 2.

Toimetaja nurk. – UR, nr 2/1953, lk 2.4.

R.K. Lunastav surm, ülestõusmine. – UR, nr 2/1953, lk 3–4.

Toimetaja nurk. – UR, nr 3/1953, lk 2.

R.K. USA president (Ike) astus ametisse. – UR, nr 3/1953, lk 7.

R.K. Igatsetud sadam. – UR, nr 4/1953, lk 3–4. (Boddy järgi).

R.K. Baptisti noored Rios. – UR, nr 6/1953, lk 19.

Toimetaja nurk. – UR, nr 1/1954, lk 2.

Kaups, Richard. Toimetaja nurk. – UR, nr 2/1954, lk 2.

R.K. Billy Graham Torontos. – UR, nr 2/1954, lk 5–7.

Toimetaja. – UR, nr 6/1954, esikaane sisekülg.

R.K. Jõulud – Jumala armastuse väljendus. – UR, nr 6/1954, lk 1.20.

Toimetajalt. – UR, nr 5/1957, lk 4.

Kaups, R. Auline tervekssaamine. – UR, nr 2/1958, lk 14.

Kaups, R. Tervenemine usu ja usupalvete läbi. – UR, nr 3/1958, lk 6–7.

Toimetaja. Kodu–Eestist saabunu jutustab. – UR, nr 3/1959, lk 9.

Toimetaja. Uue aasta soove. – UR, nr 1/1961, lk 2.

Toimetaja. Jõulud. – UR, nr 6/1961, lk 2.

R.K. Mis ma pean tegema, et päriksin igavese elu? – UR, nr 2/1962, lk 2.

R.K. Auline saladus. – UR, nr 5/1962, lk 3–4. (J.Penn Lewise järgi).

R.K. Muljeid Euroopa–matkalt. – UR, nr 5/1962, lk 11.14.

R.K. Tähtsaim asi esimeseks. – UR, nr 2/1963, lk 2. (Oswald J.Smithi järgi).

Kaups, R. Damoklese mõök. – UR, nr 5/1963, lk 2. (Billy Grahami järgi).

Toimetaja. Uueks aastaks. – UR, nr 1/1964, lk 2.

R.K. On Jumal sulle oluline? – UR, nr 2/1964, lk 2. (Billy Grahami järgi).

R.K. Maailma-ajastu lõpetuse tunnuseid. – UR, nr 3/1964, lk 11–12; nr 4/1964, lk 4–5; nr 1/1965, lk 6; nr 5/1965, lk 10–11; nr 6/1965, lk 9–10.

R.K. Suur lepitamine. – UR, nr 5/1964, lk 3–4. (Billy Grahami järgi).

R.K. Püha Vaimuga täitmine. – UR, nr 3/1965, lk 5–6.

R.K. Nähtused, mis esinesid Püha Vaimuga täitmisel. – UR, nr 4/1965, lk 6.

R.K. Kas lahutamine või isoleerimine? – UR, nr 5/1965, lk 2.

R.K. Ristiusu ja ärkamiste tulek Eestisse. – UR, nr 2/1966, lk 11–12.

Kaups, R. Pühast Vaimust ja ta tegevusest. – UR, nr 3/1967, lk 3.

R.K. Palestiina Piibli ennustusis. – UR, nr 5/1967, lk 8–10.

Kaups, R. Juubelikonverents. – UR, nr 3/1969, lk 4–5.

Täie südamega teenimine. – UR, nr 1/1970, lk 2.

Toimetajalt. – UR, nr 5/1971, lk 2–3.

Toimetajalt. – UR, nr 6–7/1971, lk 2.

Toimetajalt. Näärpäevast. – UR, nr 1/1972, lk 2.

Toimetajalt. Palvetamisest. – UR, nr 5/1972, lk 2.

Kaups, R. Vaimulik tervistamine. – UR, nr 3/1973, lk 10–11; nr 4/1973, lk 10–12.

- Kaups, R. Usust ja usulistest elamustest. – UR, nr 5/1973, lk 8–10.
- Kaups, R. Elamusi ja muljeid. – UR, nr 5/1973, lk 13.
- Kaups, R. Usust ja usulised elamused. – UR, nr 1/1974, lk 7–8.
- Kaups, R. Usu- ja pühitsuselu astmed. – UR, nr 2/1974, lk 9–10.
- Kaups, R. Pühitsus ja selle astmed. – UR, nr 3/1974, lk 8–9.
- Kaups, R. Uus armastuse käsk. – UR, nr 2/1975, lk 4–6.
- Kaups, R. Hinge ja vaimu pühitsus. – UR, nr 3/1975, lk 4–6.
- Kaups, R. Töötatud maa. – UR, nr 4/1975, lk 8–10.
- Kaups, R. Käesoleva aja kriisid ja maailma probleemid. – UR, nr 5/1975, lk 4–6.
- Jõulud ning aastalõpp. – UR, nr 6/1975, lk 2.
- Toimetajalt. – UR, nr 1/1976, lk 2.
- Kaups, R. Ennustusi Jeesusest ja ta kannatustest. – UR, nr 2/1976, lk 4–5.
- R.Kaups, R. Jeesuse taastulek ja teine nelipühi. – UR, nr 3/1976, lk 6–8.
- Kaups, R. Miks Jeesus peab tulema taas, ja valitsema maa peal? – UR, nr 5/1976, lk 7–8.
- Kaups, R. Uueks aastaks ja Eesti Vabariigi aastapäevaks. – UR, nr 1/1977, lk 2.
- Toimetajalt. Mineviku kilde. UR, nr 4/1977, lk 2.
- Kaups, R. Jeesuse neitsist süünd. – UR, nr 6/1977, lk 6–8.
- Kaups, R. Käige kui valguse lapsed. – UR, nr 1/1979, lk 6–8.
- Kirikute Maailmanõukogu. – UR, nr 1/1962, lk 13.
- Kirves**, Herbert. Pastor Edgar Toompuu kahekordne juubel. – UR, nr 2/1991, lk 14.
- Kodus kuri – mitte–tarvitav Jumala riigis. – UR, nr 5/1977, lk 9–10.
- Kohila kogudusest. – UR, nr 6/1985, lk 14–15.
- Kokamägi**, Hendrik
- Kokamägi, H. Kas sinu pärast. – TKAH, nr 1/1952, lk 5.
- Kokamägi, H. Suurim mure. – TKAH, nr 3/1952, lk 13.
- Kokamägi, H. Issand, kas nüüd? – UR, nr 1/1953, lk 6–7.
- Kokamägi, H. Jõulud, mida ootame. – UR, nr 6/1953, lk 2–3.
- Kokamägi, H. Nelipühiks – Jeruusalemma! – UR, nr 3/1954, lk 3.11.

Korjus, Voldemar. Ühe vana võitleja mälestusi. – UR, nr 2/1953, lk 9–10; nr 2/1958, lk 11–12.

Kristlik tunnistus aeglustab punaste ateistlikku sundi. – UR, nr 4/1962, lk 4.

Kristus juhib, aga saatan sunnib! – UR, nr 5/1973, lk 2.

Kuhlman, Kathryn. Usk täis Jumala usaldust. – UR, nr 3/1986, lk 2.

Kui ta tuli – kui ta tuleb. – UR, nr 6/1961, lk 3.

Kõpp, E. Meenutusi Ervin Roos'i 70–ndal sünnipäeval. – UR, nr 2/1979, lk 12.

L.U. Süükompleksid. – UR, nr 2/1965, lk 4–6. (Dr Tournier järgi).

L.U. Üks maailm ja üks misjon. – UR, nr 4/1961, lk 7.

Lagergren, David. Kas haigus on patu karistuseks? – UR, nr 1/1985, lk 11.

Lahkunuid mälestades. – UR, nr 2/1970, lk 11–13.

Liblik, A. Misjoni sõpradele. – UR, nr 1/1953, lk 11.

Lige, Bernhard

Lige, B. Mõtteid kalmistust. – UR, nr 4/1953, lk 13.

Lige, Bernhard. Jumalakartus. – UR, nr 2/1975, lk 7–8.

Lige, Bernhard. Kuningriigi pärijad. – UR, nr 2/1963, lk 5–6.

Liipere, A. Rõõmus päev. – UR, nr 4/1983, lk 8–10.

Maailm on Jumalast praegu maha jäetud. – UR, nr 1/1977, lk 9–10.

Malone, Tom. Usk või tunne. – UR, nr 3/1957, lk 2.

Mangs, Frank. Uuenemine. – UR, nr 1/1983, lk 8.

Mangs, Frank. Issand ootab sinult midagi. – UR, nr 1/1986, lk 2.4.

Mangs, Frank. Osadus. – UR, nr 4/1989, lk 9–11; nr 5/1989, lk 10–11; nr 2/1990, lk 12–13.

Manley, Jack. Nimi üle kõigi nimede. – UR, nr 2/1980, lk 9–10.

Markna, K. Usukilp. – UR, nr 4/1961, lk 4–5.

Mattson, Daniel Heinrich

Mattson, D.H. Mõõga tarvitamisest. – UR, nr 2/1960, lk 3–5.

Mattson, D.H. Vaimuristimine. – UR, nr 4/1970, lk 3–4.

Matson, H.D. Kuidas saada vaimuristimise? – UR, nr 5/1972, lk 7–8.

Mattson, D.H. Aja täius. – UR, nr 6/1973, lk 6–7.
Mattson, D.H. Kristuse vere vägi. – UR, nr 2/1974, lk 6.12.
Mattson, H.D. Pind venna silmas. – UR, nr 4/1974, lk 3–4.
Mattson, D.H. Jõulumõtteid. – UR, nr 6/1976, lk 3–4.
Mattson, D.H. Ürgkristlikke jõuallikaid. – UR, nr 3/1982, lk 3–4.
Mattson, D.H. Iisrael lõppaja sündmustikus. – UR, nr 4/1983, lk 3–5.
Mattson, D.H. Taanieli palve. – UR, nr 1/1986, lk 5–7.
Mattson, D.H. Vaimuga ristimine – kogemus meie aja jaoks. – UR, nr 3/1987, lk 4–5.

McAllister, R.E. Kas Vaimu anded ja ilmutused on sajaprotsendiliselt üleloomulikud? – UR, nr 4/1957, lk 7.

Medri, Kalle. Uue elu alged – uuestisünd. – UR, nr 1/1987, lk 10–12.

Meriloo, Ülo. Tervitusi Kodu-Eestist! – UR, nr 3/1989, lk 14–15.

Mida tähendab usk jumalikku tervistumisse meile tänapäev? – UR, nr 1/1958, lk 11.

Miks on Iisrael nii tähtis? – UR, nr 5/1980, lk 13.

Misjoni väljadelt. – UR, nr 2/1963, lk 14.

Misjonikirjad. – UR, nr 7/1958, lk 14–15.

Misjonipõldudelt. – UR, nr 2/1962, lk 11–12.

Misjoniväljadelt. – UR, nr 5/1964, lk 10–11.

Muul, V. Tõeline usk toob pahandusi ja kannatusi. – UR, nr 4/1963, lk 6–7.

Muul, Valdur. Kas oleme oma ülesande väärilised? – UR, nr 1/1965, lk 3–4.

Mänd, Evald

Mänd, Evald. Tundmatu karjane. – TKAH, nr 3/1952, lk 9–10.12.

Mänd, Evald. Lahing laenatud mõõgaga. – UR, nr 2/1953, lk 10–11.

Mänd, Evald. Mõistusega armastamine ja südamega mõtlemine. – UR, nr 3/1953, lk 4–5.13.

Mänd, Evald. Kuidas Jumalat tunnetada? – UR, nr 5/1953, lk 3–4.

E.M. Noorte suvilaagrist. – UR, nr 5/1953, lk 13.

E.M. Karl Kaups 65–aastane. – UR, nr 1/1954, lk 13.16.

Mänd, E. Pagulane ja usk. – UR, nr 2/1954, lk 9–10.

- Mänd, Evald. Baptismi panus Eesti usuelus. – UR, nr 1/1955, lk 7–8.
- Mänd, E. Tee unelmate maale. – UR, nr 4/1955, lk 4–5.
- E.M. Usuelust Venemaal. – UR, nr 6/1955, lk 19–21.
- Mänd, Evald. Vastamata palved. – UR, nr 1/1956, lk 7–8.
- Mänd, Evald. Lunastus. – UR, nr 2/1956, lk 6–7.13.
- Mänd, Evald. Oma laevaga. – UR, nr 1/1959, lk 9–10.
- Mänd, Evald. Vaimulikke vaatlusi. – UR, nr 2/1967, lk 8–9; nr 5/1967, lk 6–7; nr 6/1967, lk 8–9; nr 1/1968, lk 9–10; nr 3/1969, lk 9–10; nr 4/1969, lk 8–9; nr 5/1969, lk 10–11; nr 5/1971, lk 6–7; nr 6/1972, lk 9–11.
- Mänd, Evald. Hobuste kellad ja templi potid. – UR, nr 3/1967, lk 4–5.
- Mänd, E. Juta Borg. – UR, nr 5/1967, lk 14–15.
- Mänd, Evald. Jüngrite valik. – UR, nr 2/1972, lk 9–10.
- Mänd, E. Olge moodsad! – UR, nr 3/1976, lk 9–11.
- Mänd, Evald. Richard Kaups 80-aastane. – UR, nr 6/1977, lk 14.
- Mänd, Evald. Kristliku koguduse süünd ja kujunemisaastad. – UR, nr 5/1979, lk 6–9.
- Mänd, Evald. Mõtteid baptistide pärandist. – UR, nr 4/1980, lk 4–6.
- Märkmeid Indoneesiast. – UR, nr 5/1968, lk 15.
- Müller**, Georg. Tõeline usk. – UR, nr 2/1974, lk 7–8.
- Müller**, Wolfgang. Mis on inimene? – UR, nr 6–7/1968, lk 8–9.
- N.Venes ja Eestis ollakse väga kurjad kahele mehele. – UR, nr 1/1976, lk 13.
- Naistest Pauluse kirjades – UR, nr 3/1988, lk 11–12.
- Narramore**, Clyde. Miks psühholoog usub Piiblit? – UR, nr 3/1961, lk 8–9.
- Neitsist süünd. – UR, nr 6/1972, lk 8.
- Oengo**, H. Armastus. – UR, nr 2/1958, lk 3–4.
- Olge oma isade väärilised! – UR, nr 1/1972, lk 3–6.
- Olsen**, N. Puhastav tuli. – UR, nr 3/1975, lk 12.
- Osterhaus**, Cyrus. Issand, õpeta meid palvetama! – UR, nr 4/1977, lk 11.
- P.P. Kes on kristlane? – UR, nr 5/1967, lk 2. (Osvald Smithi järgi).
- Paltz**, E. John Bunyan. – UR, nr 4/1962, lk 7–8.

Palvetav president. – UR, nr 2/1958, lk 9.

Patt ja pattude andeksandmine. – UR, 5/1954, lk 2–3.

Peaminister Diefenbaker tervitab baptistlikku noorust. – UR, nr 2/1958, lk 9.

Penn Lewis. Vahe sõnade ja elu vahel. – UR, nr 1/1965, lk 7.

Pethrus, Lewi. Vaimu ristimise omamisest. – UR, nr 6/1956, lk 16.

Pihel, Vambola. Jõud palvekätes. UR, nr 2/1960, lk 2.

Piibli tõlgetest ja uuest eesti Piiblist. – UR, nr 1/1973, lk 13.

Piibli tõlkimisest. – UR, nr 1/1958, lk 15–16.

Piibli uus tõlge 1958. a. – UR, nr 3/1956, lk 13.

Piiblid Venemaale. – UR, nr 7/1957, lk 8.

Piiblit ostmas. – UR, nr 6/1957, lk 11.

P–n, Jaan. Kaks vaimset koondist maa peal. – UR, nr 4/1967, lk 8–9.

Pilli, Toivo. Robert Võsu – 75. – UR, nr 4/1989, lk 14–15.

Powell, Ivor. Meie suurim vajadus. – UR, nr 1/1958, lk 6–7.

Presidendi kõnest. – UR, nr 1/1962, lk 13.

Proos, Artur

Proos, A. Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkooondise koosolek. – UR, nr 1/1961, lk 9.

Proos, Artur. Jutlustaja Daniel Heinrich Mattson'it mälestades. – UR, nr 1/1961, lk 12.

Proos, Artur. Sest aeg on otsida Jehoovat. – UR, nr 1/1978, lk 3–4.

Proos, Artur. Eesti baptistide tööst ja tegevusest võõrsil. – UR, nr 4/1980, lk 3–4.

Proos, G. Issanda taevaminemisest ja taastulemisest – UR, nr 3/1961, lk 2.

Puudev päev – UR, nr 1/1971, lk 7.

Puusaag, Jüri

Puusaag, J. Eduka usuelu saladus. – UR, nr 4/1990, lk 3–4.

Puusaag, J. Tõeline valgus. – UR, nr 6/1990, lk 3–4.

Puusaag, Jüri. Usus või nägemises? – UR, nr 1/1991, lk 3–5.

Puusaag, Jüri. Aktiviseeriv vaim. – UR, nr 3/1991, lk 3–5.

Põldmaa, K. Esimene Eesti välismisjonär. – UR, nr 4/1980, lk 2.

Põrgu – mis see on? – UR, nr 5/1976, lk 6.

Püha Vaim. – UR, nr 3/1987, lk 3; nr 4/1987, lk 5–6; nr 5/1987, lk 6–7.

Rahvusvaheline piiblilugemise ring. – UR, nr 2/1957, lk 2.8.

Raid, Kaljo

Raid, Kaljo. Jumala Sõna inglise keeles. – UR, nr 3/1953, lk 10–11.

K.R. Teadlane ja imetähed. – UR, nr 5/1955, lk 4–5 (tõlge).

Raid, Kaljo. Õigus ja õigeksmõistmine. – UR, nr 2/1956, lk 3–4.12.

Raid, Kaljo. Õndsakstegev usk. – UR, nr 2/1957, lk 3–4.8.

Raid, Kaljo. Hingamine Jeesuses. – UR, nr 5/1957, lk 5; nr 6/1957, lk 3–5; nr 1/1958, lk 10–11.

Raid, K. Richard Kaups 60-aastane. – UR, nr 1/1958, lk 9.

Raid, Kaljo. Mõtletaja Jumal. – UR, nr 2/1958, lk 4–5.

Raid, Kaljo. Sõnum nelipühist ja nelipühi sõnum. – UR, nr 5/1958, lk 3–5.

Raid, Kaljo. Armastuse Jumala suur and väikesele maailmale. – UR, nr 7/1958, lk 3–5.

Raid, Kaljo. Kõikvõimas aeg. – UR, nr 1/1959, lk 3.6.

Raid, Kaljo. Mööduv ja igavikuline. – UR, nr 1/1962, lk 3–4.

K.R. Kevadtuuled riigi- ning suurkirikutes. – UR, nr 4/1962, lk 8.12.

Raid, Kaljo. Teie peate uuesti sündima. – UR, nr 3/1963, lk 4–5.

Raid, Kaljo. Piibel – kuuskümmend kuus raamatut, üks autor. – UR, nr 3/1966, lk 3–5.

Raid, Kaljo. Neljas Moosese raamat – kolm ülesvõtet kõrberändureist. – UR, nr 4/1967, lk 6–7.

Raid, K. Õigus rahva relvana. – UR, nr 4/1969, lk 2–3.

Raid, K. Sõim, rist ja haud. – UR, nr 2/1971, lk 5–6.

Raid, Kaljo. Eesti usk. – UR, nr 4/1971, lk 3–4.

Raid, Kaljo. Jumal meie poolt. – UR, nr 4/1972, lk 3–4.

Raid, Kaljo. Oma keelemurre. – UR, nr 3/1973, lk 2.

Raid, K. Mispärast te mõtlete paha? – UR, nr 5/1973, lk 7–8.

Raid, Kaljo. ... on Pühast Vaimust! – UR, nr 6/1975, lk 3–4.

K.R. Jeesus Kristus. – UR, nr 6/1975, lk 4–5.

Raid, K. Jumalalapse nimi ja seisus. – UR, nr 4/1976, lk 3–4.
Raid, Kaljo. Valvakem! – UR, nr 5/1976, lk 3–4.
Raid, K. E.Mänd – A.Kalmus 70-aastane. – UR, nr 5/1976, lk 12–13.
Raid, K. Jeesuse süünd ja Püha Vaimu täitmine. – UR, nr 6/1976, lk 4–5.
Raid, K. Kas inimene elab pärast surma? – UR, nr 5/1977, lk 3–4.
Raid, K. Kolm P-ga palvet. – UR, nr 5/1978, lk 3.
Raid, K. Valatud veri. – UR, nr 2/1979, lk 3.
K.R. Harry Eller 60-aastane. – UR, nr 3/1981, lk 12.
Raid, K. Välis-Eesti külv. – UR, nr 1/1984, lk 38–40.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 5/1985, lk 9.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 2/1986, lk 8.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 4/1986, lk 8–9.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1987, lk 8–9.
Raid, K. Püha Vaim Galaatlaste kirjas. – UR, nr 3/1988, lk 3–4.
Raid, K. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1988, lk 9–10.
K.R. Peeter Kaups pensionile. – UR, nr 5/1988, lk 12.
Raid, Kaljo. Jõulumõtisklus. – UR, nr 6/1988, lk 8–9.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 1/1989, lk 9–10.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 2/1989, lk 8–9.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1990, lk 9–10.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 3/1991, lk 8–9.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 5/1991, lk 8–10.
Raid, Kaljo. Vaatlusi ja võimalusi. – UR, nr 6/1991, lk 8–10.
Raid, K. Lahkunut mälestades. – UR, nr 6/1991, lk 15.

Raud, Ed. Leitud Jumalast. – UR, nr 1/1963, lk 6–8.

Raud, Õ. Jumala armastus. – UR, nr 3/1973, lk 5.

(**Reins**, Linda). L.R. Välismisjonist. – UR, nr 4/1968, lk 14.

(**Reins**, Linda). L.R. Lahkunuid mälestades. – UR, nr 2/1978, lk 12–13.

Roos, Aarand

Roos, Aarand. Kas peab kirikus käima? – UR, nr 6/1978, lk 10–11.

Roos, Aarand. Jumala arm – enesestmõistetavus? – UR, nr 6/1979, lk 6–7.

Roos, Aarand. Maa ja taeva kodakondsed. – UR, nr 1/1981, lk 7–8.

Roos, Aarand. „Issameie“ ja „Meie Isa“. – UR, nr 5/1981, lk 7–8.

Roos, Aarand. Ja sõna pandi kirja. – UR, nr 2/1982, lk 6–7.

Roos, Aarand. Rikastumisest. – UR, nr 4/1982, lk 3–5.

Roos, Aarand. Taeva sõjavägi. – UR, nr 6/1983, lk 5–7.

Roos, Aarand. Vaimulik kodu. – UR, nr 1/1986, lk 7–8.

Roos, Aarand. Ja õed tunnistavad – UR, nr 2/1988, lk 5–7.

Roos, Aarand. Pea kinni, mis sul on! – UR, nr 4/1988, lk 6–8.

Roos, Aarand. Uus algus. – UR, nr 1/1989, lk 5–7.

Roos, Aarand. Pakkumine. – UR, nr 6/1990, lk 6–8.

Roos, Aarand. Ühendamine. – UR, nr 1/1991, lk 10–11.

Roos, Aarand. Kojumine, kojutulek. – UR, nr 6/1991, lk 6–8.

Roos, E. Piibli tõlkimisest ja Uue Testamendi levitamisest. – UR, nr 7/1958,
tagakaas.

Roosimaa, Peeter. Eesti Jutlustajate Seminar. – UR, nr 1/1990, lk 10.

Saime uue eestikeelse Piibli. – UR, nr 4/1969, lk 13.

Sirotkin, Esther

Sirotkin, E. Säravate tähtede maalt. – UR, nr 2/1953, lk 7.

Sirotkin, Esther. Viimane reis Eesti passiga. – UR, nr 2/1957, lk 9–10.

Sirotkin, Ester. Kiri misjoniväljalt. – UR, nr 4/1962, lk 13.

Misjonär Esther Sirotkin kirjutab. – UR, nr 5/ 1962, lk 8.

Sirotkin, Esther. Jõulud Eritreas. – UR, nr 6/1962, lk 14.

Smith, Oswald J.

Smith, Oswald J. Võtmehoidja. – UR, nr 4/1955, lk 3.13.

Smith, Oswald J. Püha Vaim. – UR, nr 5/1955, lk 5–6.

Smith, Oswald J. Püha Vaimu täitmisest. – UR, nr 6/1955, lk 2–3.7.

Smith, Oswald J. Alistumine. – UR, nr 1/1956, lk 3–4.

Smith, Oswald J. Usk. – UR, nr 2/1956, lk 5.

Smith, Oswald J. Vaimu täitmise eesmärk. – UR, nr 4/1956, lk 3–4.

Smith, Oswald J. Vaimu täitmise tõend. – UR, nr 5/1956, lk 6–7.

- Smith, Oswald J. Usust – väe elamusse. – UR, nr 1/1957, lk 3–4.
- Smith, Oswald J. Peame levitama evangeeliumi. – UR, nr 6/1963, lk 3–4.
- Sollerman**, Erik. Juudi ajaloo käsitus. – UR, nr 6/1983, lk 9–10.
- Spurgeon**. Kristuse sünnipäev. –UR, nr 6/1953, lk 1.
- Strutz**, Eric. Reis Eestisse 1956. a. kevadel. – UR, nr 5/1956, lk 13–14.
- Suur Ameerika baptistide konverents. – UR, nr 5/1964, lk 8.
- Suurte tunnistusi. – UR, nr 3/1956, lk 2.
- Sõnum eestpalujatele ja haigetele. – UR, nr 2/1959, lk 7.
- Sõnumeid kristlikust maailmast. – UR, nr 6/1957, lk 5–6.11.
- Sõnumeid vendadelt. – UR, nr 6/1954, lk 22–23.
- Sälg**, H. Usuteest. – UR, nr 4/1968, lk 5–7.
- Süld**, Henry. Elav ja tõeline Jumal. – UR, nr 1/1989, lk 10–13; nr 3/1989, lk 13–14.
- Süld**, Henry. Peaasi uskliku isiklikus elus. – UR, nr 2/1991, lk 6–8.
- Tall**, Johannes. Valmisolek vaimulikuks võitluseks. – UR, nr 2/1990, lk 5–8.
- Tall**, Johannes. Peaasi ühiskondlikus elus. – UR, nr 1/1991, lk 5–8.
- Talviste**, R. Valguse laps. – UR, nr 4/1958, lk 9.
- Tammeorg**, A. Ma otsisin Jehoovat. – UR, nr 4/1971, lk 7.
- Tammerik**, J. Ununematuid elamusi eluteel. – UR, nr 6/1957, lk 7–8.
- Tammerik**, J. Rõõmsad matused. – UR, nr 1/1958, lk 4–5.
- Tammerik**, J. Unustamatuid elamusi eluteel. – UR, nr 3/1958, lk 7–9.
- Tammerik**, J. Ununemata elamused usuteel. – UR, nr 4/1960, lk 11–12.
- Teateid. – TKAH, nr 1/1952, lk 15–16; nr 2/1952, lk 14–15; nr 3/1952, lk 18–20; UR, nr 1/1953, lk 15–16; nr 3/1953, lk 15–16; nr 4/1953, lk 14–16; nr 5/1953, lk 14–16; nr 6/1953, lk 20; nr 2/1954, lk 15–16; nr 6/1954, lk 23–24; nr 3/1955, lk 15–16; nr 1/1956, lk 15–16; nr 3/1956, lk 14–16; nr 4/1956, lk 14–16; nr 4/1957, lk 14–16; nr 7/1957, lk 16; nr 2/1958, lk 15–16; nr 4/1958, lk 16; nr 2/1959, lk 15–16; nr 5/1959, lk 16; nr 1/1960, lk 14–16; nr 2/1960, lk 13–16; nr 4/1960, lk 15–16; nr 5/1960, lk 15–16; nr 3/1961, lk 15–16; nr 4/1961, lk 15–16; nr 5/1961, lk 14–16; nr 2/1962, lk

14–16; nr 2/1963, lk 15–16; nr 3/1963, lk 15–16; nr 2/1964, lk 15–16; nr 5/1964, lk 15–16; nr 6/1964, lk 14–16; nr 1/1965, lk 14–16; nr 3/1965, lk 15–16; nr 5/1965, lk 15–16; nr 3/1966, lk 15–16; nr 6/1966, lk 15–16; nr 7/1966, lk 15–16; nr 6/1967, lk 15–16; nr 4/1968, lk 15–16; nr 5/1971, lk 15–16; nr 2/1973, lk 14–16; nr 4/1974, lk 14–16; nr 5/1975, lk 14–16; nr 6/1975, lk 12–13; nr 3/1976, lk 15–16; nr 5/1976, lk 15–16; nr 3/1978, lk 15–16; nr 2/1985, lk 15–16.

Tervitusi ja soove. – TKAH, nr 1/1952, lk 4.

Toom, Tarmo. Tasadus. – UR, nr 3/1991, lk 9–11.

Toompuu, Edgar

Toompuu, E. Maa peal rahu... – UR, nr 1/1953, lk 5.9.

Toompuu, E. Mida Jumal ei saa teha. – UR, nr 1/1970, lk 5–6.

Toompuu, Edgar. Tõeteri sõnasalvest. – UR, nr 3/1975, lk 2; nr 6/1976, lk 5–6; nr 1/1977, lk 6–7; nr 6/1977, lk 12–13; nr 5/1978, lk 2; nr 6/1978, lk 8; nr 3/1979, lk 7; nr 2/1980, lk 5; nr 6/1981, lk 7–8; nr 2/1982, lk 5–6; nr 2/1983, lk 8–9; nr 1/1984, lk 25–26; nr 3/1984, lk 6–7; nr 3/1988, lk 4–5; nr 6/1990, lk 5–6; nr 5/1991, lk 12.

Toompuu, Edgar. Austus koguduses. – UR, nr 6/1979, lk 9–10.

Toompuu, E. Jeesus – nähtamatu Jumala kuju. – UR, nr 4/1980, lk 9–10.

Toompuu, E. Jumala kohus. – UR, nr 3/1990, lk 5–6.

Torrey, R.A. Püha Vaimu isiksus. – UR, nr 3/1961, lk 3–6.

Tozer, A.W. Kartus Püha Vaimu ees... – UR, nr 2/1958, lk 7–8.

(**Truu**, Juhan). Õp. Juhan Truu kiri Aafrikast. – UR, nr 6/1953, lk 18.20.

Tubala, Priidu. Jeesuse palveelu ja võit. – UR, nr 1/1960, lk 7.

Tunks, George P. Kuuluta evangeeliumi! – UR, nr 5/1977, lk 7.

Turve, Alfred. Mälestuseks. – UR, nr 5/1954, lk 14–15.

Tõde Jumala kohta. – UR, nr 2/1968, lk 3–4.

Tökke, Erich

Tökke, Erich. Issanda teedel. – UR, nr 4/1954, lk 3.5.

Tökke, E. Tule nüüd! – UR, nr 2/1970, lk 5.

Tökke E. Tee, töötus ja elu. – UR, nr 1/1976, lk 5.

Törnberg, A. Jumalast juhitud. – UR, nr 6/1954, lk 20.

Tärk, Osvald

O.T. Puhtad sõna pärast. – UR, nr 3/1973, lk 3–5.

O.T. Jumala tempel. – UR, nr 2/1974, lk 3–5.

O.T. Jeesuse suhtumine kodusse. – UR, nr 3/1974, lk 3–5.

O.T. Uuendatud elu. – UR, nr 5/1974, lk 2.

O.T. Veel täiuslikumaks. – UR, nr 1/1975, lk 3–5.

O.T. Vabaduse käsk. – UR, nr 5/1976, lk 4–5.

O.T. Uue aasta tee. – UR, nr 1/1977, lk 3–5.

O.T. Nelikümmend päeva. – UR, nr 2/1978, lk 8–9.

O.T. Murede õige koht. – UR, nr 4/1978, lk 3–4.

O.T. Sõna ristist. – UR, nr 2/1981, lk 3–5.

O.T. Usk ja haigused. – UR, nr 5/1982, lk 3–4; nr 6/1982, lk 9–10; nr 1/1983, lk 6–7; nr 2/1983, lk 11–12; nr 3/1983, lk 7–8.

O.T. Baptismi põhimõtted. – UR, nr 1/1984, lk 22–25.

O.T. Et ma tunneksin ära Tema. – UR, nr 2/1985, lk 3–4.

O.T. Täiuslikkusest. – UR, nr 3/1986, lk 3–5.

Tärk, O. Uuestisünd. – UR, nr 3/1989, lk 3–5; nr 4/1989, lk 4–5.

O.T. Väärtused, mis nõuavad me tähelepanu. – UR, nr 4/1991, lk 3–4.

Ubakivi, Agu. Uuestisünd Billy Graham'i äratuskoosolekul Torontos. – UR, nr 7/1957, lk 5–6.

Usuelust N.Liidus. – TKAH, nr 2/1952, lk 16.

„Usuränduri“ asjus. – UR, nr 7/1963, lk 16.

Usurändurist. – UR, nr 4/1963, lk 16.

Usus lubaduse andmine. – UR, nr 2/1976, lk 10.

Uusman, P. Issand, õpeta meid palvetama. – UR, nr 1/1968, lk 5–7.

V.N. Herbert Kirves 65–aastane. – UR, nr 4/1991, lk 14.

Vaikla, Karl

Vaikla, Karl. Üks samm edasi usuteel. – UR, nr 2/1979, lk 5.

Vaikla, K. Patt luurab meid. – UR, nr 4/1981, lk 10–11.

Vaikla, K. Ränduri mõtisklusi. – UR, nr 4/1991, lk 13.

Vaikla, K. Ränduri mõtisklusi. – UR, nr 6/1991, lk 13.

Vaimulikust maailmast. – UR, nr 1/1991, lk 15.

Vana Testament abistab maailmaruumi uurijaid. – UR, nr 2/1976, lk 9.

Viekman, William. Vaimu käsk. – UR, nr 1/1969, lk 5–7.

Viis usutegu meie keskel. – UR, nr 6/1956, lk 20–21.

Vink, Villi

V.V. Mõtteid palvetamisest. – UR, nr 4/1955, lk 2.

Vink, V. Koltunud lehekülgedelt. – UR, nr 1/1961, lk 10–11.

Vink, V. Hinnang – UR, nr 6/1963, lk 5.

Vink, V. Aeg on ligidal. – UR, nr 2/1973, lk 13.12.

Võsu, Robert

Võsu, Robert. Tervitusi kodumaalt. – UR, nr 5/1969, lk 4.

Võsu, Robert. Armas „Usurändur“! – UR, nr 6–7/1971, lk 10–11.

R.V. Hiiumaa ärkamise 100–aastane juubel. – UR, nr 2/1982, lk 15.

R.V. Ülevaade tööst Eestis. – UR, nr 1/1984, lk 16.

Welin, Alfred. Kellel on Poeg, sel on elu. – UR, nr 2/1966, lk 5–7.

Würfel, Georg. Kaastegurid äratustöös. – UR, nr 6/1963, lk 8–9.

Õde Eva Seppi misjonäriks Uus–Guineasse. – UR, nr 4/1963, lk 14.

Õp. Hendrik Kokamägi. – UR, nr 2/1961, lk 11.

Õunpuu, Marie. Uganda – hirm ja lootus. – UR, nr 6/1979, lk 13–14.

Õunpuu, Osvald

Õunpuu, O. Jumala kogudus. – UR, nr 4/1958, lk 3–4.

Õunpuu, Osvald. Kui nelipühipäev kätte tuli... – UR, nr 3/1976, lk 3–4.

Õunpuu, O. Jumala kõikvõimsus ja ääretu armastus iga inimese vastu. – UR, nr 5/1978, lk 4–5.

Öman, Torsten. Päästmise vastuvõtmine. – UR, nr 4/1977, lk 6–7.

Ören, dr. Koguduste elu Nõukogude Liidus. – UR, nr 2/1966, lk 15.

Üht–teist. – UR, nr 6/1960, lk 15.

Üks päev Stalini orjalaagris. – UR, nr 5/1963, lk 16.

Pealkirjata ja autori nimeta info

UR, nr 5/1957, lk 9 (info Billy Grahamist).

UR, nr 7/1957, lk 8 (nupp).

UR, nr 4/1960, lk 2 (nupp).

UR, nr 4/1964, lk 14 (nupp).

UR, nr 3/1967, lk 12 (nupp).

UR, nr 6–7/1968, lk 16 (surmateade).

UR, nr 1/1969, lk 9 (eluloolised andmed).

UR, nr 3/1979, lk 3 (surmateade).

UR, nr 4/1984, lk 10 (eluloolised andmed).

UR, nr 4/1984, lk 13 (eluloolised andmed).

2. Teised allikad

Kirjandus

Ajakiri Eesti Kirik koondsisukord 1950–2000. Tallinna Pedagoogikaülikooli Akadeemiline Raamatukogu, Tallinn, 2005.

Hiiemaa, Karin. Südame kutsel. Eesti misjonärid Aafrikas. Olion, Tallinn, 2000.

Kaups, K. Pilke tulevikku. – 50 aastat apostlite radadel. Toimetanud R.Kaups. E.B.K. Liidu kirjastus, 1934, lk 203–204.

Kaups, Richard. Hea Sõnum ja Eesti baptisti kogudused. Santa Barbara, 1974.

Pilli, Toivo. Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte kajastumine ajakirjas „Teekäija“ kuni 1940. Magistritöö. Tartu Ülikool, Tartu, 1996.

Post, Evar. Eestikeelne vaimulik ajakirjandus Eesti Vabariigis aastatel 1918–1940. Diplomitöö. Tartu Ülikool, Tartu, 1990.

Smith, Oswald J. Meeleparanduseta ei ole ärkamist. Logos, Tallinn, 2002.

Tammo, Joosep. Kesköö on päeva algus. Eesti EKB Liit, Tallinn, 1998.

Tärk, Osvald. Armastuse käsu all. Eesti EKB Liit, Tallinn, 2004.

Valmas, Anne. Eestlaste kirjastustegevus välismaal 1944–2000 I. Tallinna Pedagoogikaülikool, Tallinn, 2003.

Ajakirjandus

Bõtškov, Aleksei. 100 aastat esimesest kongressist ja 40 aastat EKBÜN loomisest. – Logos, nr 1/1985, lk 14.

Kaevats, Ilmar. Saage täis Vaimu! – UR, nr 3/1998, lk 8–10.

(**Kaups**, Asta). A.K. Edgar Toompuu. – UR, nr 3/2004, lk 8–10.

Kaups, Peeter. 60 aastat eesti vaimulikku tööd paguluses. – UR, nr 1/2005, lk 7–9.

Kaups, Peeter. Artur Proos 90. – UR, nr 1/2005, lk 9–10.

Kaups, Peeter. Kaljo Raid. – Kuulutaja, nr 1(183)/2005, lk 10.

(**Linder**, Üllas). Enne ja nüüd. – Kuulutaja, nr 7(129)/2000, lk 6–8.

(**Linder**, Üllas). Õnnistus ja aktiivsus. – Kuulutaja, nr 5(139)/2001, lk 6–7.

(**Linder**, Üllas). Õnn on olla Jumalale ligi. – Kuulutaja, nr 2(184)/2005, lk 6–7.

Pilli, Toivo. Ta kõndis teed koos Jeesusega. – Kuulutaja, nr 11(145)/2001, lk 11.

Slovo ottšota G.K.Krjutškova – predsedatelja Soveta tserkvei EHB. – Vestnik Istinõ, nr 2/2003, lk 21–28.

Internet (kõik 21.04.2006)

Eesti Kristlikud Demokraadid. <http://www.ekd.ee/inimesed.htm>.

Mikiver, Ilmar. Maailm haikudes.

<http://www.eesti.ca/main.php?op=article&articleid=6391>.

Riigikogu valimine. <http://www.vvk.ee/r03/kandidaadid/2329.html>.

Soonvald, Urmo. Kas härra Ilves ise ka usub, et ta on sotsialist?

<http://www.sloteht.ee/2006/04/11/uudised/195486>.

Muu

EELK Valga Peetri–Luke koguduse annetused–korjandus. Alates 1947. aastast
(kassaraamat)

Summary: The Pilgrim Magazine in the Years 1952 to 1991

The Pilgrim (Estonian *Usurändur*) is a magazine published by the Estonian Baptist Convention of the World, the umbrella organization of émigré Estonian Baptists. The majority of its authors are Estonian Baptists who fled to the West during World War II and saw themselves as political refugees. The magazine has been published since 1952 in Toronto, where a sizable Estonian community exists. The first three issues of the magazine bore the title of the Pilgrim's Voice of Grace (Estonian *Teekäija Armuhääl*).

The aim of the present thesis is to give an overview of The Pilgrim's general outlook and teaching from its inception until 1991, when the Soviet occupation of Estonia came to an end. The thesis is based on the reading of the magazine. As The Pilgrim considers itself a successor to the *Teekäija* magazine that was published in Estonia until the beginning of the Soviet occupation, a brief comparison of these two magazines has been provided.

The thesis deals with The Pilgrim's attitude to politics, situation in Estonia and in exile as well as Christian doctrine in the following areas: teaching on the Bible, teaching on God, Christology, pneumatology, soteriology, ecclesiology, and eschatology.

In the treatment of the first three areas, the authors' personal involvement in the contemporary events can be perceived. The Pilgrim is not an apolitical publication, and the obvious reason for that is the authors' émigré status.

In its treatment of Estonia The Pilgrim relies on communications that reached to the West, containing both objective information and noise. In its presentation of the Estonian émigré Baptists' attitude to religious and national issues, the magazine's main thrust is consistently religious. The Pilgrim makes no attempt to observe politics in a systematic way. The magazine takes an interest in Christian politicians. Current affairs are mostly evaluated from the perspective of a religious person. The coverage of events in the Middle East is pro-Israeli. The authors can see nothing worthwhile in the Communist thought and system.

The Pilgrim considers the Bible as God's Word, an authoritative guide for life. There are reports of Bible translations and of the spreading of the Bible. The

Pilgrim's treatment of God is Christ-centered. The relationship between God and man takes precedence above all else. God loves man. He is a Creator and still actively involved in the world. He is holy, omniscient, omnipotent, and the last Judge. He is knowable and findable.

The Pilgrim's christology sees Jesus Christ as the central figure of the Bible. Jesus is both perfect God and perfect Man. His death and resurrection are seen as crucial events of salvation history. Jesus' goal in coming to the Earth was to save and help man.

In the treatment of pneumatology, The Pilgrim usually ascribes no importance to human emotions. Holy Spirit is a Person and not a mere force. He proclaims Christ, reminds believers of God's Word, enables them by His power, honors God and Christ, is involved in the practical Christian life. Regeneration and baptism by the Spirit (being filled) are separate religious experiences, which may occur simultaneously. People need to be filled with the Spirit over and over again. Speaking in tongues is not the only sign of the baptism by the Spirit. Healing by faith is an essential part of Christian ministry, but not all the sick will be healed or have to be healed; too much commotion over healings is undesirable. The salvation of souls is more important than physical healing.

In soteriology, The Pilgrim characterizes sin as the condition of human heart rather than breaking a list of rules. All human beings need to be saved by Jesus. The life of one saved will change considerably. In the question of predestination, the magazine takes an Arminian position. Faith is the key; salvation by good deeds or sacraments is impossible.

In the treatment of ecclesiology, The Pilgrim favors the congregationalist type of church. Baptism is not regeneration, and the Lord's Supper provides no absolution; rather, they represent changes in the life of a Christian that have already occurred, and, thus, cannot be viewed as sacraments. The magazine takes a negative view on infant baptism. Christian ministers are not intermediaries between God and man. The co-operation between different believers and churches is a natural thing that can lead to the amalgamation of churches. The magazine places a high value on sanctification, prayer, evangelism, and mission.

In eschatology The Pilgrim's main idea is that a Christian must be ready for the second coming of Christ. The treatment of eschatology is tinged by the contemporary events in Middle East, attitude to the Soviet Union (Russia), and the approach of the new millennium. Trying to figure out the exact time of Christ's second coming is not an activity that should be engaged in.

In the question of pneumatology, different authors have differing ideas at times; in soteriology and ecclesiology, there is some polemicizing with the opinion of other churches. No theological development in time can be observed in The Pilgrim's articles dealing with Christian doctrine. This is also brought to light by the comparison of The Pilgrim and Teekäija. The obvious reason is that the main authors as well as editors of The Pilgrim, Richard Kaups and Linda Reins, were fully formed Christians by the time of their departure from Estonia in 1944, and did not change their views later.

In the opinion of the author, The Pilgrim is a good magazine, for it has consistently reflected the views of its publishers, provided up-to-date information of the church events, reported news from other countries, come out regularly, and managed to keep going to date. I would sum up the Christian position of the magazine in two words: conservative Baptism.

Lisa 1. Usuränduri tähtsamate autorite eluloolisi andmeid

Eller, Harry (20.05.1921 Tallinn). Oli Toronto Eesti Baptisti Koguduse abijutlustaja, tegutses välismisjoni- ja raadiokomitees. Praegu elab Hiiumaal. On Eestis avaldanud kolm köidet „Vaimulikust perspektiivist“.¹

Kaups, Karl (29.12.1888 Kärddla – 8.10.1968 New York). 1918–1924 Kärddla, 1924–1940 Tartu Immaanueli, 1944–1946 Stockholmi ja 1946–1964 New Yorgi Eesti Baptisti Koguduse pastor. 1933–1944 Eesti baptistiliidu esimees, paguluses mõnda aega Vöõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkondise esimees. Usuränduri toimetuse liige, ajakirja Põllu Vagudel väljaandja. Mitmete raamatute autor. Õppinud mennoniitide piiblikoolis Berdjanskis Krimmis ja Hamburgi baptistiseminaris. 1938–1940 Riigivolikogu liige. Peeter Kaupsi isa ja Richard Kaupsi vend.²

Kaups, Peeter (5.06.1923 Kärddla). Toronto Eesti Baptisti Koguduse nõukogu kauaaegne liige, organist, koorijuht, maalikunstnik. 1973–1988 Ontario ja Quebeci Baptistiliidu laekur ning administraator. Toimetab alates 1992. aastast koos abikaasa Asta Kaupsiga Usurändurit. Karl Kaupsi poeg.³

Kaups, Richard (25.11.1897 Kärddla – 28.03.1979 Kalifornia). Oli pastor Eestis Pärnu, Keila, Kohila ja Nõmme baptistikogudustes, Rootsis Norrköpingi Eesti koguduses ja 1950–1954 Kanadas Toronto Eesti Baptisti Koguduses. Kuulus Eesti baptistiliidu juhatusse, oli Eesti Baptisti Keskkondise Rootsis esimees. Toimetas ajakirja Kodumaa Hääl. Toimetas Usurändurit ajakirja asutamisest kuni surmani. Mitme raamatu autor, maalikunstnik, laulja. Trükikoja „Külvaja“ omanik ja juht Eestis (selles trükiti vaimulikke ajakirju). Lõpetas Eesti baptistiseminaris esimeses lennus. Karl Kaupsi vend.⁴

Kaevats, Ilmar (5.04.1918 Noarootsi). Oli aastaid New Yorgi Eesti

¹ K.R. Harry Eller 60-aastane. – UR, nr 3/1981, lk 12.

² E.M. Karl Kaups 65-aastane. – UR, nr 1/1954, lk 13.16; Mänd, Evald. Oma laevaga. – UR, nr 1/1959, lk 9–10; UR, nr 6–7/1968, lk 16 (surmateade); UR, nr 1/1969, lk 9 (eluloolised andmed).

³ UR, nr 4/1984, lk 10 (lühike elulugu); K.R. Peeter Kaups pensionile. – UR, nr 5/1988, lk 12.

⁴ Raid, K. Richard Kaups 60-aastane. – UR, nr 1/1958, lk 9; Mänd, Evald. Richard Kaups 80-aastane. – UR, nr 6/1977, lk 14; UR, nr 3/1979, lk 3 (surmateade).

Baptisti Koguduse diakon ja evangelist.⁵

Kirves, Herbert (30.03.1926 Saaremaa). Kauaaegne Vancouveri Eesti Ühendatud Baptisti Koguduse nõukogu esimees ja muusik.⁶

Kokamägi, Hendrik (9.05.1884 Taagepera – 15.12.1960 Toronto). 1910–1917 misjonär Hiinas. 1920–1923 Pühalepa kiriku õpetaja ja Lääne-Saarte praost. Pärast seda kuulus evangeeliumi kristlaste vabakogudusse. 1924–1940 Briti ja Välismaa Piibliseltsi esindaja Eestis. Alliansskomitee ja pühapäevakoolide komitee liige, Eesti baptistiseminari õppejõud. Lühikest aega Kodumaa Häälte toimetaja Rootsisis. Kanadas kuulus Usuränduri toimetusse. 1957. aastast Toronto Evangeeliumi Kristlaste Vabakoguduse jutlustaja kohusetäitja. Taimi Proosi isa.⁷

Korjus, Voldemar (25.03.1875 Haapsalu – 23.06.1961 New York). Tallinna Viladelpia baptistikoguduse pastor 33 aastat, korduvalt Eesti baptistiliidu juhatuse liige. Kolmanda Riigikogu liige, töötanud Tallinna omavalitsuses. Kodumaa Häältes ja Usuränduris ilmus temalt 30 osa eluloolisi „Ühe vana võitleja mälestusi“.⁸

Mattson, Daniel Heinrich (24.12.1888 Naissaar – 30.10.1960 Rootsi). Lühemat aega Kärdla ja 1923–1926 Pärnu I baptistikoguduse pastor ning pärast seda baptistiliidu rändjutlustaja. Pärast lahkumist Saksamaale 1941 oli seal mitmes koguduses jutlustajaks. Eesti baptistiseminari õppejõud, Teekäija toimetaja, Eesti baptistiliidu juhatuse liige. Õppis Lodzi (Poola) usuteaduslikus seminaris ja Hamburgi baptistiseminaris. Võttis ohvitserina osa Eesti Vabadussõjast.⁹

Mänd, Evald, kirjanikunimega Ain Kalmus (8.06.1906 Hiiumaa – 15.11.2001 USA). 1937–1944 Tallinna I (Kalju) baptistikoguduse pastor. Eesti baptistiliidu juhatuse liige, Elukevade ja Teekäija toimetaja. USAs oli pastoriks ingliskeelsetes kogudustes. Lõpetas Eesti baptistiseminari ja Andover Newtoni Usuteadusliku Kooli USAs, teoloogiadoktor. On töötanud mõlemas koolis õppejõuna. Mitmete romaanide autor.¹⁰

⁵ Kaevats, Ilmar. Saage täis Vaimu! – UR, nr 3/1998, lk 8.

⁶ V.N. Herbert Kirves 65-aastane. – UR, nr 4/1991, lk 14.

⁷ Õp. Hendrik Kokamägi. – UR, nr 2/1961, lk 11.

⁸ Jutl. Voldemar L.Korjus. – UR, nr 5/1961, lk 11.

⁹ Proos, Artur. Jutlustaja Daniel Heinrich Mattson'it mälestades. – UR, nr 1/1961, lk 12.

¹⁰ Pilli, Toivo. Ta kõndis teed koos Jeesusega. – Kuulutaja, nr 11(145)/2001, lk 11; Raid, K.

Proos, Artur (30.10.1914 Tallinn). 1959–1985 Vancouveri Eesti Ühendatud Baptisti Koguduse pastor. Eesti Baptisti Keskkooondise Rootsist juhataja ja Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkooondise esimees. Usuränduri toimetuse liige kogu käesolevas töös käsitletud aja (välja arvatud nr 1 ja 2/1967, mis võib olla trükiviga). Lõpetanud Eesti baptistiseminari ja Bristolis baptistikolledži Inglismaal. Sai Stockholmist arstikutse ja töötas arstina. Taimi Proosi abikaasa.¹¹

Proos, Taimi (21.04.1915 Hiina – 3.06.2003 Vancouver). Paljude tunnistuslike ja elulooliste artiklite autor Usuränduris. Lõpetanud arstina Tartu Ülikooli. Hendrik Kokamägi tütar ja Artur Proosi abikaasa.¹²

Raid, Kaljo (4.03.1921 Tallinn – 21.01.2005 Toronto). 1954–1990 Toronto Eesti Baptisti Koguduse pastor. Oli Välis-Eesti Baptisti Liidu esimees ja Usuränduri toimetuse liige, tegi kristlikku raadiotööd. Tuntud helilooja ja tšellistina. Lõpetanud Tallinna Konservatooriumi ja Andover Newtoni Usuteadusliku Kooli USA-s.¹³

Reins, Linda (2.08.1901 Tallinn – 12.10.1991 Toronto). Pedagoog Eestis ja Rootsis. 1926–1937 Ühendatud Usklikke Haridusseltsi Algkooli juhataja Tallinnas. Kuulus läbi Eesti baptistiseminari kolmeaastase kursuse teoloogilised ained. Usuränduri abitoimetaja alates nr 4/1963 ja toimetaja nr 4/1979 – 6/1991.¹⁴

Roos, Aarand (28.05.1940 Tartu). Töötas 1970. aastail Ameerika Hääle Eesti osakonnas. 1982–1995 Eesti Vabariigi konsul New Yorgis. Pärast Eestisse elama asumist töötas välisministeeriumi tõlkebüroos. Eesti Kristlike Demokraatide (endine Eesti Kristlik Rahvapartei) juhatuse liige. Mitmete raamatute autor. 1980 filoloogiadoktori kraad Lundi ülikoolist.¹⁵

Smith, Oswald J. (1889–1986). Presbüterliku kiriku pastor, poeet, laulusõnade autor ja kirjamees, raadiojutlustaja, misjonikonverentside korraldaja,

E.Mänd – A.Kalmus 70-aastane. – UR, nr 5/1976, lk 12–13.

¹¹ Kaups, Peeter. Artur Proos 90. – UR, nr 1/2005, lk 9–10.

¹² P.K. Taimi Proosi juubel. – UR, nr 3/1990, lk 12; Kaups, Peeter. Artur Proos 90. – UR, nr 1/2005, lk 10.

¹³ Kaups, Peeter. Kaljo Raid. – Kuulutaja, nr 1(183)/2005, lk 10.

¹⁴ P.K. Linda Reins 90-aastane. – UR, nr 6/1991, lk 14–15; Raid, K. Lahkunut mälestades. – UR, nr 6/1991, lk 15.

¹⁵ Mikiver, Ilmar. Maailm haikudes. <http://www.eesti.ca/main.php?op=article&articleid=6391>; Riigikogu valimine. <http://www.vvk.ee/r03/kandidaadid/2329.html>; Soonvald, Urmo. Kas härra Ilves ise ka usub, et ta on sotsialist? <http://www.sloleht.ee/2006/04/11/uudised/195486>; Eesti

mitmete kõrgkoolide audoktor. Külastas misjonireisidel üle 70 riigi, sh 1929 Eestit. Tema poolt 1928 Torontos asutatud Peoples Church kujunes hiigelkoguduseks, mis oli omal ajal suurim misjoni toetaja.¹⁶

Toompuu, Edgar (31.01.1926 Hiiumaa – 4.03.2004 Kanada). Oli pastoriks kolmes ingliskeelses koguduses Kanadas ja 1985–1993 Vancouveri Eesti Ühendatud Baptisti Koguduse pastor. Kuulus Eesti Baptistide Keskkooondise Rootsis ja Võõrsilasuvate Eesti Baptistide Keskkooondise juhatusse. Lõpetas Stockholmis Betheli vaimuliku seminari, Kanadas McMasteri ülikooli Hamiltonis ja 1969 Wycliffe College'i teoloogia magistrina Torontos.¹⁷

Tärk, Osvald (1.10.1904 Hiiumaa – 25.05.1984 Tallinn). 1930–1950 Tallinna Allika baptistikoguduse ja 1950–1971 Oleviste EKB koguduse pastor, baptistiliidu juhatuse ja Eesti EKB presbüterite nõukogu liige. Eesti baptistiseminari õpetaja 1931–1940 ja 1938–1940 juhataja, 1956–1960 Eesti EKB koguduste vanempresbüteri juures töötanud usuteaduslike kursuste juhataja. Paljude õppematerjalide koostaja. Lõpetanud Eesti baptistiseminari ja Andover Newtoni Usuteadusliku Kooli USAs ning saanud magistrikraadi Unioni Usuteaduse Seminarist Columbia ülikooli juures.¹⁸

Vaikla, Karl (17.01.1922 Virumaa). Lõpetas Tallinna Õpetajate Seminari ja töötas Montrealis Eesti täienduskooli õpetaja ja juhatajana. Oli Toronto Eesti Baptisti Koguduse pühapäevakooli täiskasvanute piibliklassi õpetaja.¹⁹

Vink, Villi (7.01.1927 Narva). 1949–1952 ajakirja Koidikul väljaandja Austraalias. Usuränduri toimetuse liige algusest tänaseni (välja arvatud nr 2/1989 ning 5 ja 6/1990, mis võib olla trükiviga). Vancouveri Eesti Ühendatud Baptisti Koguduse nõukogu liige, oli organist ja koorijuht.²⁰

Kristlikud Demokraadid. <http://www.ekd.ee/inimesed.htm>. Kõik 21.04.2006.

¹⁶ Smith, Oswald J. Meeleparanduseta ei ole ärkamist. Tallinn, Logos, 2002, lk 101–102.

¹⁷ Kirves, Herbert. Pastor Edgar Toompuu kahekordne juubel. – UR, nr 2/1991, lk 14; A.K. Edgar Toompuu. – UR, nr 3/2004, lk 8–10.

¹⁸ Tärk, Osvald. Armastuse käsu all. Tallinn, Eesti EKB Liit, 2004, lk 11. Täpsustus Leho Paldrelt 18.04.2006.

¹⁹ UR, nr 4/1984, lk 13 (lühike elulugu). Täpsustus Asta ja Peeter Kaupsilt 24.04.2006.

²⁰ (Linder, Üllas). Önnistus ja aktiivsus. – Kuulutaja, nr 5(139)/2001, lk 6–7. Täpsustus Asta ja Peeter Kaupsilt 24.04.2006.

Lisa 2. Usuränduri tähtsamate autorite kirjutiste mahtude osakaal ajakirja kogumahust

